

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**PRÁVNÍ, SOCIÁLNÍ, ZDRAVOTNÍ A PSYCHOLOGICKÉ
ASPEKTY ZNÁSILNĚNÍ V ČESKÉ REPUBLICE**

Autor práce: Dita Irmišová
Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě
Forma studia: prezenční
Vedoucí práce: Mgr. Bc. Milan Veselý
Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2013

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Mgr. Bc. Milanu Veselému za cenné rady, ochotné poskytování všech informací, připomínky a metodické vedení práce. Dále také panu Mgr. Richardu Mottlovi a paní Mgr. Renatě Hajnové za uskutečnění řízených rozhovorů pro moji bakalářskou práci. V neposlední řadě také své rodině, která mě po celou dobu zpracovávání podporovala.

ABSTRAKT

IRMIŠOVÁ, D. *Právní, sociální, zdravotní a psychologické aspekty znásilnění v České republice: bakalářská práce*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2013, 90 s. Vedoucí práce: Mgr. Bc. Milan Veselý.

Klíčová slova: agrese, mravnostní kriminalita, oběť, pachatel, sexuální násilí, znásilnění

Práce pojednává o vyskytujícím se trestném činu znásilnění v České republice. Hlavním cílem práce je objasnění pojmů, příčin a důsledků sociálně patologického jevu ve společnosti a zároveň jednoho z nejzávažnějších trestných činů, kterým je znásilnění. Práce pomocí metody popisu objasňuje historický vývoj a současnou podobu znásilnění v oblasti právní, sociální, zdravotní i psychologické. Pro úplnost přiblížení tématu jsou použity dva řízené rozhovory s kriminalistkou a psychologem týkající se pachatelů a obětí tohoto trestného činu. Výskyt znásilnění je zjištěn pomocí komparace celorepublikových policejních statistik. Dotazníkovým šetřením je zjištěna míra účinnosti používaných preventivních opatření mezi studenty střední školy v Praze a Českých Budějovicích. Dle těchto výzkumů jsou navržena opatření ke zvýšení prevence a tím snížení výskytu trestného činu znásilnění.

ABSTRACT

IRMIŠOVÁ, D. *Legal, social, health and psychological aspects of sexual assault (rape) in the Czech Republic*. České Budějovice: The College of European and Regional Studies, 2013. 90 p. Supervisor: Mgr. Milan Veselý.

Key words: aggression, vice, victim, offender sexual violence, rape

This thesis addresses the occurrence of the crime of rape in the Czech Republic. The main object of the thesis is to clarify causes and consequences of and the terms used in describing this socio-pathological phenomenon, and also one of the most serious crimes, in society: rape. Using the description method, the thesis sheds light on the historical development and the current nature of rape in legal, social, medical and psychological terms. Two controlled interviews with a crime detective and a psychologist concerning the victims and perpetrators of this crime serve to cast light fully on the topic. The incidence of rape is established by comparison of nationwide police statistics. A questionnaire survey establishes the extent to which preventive measures among secondary school students in Prague and České Budějovice are effective. Measures for increasing prevention are proposed according to the results of these surveys, thereby reducing the incidence of the crime of rape.

OBSAH

ÚVOD	8
1 METODIKA A CÍL BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	9
2 ZÁKLADNÍ TERMINOLOGIE	11
2.1 Mravnostní kriminalita	11
2.1.1 <i>Místo činu a typické stopy</i>	11
2.1.2 <i>Typické vyšetřovací situace</i>	12
2.2 Znásilnění	13
2.3 Sexualita	14
2.3.1 <i>Historie sexuality a násilí</i>	14
2.4 Primární pojmy	15
2.5 Fakta a mýty o znásilnění	17
3 LEGISLATIVA VZTAHUJÍCÍ SE KE ZNÁSILNĚNÍ	20
3.1 Vývoj právního systému	20
3.1.1 <i>Obecný vývoj</i>	21
3.1.2 <i>Válečné znásilňování</i>	21
3.1.3 <i>Vývoj v českých zemích</i>	22
3.2 Legislativa od roku 1961	23
3.3 Nový trestní zákoník z roku 2009	24
3.3.1 <i>Zákon č. 40/2009 Sb. § 185</i>	25
4 POLICEJNÍ STATISTIKY A JEJICH VÝSLEDKY	27
4.1 Mravnostní kriminalita	27
4.1.1 <i>Statistiky</i>	28
4.1.2 <i>Vyhodnocení statistik mravnostní kriminality</i>	31
4.2 Znásilnění	32
4.2.1 <i>Statistiky</i>	32
4.2.2 <i>Vyhodnocení statistik znásilnění</i>	36
4.3 Latentní kriminalita	37
5 PACHATELÉ A OBĚTI ZNÁSILNĚNÍ	39
5.1 Pachatel	39

5.1.1	<i>Nedeviantní pachatelé</i>	39
5.1.2	<i>Deviantní pachatelé</i>	40
5.1.3	<i>Recidivisté</i>	41
5.2	Oběť	42
5.2.1	<i>Obecná typologie obětí</i>	43
5.2.2	<i>Previktivní faktory a reviktimizace obětí</i>	44
5.2.3	<i>Rizikové skupiny žen</i>	45
5.2.4	<i>Průběh znásilnění</i>	47
5.2.5	<i>Následky znásilnění</i>	49
5.2.6	<i>Jednání s obětí</i>	51
5.3	Vliv drog na pachatele i oběť	51
5.3.1	<i>Časované znásilnění</i>	52
6	PŘÍČNY A PREVENCE ZNÁSILNĚNÍ	53
6.1	Pojem prevence	53
6.2	Oblasti prevence	54
6.3	Organizace pro pomoc obětem znásilnění	55
7	VYHODNOCENÍ SOCIÁLNÍHO ŠETŘENÍ	56
7.1	Dotazníkové šetření	56
7.1.1	<i>Vyhodnocení dotazníků</i>	57
7.1.2	<i>Vyhodnocení hypotéz</i>	66
7.2	Řízené rozhovory	67
7.2.1	<i>Vyhodnocení řízených rozhovorů</i>	67
8	POROVNÁNÍ VÝSLEDKŮ ŠETŘENÍ V ČB A PRAZE	69
9	NÁVRHY NA OPATŘENÍ KE ZVÝŠENÍ ÚČINNOSTI PREVENCE	72
	ZÁVĚR	73
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	74
	SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ	77
	SEZNAM PŘÍLOH	79
	PŘÍLOHY	80

ÚVOD

Toto téma jsem si zvolila záměrně z jednoho prostého důvodu, neboť se tento trestný čin (dále jen „TČ“) vyskytuje ve společnosti již od historie a je stále aktuální. Náplní mé bakalářské práce je popsat právní, sociální, zdravotní a psychologické pojetí TČ znásilnění, ve vztahu k České Republice, s podrobnějším průzkumem a komparací výskytu počtu tohoto TČ v Jihočeském kraji a kraji Hlavního města Prahy.

Významem trestního řízení vždy bylo dopadnout a spravedlivě potrestat pachatele. K tomu ovšem vede mnoho kroků, které se netýkají jen pachatelů, ale i obětí. Většina laiků má představu, že oběti znásilnění pouze přijdou nahlásit TČ znásilnění na služebnu, tam okamžitě podají svoji výpověď o TČ a tím pro ně koloběh ohledně jejich traumatu končí. Tyto představy jsou ovšem mylné.

K dopadení a odsouzení pachatelů vede zdlouhavá cesta, dotýkající se především právě obětí tohoto TČ. Vzhledem ke zkušenostem mnoha kriminalistů vyšetřujících tento TČ, jsou právě znásilnění závislá na spolupráci s oběťmi, protože TČ znásilnění se ve většině případů odehrává beze svědků, či v rodinném nebo příbuzenském vztahu, mezi obětí a pachatelem. Z těchto důvodů se u tohoto TČ vyskytuje ve velké míře latence (skrytost), které nelze předejít jinak, než zapracovat do podvědomí možných budoucích obětí znásilnění, kterou se může stát každý z nás bez ohledu na věk či pohlaví, že stát se obětí znásilnění není v žádném případě naše chyba a Policie ČR nám vždy pomůže, poskytne potřebnou ochranu během vyšetřování, psychologickou pomoc i následnou ochranu po skončení trestního řízení.

V posledních letech se stále méně dostávají fakta o tomto trestném činu mezi veřejnost. Současná generace teenagerů nemá mnoho informací o jeho příčinách, následcích a tudíž ani o prevenci, jak mu předcházet. Dle mého názoru je právě tento věk důležitým mezníkem pro poskytnutí informací o samotném znásilnění a prevenci, pro předejití případné budoucí viktimizace v dalších etapách života. Proto jsem se zaměřila na zjištění co nejvíce faktů o tomto TČ a míře rozsahu prevence mezi teenagery, v důsledku použití těchto faktů ke zlepšení stávající prevence proti tomuto TČ.

1 CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Hlavním cílem této bakalářské práce je především metodou popisu objasnění pojmů a problémů týkajících se znásilnění. Jedná se především o příčiny znásilnění, nebo-li previktimní faktory a jakým způsobem, či zda se tyto faktory dají ovlivnit.

Dalším cílem je dle policejních statistik zjistit, z jakého důvodu je v kraji Hlavního města Prahy vyšší počet znásilnění i celkové mravnostní kriminality oproti kraji Jihočeskému. Na základě těchto zjištění doporučit nová preventivní opatření týkající se znásilnění.

Pro lepší proniknutí do tématu bakalářské práce budou uskutečněny dva řízené rozhovory. První bude zprostředkovan s psychologem z oboru pracujícím s oběťmi znásilnění a druhý bude s kriminalistkou pracující na oddělení kriminální policie, se zkušenostmi s vyšetřováním znásilnění.

Práce je rozdělena do devíti základních kapitol. V první kapitole jsou vysvětleny primární pojmy a terminologie týkající se znásilnění nutné k pochopení pozdějších termínů a vysvětlení. Druhá kapitola, pro úplnost pochopení vývoje práva týkajícího se znásilnění, obsahuje legislativní vymezení tohoto trestného činu od roku 1961, kdy byl vydán nový trestní zákon¹, a posléze je zde popsána současná právní úprava platná v České republice.

Třetí část porovnává, vyhodnocuje a popisuje policejní statistiky vypovídající o počtu tohoto trestného činu, a mravnostní kriminalitě ve dvou oblastech a to v Jihočeském kraji a kraji Hlavního města Prahy v letech 2010 a 2011. Zjišťuje, zda je úspěšnost v počtu objasněných případů stejná a optimální, vůči předchozím rokům.

Dále pak čtvrtá kapitola popisuje psychické, fyzické a sociální aspekty pachatelů a obětí, neboť je nutné se alespoň trochu vžít do obou rolí k částečnému pochopení jejich jednání. V páté kapitole jsou poté zkoumány příčiny a prevence týkající se znásilnění, protože zjištění příčin je nejlepší cesta k lepší a účinnější prevenci v této oblasti. Šestá kapitola se zabývá vyhodnocením dotazníků, které byly předloženy k vyplnění studentům ve věku od 15 do 18 let, na jedné střední škole v Praze a druhé v Českých Budějovicích, dále pak dvou řízených rozhovorů, které jsou zaměřeny na otázky týkající se obětí a pachatelů.

---

¹ ČESKOSLOVENSKO. Trestní zákon. In: *Sbírka zákonů Československé socialistické republiky*. Ministerstvo spravedlnosti - Redakce: Praha: Statistické a evidenční vydavatelství tiskopisů Praha, 1961. s. 499-500. Dostupné z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?r=1961&cz=140>>.

Sedmá kapitola toto vyhodnocení dále porovnává a zkoumá a na základě zjištěných údajů jsou v další kapitole uvedeny návrhy na opatření ke zvýšení a zlepšení prevence právě u studentů ve věku od 15 do 18 let. Poslední kapitolou je závěr, který shrnuje výše uvedené informace.

2 ZÁKLADNÍ TERMINOLOGIE

2.1 Mravnostní kriminalita

Skupina trestných činů, které obsahem odpovídají protiprávnímu zasahování do oblasti svobodného rozhodování o pohlavním styku, tělesném a mravnostním vývoji. Často bývá označována také jako mravnostní trestná činnost, nebo sexuální trestná činnost. Mezi těmito označeními je ovšem rozdíl v širší označení základního jevu. Mravnostní kriminalita vymezuje širší okruh jednání, která ne vždy naplňují znaky konkrétního mravnostního trestného činu.

2.1.1 Místo činu a typické stopy

Místo činu v užším slova smyslu označuje místo, kde byl spáchán TČ a obecně je označováno jako nejdůležitější zdroj informací pro vyšetřování. V širším pojetí označuje samotné místo, kde byl TČ dokonán a všechna související místa, která spáchání TČ předcházela.

U znásilnění si např. pachatel svou oběť na určitém místě vytipuje, ovšem čin spáchá na zcela jiném místě. Zvláště u násilných deliktů je zapotřebí nesoustředit se pouze na místo kde byla nalezena oběť, neboť může dojít ke ztrátě významných stop,² protože nejvíce stop vypovídajících o pachateli se nachází právě na místě jeho vyčkávání např. vlasy, nedopalky cigaret.

Typickými místy pro páchaní mravnostní kriminality jsou např. louky, parky, lesy. Ke znásilnění však dochází i na zcela netypických místech např. chodby a výtahy domů, sklepní prostory, automobil.³

Ohledání místa činu je neodkladný úkon, který je zaměřen na bezprostřední zjištění, fixaci a hodnocení stop, zkoumání stop na místě činu, na základě kterých lze učinit závěr o mechanismu činu.⁴ U mravnostní kriminality se postu nijak neliší od jiných trestných činů, vše je prováděno podle obecných zásad a postupů, stanovených kriminalistickou taktickou metodou.

U mravnostní kriminality je zapotřebí při ohledání místa činu věnovat zvýšenou pozornost **stopám po násilí**, zejména u znásilnění jsou tyto stopy ve velké míře. V terénu pak sledovat stopy trasologické, dále stopy věcné, a změny v charakteru terénu. Po ohledání oděvu oběti je nutno zdokumentovat **stopy činu na těle oběti**.

² CHMELÍK, J., et al. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. Praha, 2003, s. 15-26.

³ KOVÁŘ, P., et al. *Sexuální agrese: znásilnění z pohledu medicíny a práva*. Praha, 2008, s. 157.

⁴ CHMELÍK, J., et al. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. Praha, 2003, s. 15-26.

Ohledání těla vždy provádí lékař-specialista. Mezi typické stopy na těle oběti patří zejména stopy po zápase např. krevní stopy, hematoma, kousnutí, dále může být přítomno např. sperma, sliny, vlasy a chlupy pachatele. Odběry vzorků zpoza nehtů oběti jsou důležité zejména při prokazování aktivní obrany oběti. Dále se provádí výtěry tělních dutin např. poševní, konečníku, dutiny ústní. Pro objektivitu se vše pečlivě dokumentuje formou popisu, měření a fotografií.⁵

2.1.2 Typické vyšetřovací situace

Typické vyšetřovací situace se u mravnostní kriminality dají charakterizovat jako soubor druhově shodných zvláštností určité skupiny TČ na základě souboru získaných základních informací, zajištěných stop, způsobu spáchání TČ, utajování trestné činnosti a dalších komponentů. U mravnostní kriminality jsou uvedeny tři základní typické situace, které mohou nastat:

- Ze získaných informací lze potvrdit, že se stal skutek spáchaný konkrétním pachatelem, známou osobou. Je-li známo místo pobytu pachatele, je-li k dispozici bez potřeby pátrání, je možno zahájit trestní stíhání.
- Ze získaných informací lze potvrdit, že se stal skutek spáchaný neznámým pachatelem a je známa poškozená osoba. Po provedení všech policejních úkonů směřuje činnost policie ke zjištění a vypátrání pachatele činu, popřípadě k nalezení scházejících věcí apod.
- Ze získaných informací lze potvrdit, že TČ nebyl spáchán. Následuje posouzení, zda nejde např. o přestupek a následné vyřízení věci.

V případě že je pachatel znám a bylo možno zahájit trestní stíhání, může se stát, že obviněný TČ doznává, odmítá vypovídat, nebo TČ popírá. U mravnostní kriminality je pojičkem sexuální motiv. U každého TČ spadajícího pod mravnostní kriminalitu můžeme vymezit počáteční vyšetřovací verze, od kterých se dále vyvíjí další vyšetřovací verze a následné vyšetřování.

U znásilnění lze počáteční vyšetřovací situace definovat takto:

- Informace potvrzují, že ke znásilnění došlo, ovšem oběť není schopna identifikovat pachatele.
- Oběť své znásilnění nahlásila příslušnému útvaru, ovšem označený pachatel zpravidla své obvinění popírá.

---

⁵ KOVÁŘ, P., et al. *Sexuální agrese: znásilnění z pohledu medicíny a práva*. Praha, 2008, s. 157.

- Ze zjištěných informací vyšlo najevo, že oběť své znásilnění předstírá.⁶

2.2 Znásilnění

Znásilnění je velice komplikovaný sociálně patologický jev, který nelze pochopit jinak, než jeho zkoumáním a studováním. „*S výjimkou vraždy, je znásilnění považováno za nejvíce zraňující zločin mezi dospělými*“,⁷ neboť zanechává následky jak fyzické, tak psychické, které si oběti nesou do konce života. Již v raném věku jsou varovány děti, aby se vyvarovaly situacím, které mohou napomáhat pachatelům uskutečnit tento hrůzný čin, před nebezpečím, které na ně číhají v tmavých koutech v pozdních hodinách,⁸ i když ve většině případů se paradoxně jedná o znásilnění v manželství, či člověkem, kterého známe, což bývá nejčastější omlouvanou formou sexuálního násilí⁹.

Jednou z věcí, která se na první pohled zdá být neškodná v oblasti násilí a postoje k ženám je mediálně prezentované násilí. Dle odborníků vede sledování násilných scén například ve filmech, či hraní násilných počítačových her ke zvýšení výskytu násilí v reálném životě. Současné výzkumy vyvrátily názory, že televizní násilí má negativní dopad pouze na již k agresii disponované jedince. Po zhlédnutí většího počtu násilně motivovaných filmů, se pro diváky stává násilí i v reálném světě akceptovatelnější, konkrétně například míra ochoty angažovat se ve prospěch oběti klesá. Za zvlášť závažnou je poté považována prezentace sexualizovaného násilí. Výzkum z roku 1995 provedený Mullinem a Linzem vytvořil skupinu mužů, kterým se během pěti týdnů promítly filmy obsahující násilí jako je znásilnění, trýznění a sadistické postupy. Po každém shlédnutém filmu byly u diváků zjišťovány emocionální reakce, způsob vnímání násilných scén a poté postoje k ženám. Počáteční intenzita negativních emocí jako strachu, či depresivních pocitů se rychle snižovala.

V průběhu doby vnímali muži filmy jako stále méně násilné. Poté byl mužům promítnut záznam ze soudní síně, kde se projednávalo znásilnění v rámci domácího násilí, kde projevovali muži podstatně méně sympatií k oběti, než muži z kontrolní skupiny, která sloužila jako porovnávací.

⁶ CHMELÍK, J., et al. Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita. Praha, 2003, s. 29-30.

⁷ ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. 2. upravené vydání. Plzeň, 2009, s. 183.

⁸ Prevence. RESCUE TEAM SLOVAKIA. *Záchranný kruh* [online]. 2009 [cit. 2012-12-28]. Dostupné z WWW: <http://www.zachranny-kruh.cz/kriminalita/jaka_je_ochrana_proti_znasilneni.html>.

⁹ BOURKEOVÁ, J. *Znásilnění: dějiny od roku 1860 do současnosti*. Praha, 2010, s. 302.

Výsledkem experimentu je tedy stanovisko, že opětovné sledování filmů se sexuálním násilím použitým na ženách, vede ke snížené citlivosti na násilné scény a hlubokému poklesu sympatií vůči obětem tohoto násilí.¹⁰

2.3 Sexualita

Základní charakteristika tohoto pojmu znamená pohlavní život, pohlavní sexuální aktivitu, ovlivňuje ji tělesný i duševní život člověka, sexualita je řízena nejen látkovou výměnou, hormony, ale i životním prostředím, naší fantazií či citěním.

Dnes už můžeme celkem přesně říct, že činnost pohlavních žláz, je úzce spjata s činností mozku. Lidskou sexualitu také ovlivňuje nespočet hormonů vyskytujících se v lidském těle. Ačkoli se lidská sexualita vyvíjí již od raného věku, podoba vlastní pohlavní identity se vyvíjí až od sedmého či osmého roku života, přičemž v tomto věku na člověka již vlivně začíná působit okolní prostředí. To a rodinné prostředí má na vývoj obrovský vliv.

Rozdíly mezi mužskou a ženskou sexualitou jsou více než propastné. U mužů je sexualita mnohem méně osobní, v určitých případech, muž nedokáže pochopit, jak pro ženu může být znásilnění tak zdrcující, když pro něj by bylo vzrušující, kdyby se na něj vrhl pár žen, který by si na něm vynutil pohlavní styk. Muži jsou primárně zaměřeni na pohlavní styk, nýbrž ženy chtějí doteky, polibky, hezká slova.¹¹

2.3.1 Historie sexuality a násilí

Sexuální násilí lidstvo doprovází již celé dějiny. Většinu toho času, neměly ženy ve společnosti postavení takového rozměru jako v současné době. O celkové historii, či počátcích znásilnění toho zdaleka tolik nevíme, neboť mnoho historiků toto téma ve svých dílech záměrně vynechávalo, protože toto téma nebylo a nebude populární.¹²

Vědecké zkoumání bylo spíše zaměřeno na oblast spojení a vztahu mezi sexualitou a agresivitou. Pro tyto účely byly již vynaloženy nemalé finanční prostředky. V důsledcích těchto výzkumů bývají sexuologové často obviňováni ze záměrného zproštění viny pachatele, v důsledku jejich psychického stavu. Ale je faktem, že díky psychoanalýze se vědci dopracovali k podstatě problému, ve které je řečeno, že

¹⁰ ČÍRTKOVÁ, L. *Policejní psychologie*. Plzeň, 2006, s. 176-178.

¹¹ GÖDTEL, R. *Sexualita a násilí*. Praha, 1994, s. 9-28.

¹² MORUS. *Světové dějiny sexuality I*. Praha, 1969, 79 s.

„pachatelé sexuálních násilných činů, většinou v dětství postrádali pocit opravdového bezpečí a důležitý význam zde mělo duševní i tělesné trýznění, v němž klíčovou roli hrála většinou jejich matka.“

V současné době tedy poměrně přesně víme, že deformace u pachatelů sexuálního násilí musí začínat v rodině. Ovšem toto tvrzení nelze absolutizovat, a tak je uvedeno, že i *„určitá dispozice k násilí, zřejmě patří k základnímu lidskému vybavení“*.¹³

Je vědecky dokázáno, že i u zvířat, ke kterým jsou lidé v sexuální oblasti často přirovnáváni, jsou samci agresivnější než samičky, ale přepadení, nedobrovolné páření, nebo dokonce znásilnění je kvůli jejich fyzickému omezení nemožné. O chování v oblasti sexuality nejsou až do konce 18. století žádné hmatatelné důkazy. K prvním objevům, které přibližují tuto oblast, patří až sošky žen nalezených v jeskyních Jižní Francie a severního Španělska, které mají propracované detaily ženských prsou a širokých boků, vyklenutých břichů a detailně vyznačených pohlavních orgánů je zřetelné, že zdůrazňování sexuálního působení již v této době.

Znásilnění jako takové, není v historii nijak popisováno, ale již Chammurapiho zákon, který určuje ženě rodit děti, vést domácnost a v neposlední řadě určuje ženě povinnost působit mužům potěšení, sexualita pohlíží na ženu, jako na mužův majetek. Ovšem je předpokládáno, že pokud žena byla brána jako podřadná vůči muži a například historiky uváděný Mohamed, který se stal jakýmsi zakladatelem mnohoženství, při každém svém úspěšném tažení utvořil nový sňatek, nebo obšťastnil svou přízní válečné vdovy, či dcery svých nepřátel, které chtěl tímto gestem usmířit, je nepravděpodobné, že by všechny tyto ženy vyšly Mohamedovi vstříc.¹⁴

2.4 Primární pojmy

Agrese – určitá forma chování. Jejím prvotním cílem je záměrné ublížení, poškození někoho. Zaštiťuje jak podobu fyzickou, tak psychickou, či verbální.

Agresivita – dispozice k agresivnímu jednání. Při zvýšené míře agresivity bývá člověk náchylný k agresivnímu jednání v rozličných situacích.¹⁵

AIDS – většinou smrtelná nemoc, která se přenáší pohlavním stykem, ale nespadá pod nemoci pohlavní, v současné době stále nevyléčitelná nemoc, která má za následek

¹³ GÖDTEL, R. *Sexualita a násilí*. Praha, 1994, s. 10-12.

¹⁴ MORUS. *Světové dějiny sexuality I*. Praha, 1969, s. 5-58.

¹⁵ ZÁHORSKÁ, J. *Psychologická intervence při vyšetřování trestných činů*. Praha, 2007, s. 57.

vyřazení imunity organismu, čímž způsobuje člověku stav, při kterém je neodolný vůči všem nemocem.

Anální styk – proniknutí mužského údu do řitního otvoru ženy, či muže.

Deviace – v dnešní sexuologii slovo označující úchytky, které se dříve nazývaly perverze. Nelze jednotně definovat rozmezí deviací, neboť je závislé na každém společenském systému. Je zákonité, že ve společenském systému, určujícím nespočet norem týkajících se lidského jednání, bude o to více uvedených deviací.

Ejakulace – výstřik, výron semene, ke kterému nedochází jen při pohlavním styku. Centrum ejakulace blízce sousedí s centrem erekce, nicméně tyto dvě věci nejsou na sobě nijak závislé. Některé autority hovoří i o ejakulaci u žen, tím mají na mysli vypuzení sekretu bez známého původu při prožití orgasmu.

Erekce – představuje u muže ztupoření, nebo-li ztuhnutí a postavení penisu, jenž je nevyhnutelným předpokladem uskutečnění pohlavního styku, u žen pak nastává při erekci klitorisu proces zvlhnutí vaginálních stěn.

Genitál – pohlavní orgán, v mužské podobě penis, u žen vagina. V množném čísle se pohlavní orgány označují jako genitálie.

Koitus – označuje lidský pohlavní styk, soulož, při nechráněném styku může dojít k oplodnění, což je vedlejší produkt styku.¹⁶

Orální sex – stimulování pohlavních orgánů ústy.¹⁷

Orgasmus – psychický jev, který je vyvrcholením sexuální rozkoše a konečným ukojením při pohlavním aktu, tento jev není nijak závislý na ejakulaci jak u muže, tak u ženy.¹⁸

Posttraumatická stresová porucha – u obětí trestného činu se projevuje jako soubor různých poruch chování a prožívání, včetně fyziologických reakcí, jako následek extrémně stresující prožité situace.¹⁹

---

¹⁶ BORNEMAN, E. *Encyklopedie sexuality*. Praha, 1990, s. 1-247.

¹⁷ Velký lékařský slovník online. *Velký lékařský slovník* [online]. 2008 [cit. 2012-12-28]. Dostupné z WWW: <<http://lekarske.slovníky.cz/pojem/oralni>>.

¹⁸ BORNEMAN, E. *Encyklopedie sexuality*. Praha, 1990, s. 374-375.

¹⁹ ČÍRTKOVÁ, L. *Kriminální psychologie*. Praha, 1998, s. 117.

2.5 Fakta a mýty o znásilnění

Mýty a fakta mají na oběti znásilnění přímý vliv, neboť hrají velikou roli při nahlášení znásilnění příslušným orgánům. Po znásilnění se často stává, že místo morálního odsouzení pachatele, vznikne u oběti stigma díky veřejnosti.

Velký podíl na psychickém stavu oběti mají také osoby, jako jsou kriminalisté, lékaři, právníci, z jejichž strany se oběti může dostat necitlivému zacházení, či až skrytému posměchu. Pachatelé ve snaze odůvodnění svého chování vytvořili celou řadu mýtů o znásilnění, čímž dochází k tzv. viktimizaci oběti. Ty jsou potom postiženy dvojnásobem, neboť v nich zanechá následky samotný čin znásilnění a ještě se shledají s ne vždy vhodným chováním okolí, ovlivněným právě těmito mýty.²⁰ Proto je v oblasti trestného činu znásilnění obrovská latence.²¹

- **Mýtus** – Sexuální touha bývá hlavním motivem při znásilnění.

Fakta – Není tomu tak, neboť výsledky studií poukazují, že při znásilnění jde o moc nikoli o sex. Sex je použit jako zbraň, pomocí níž chce pachatel oběť pokořit. Prioritní motivy pro znásilnění bývají: vztek, sadismus, siláctví, pocit moci nad obětí. Většina znásilnění navíc bývá dopředu řádně naplánována, aniž by musel mít pachatel vybrán konkrétní oběť, z čehož vyplývá, že se nejedná jen o spontánní projev vášně.

- **Mýtus** – Oběti znásilnění nesou na svém znásilnění vinu.

Fakta – V žádném případě. V médiích se stále častěji objevují komentáře typu: vracela se pozdě domů temnou uličkou, či byla příliš vyzývavě oblečená, navíc opilá, to u veřejnosti vyvolává mylnou představu, že znásilnění se stává osobám, které si jej nějakým způsobem přivolávají. Tento mýtus vyvrací především policejní statistiky, které dokazují, že pachatel ve většině případů znásilnění plánuje. Tudíž může znásilnění potkat kohokoli a kdekoli.²² „Žádná žena si nezaslouží být znásilněna, ať už jsou okolnosti jakékoliv.“²³

- **Mýtus** – Pachatel znásilnění je ojedinělý patologický jedinec.

²⁰ VESELÝ, M. *Vybrané kapitoly ze sociální patologie*. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 2011, s. 67.

²¹ CIPROVÁ, et. al. *POD HLADINOU: fakta a mýty o znásilnění* [online]. 2010, s. 10. [cit. 2012-12-28]. Dostupné z WWW: <http://www.feminismus.cz/download/publikace_final_pdf.pdf>.

²² Mýty a fakta. GENDER STUDIES O.P.S., Persefona o. s. *Stop znásilnění* [online]. 2009 [cit. 2012-12-28]. Dostupné z WWW: <<http://www.stopznasilneni.cz/cz/znasilneni/myty-a-fakta>>.

²³ VESELÝ, M. *Vybrané kapitoly ze sociální patologie*. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 2011, s. 67.

Fakta – Podle zkušeností a výzkumů je známo, že nejčastěji dochází ke znásilnění mezi partnery, manžely, příbuznými, sousedy a spolupracovníky, z čehož plyne, že násilníka nelze nijak definitivně odlišit od stávající normality.

- **Mýtus** – K sexu patří násilí i agrese.

Fakta – Tento mýtus se ve veřejnosti uchytil, neboť jej podporují i někteří sexuologové a gynekologové, kteří tvrdí, že sexuální agrese je přirozenou součástí párové interakce, což můžeme spatřit i v říši zvířat. Ovšem spousta z biologických projevů musíme na veřejnosti oželit, proto bychom se měli umět ovládat i v oblasti sexuální.

- **Mýtus** – Nahlášená znásilnění bývají z většiny vymyšlená.

Fakta – Naopak, falešná obvinění z toho trestného činu bývají nahlášena jen zřídka.

- **Mýtus** – Oběť po znásilnění vlastně touží.

Fakta – Pokud oběť při normálním sexu vyžaduje agresivní chování partnera, či nějaké násilnosti, v žádném případě to neznamena, že by chtěla být dobrovolně znásilněna.²⁴ Znásilnění je pouhým aktem svévole na cizím těle, jehož majitel/ka je totálně ponížen/a proti své vůli.²⁵ Násilník v oběti vidí pouze svou kořist a sex spojuje s násilím nikoli láskou a potěšením.

- **Mýtus** – Znásilnění se týká pouze nepočestných žen.

Fakta – Nikoli. S tímto souvisí i mýtus, který podporuje vizi, že oběťmi znásilnění jsou pouze mladé, hezké, atraktivní ženy a dívky. Nikoli, neboť oběťmi mohou být ženy, muži, děti, jakékoli rasy a společenské tříd.

- **Mýtus** – Pachatelé znásilnění bývají pro oběť neznámými a znásilnění bývá provedeno formou přepadení.

Fakta - Naopak, v současné době je více než 50% případů, kde je pachatelem osoba, kterou oběť zná, ať už je to partner, manžel, milenec, soused, spolupracovník či policista. Také oblast a čas není obvykle tmavý park a noc.

- **Mýtus** – Pokud se žena nechá znásilnit, vyhne se zraněním či zabitím.

Fakta – Již samo znásilnění je ublížením ať už na zdraví, či hlavně na psychice, z čehož se mnohé oběti nikdy zcela nevzpamatují. Pokud se žena nebude bránit, měla by to být

---

²⁴ Mýty a fakta. GENDER STUDIES O.P.S., Persefona o. s. *Stop znásilnění* [online]. 2009 [cit. 2012-12-28]. Dostupné z WWW: <<http://www.stopznasilneni.cz/cz/znasilneni/myty-a-fakta>>.

²⁵ VESELÝ, M. *Vybrané kapitoly ze sociální patologie*. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 2011. s. 67.

nejbezpečnější možnost. Ovšem nikdy nemůžeme vědět, o co násilníkovi jde, a pokud by zamýšlel únos či vraždu, je sebeobrana tím nejlepším.

- **Mýtus** – Oběťmi znásilnění bývají jen ženy a děti.

Fakta – Tvrzení, že muži nemohou být oběťmi znásilnění, neboť mají větší fyzickou sílu a v případě absence erekce je to nemožné, je nesmysl. Teze, že muže znásilní pouze další muž, který je homosexuál je také mylná, neboť sexuální touha nehraje při znásilnění žádnou roli.

- **Mýtus** – Pachatelé znásilnění mohou být pouze muži.

Fakta – I když je znásilnění spáchané ženou výjimkou, není vyloučené. Ženy stejně jako muži znásilňují ženy, děti i muže.

- **Mýtus** – Pokud jsou u aktu přítomny orgasmus, erekce a ejakulace, nemůže se jednat o znásilnění.

Fakta – Orgasmus, erekce a ani ejakulace se sexuální touhou ani vzrušením nutně souviset nemusí. Ani přítomnost těchto projevů neznamena nějaký souhlas se znásilněním.

Tyto mýty pouze poškozují oběti, které znásilnění přežily.²⁶

---

²⁶ Mýty a fakta. GENDER STUDIES O.P.S., Persefona o. s. *Stop znásilnění* [online]. 2009 [cit. 2012-12-28]. Dostupné z WWW: <<http://www.stopznasilneni.cz/cz/znasilneni/myty-a-fakta>>.

3 LEGISLATIVA VZTAHUJÍCÍ SE KE ZNÁSILNĚNÍ

V historii byla vždy žena považována za jakousi část rodinného majetku. Její hodnota se proměňovala v důsledku určitých aspektů. Jedním z nich, byla počestnost. Při jakémkoli poskvrnění ženiny pověsti její hodnota klesla. V tomto případě hrálo znásilnění obrovskou roli, neboť takovéto zneuctění bylo vrcholem nejen ženina ponížení, ale i rodinného úpadku v sociální společnosti. Znásilněná žena neměla poté žádnou hodnotu a pro rodinu tudíž bylo i velice obtížné ji provdat.

V současné době zaujímá sexuální kriminalita mezi ostatními druhy kriminality zvláštní postavení. Je to velice pikantní téma, které je veřejnosti mnohdy až přehnaně přitahováno. Jeho atraktivitu využívají mediální prostředky zejména bulvárního charakteru, které mnohdy věc zveličují, aniž by měla podložená fakta. Veřejnost pak volá po zvýšení horní hranice trestu pro pachatele, občas podléhá panickému strachu, a poté kritizuje činnost orgánů činných v trestním řízení, ve které pak ztrácejí důvěru. Jde o velmi složitou situaci, která si žádá interdisciplinární přístupy a řešení. Reakce veřejnosti jsou poté zcela nepřiměřené, což má negativní dopad hlavně na oběti těchto trestných činů.

3.1 Vývoj právního systému

V dobách před institucionalizací manželství byl jedním ze způsobů obstarání si ženy únos. V předkřesťanském období bylo znásilnění prostředkem k získání ženy bez nutnosti námluv propagováno v západní kultuře.

Po zavedení instituce manželství byla žena vnímaná jako prostředek, pomocí kterého mohl vzrůst či klesnout majetek otce. Provdáním dcery se jednoduchou cestou oficiálně předával majetek. Žena, která byla v této době znásilněna, prakticky přišla o svou cenu a pro další obchody tudíž byla vnímána, jako „znehodnocený majetek“. Proto byl v mnoha společnostech zaveden pro tyto případy trest řešící rodinnou situaci v ohledu následného zabezpečení ženy, protože pachatel znásilnění si musel svou oběť vzít za manželku. Pokud tohoto závazku pachatel nemohl dostát, pokud byl již ženatý, byl potrestán trestem smrti. V Babylónii, či v Asýrii měl otec možnost za zneuctěnou dceru žádat odplatné znásilnění. Pokud žena byla panna, byla brána v potaz ekonomická ztráta, ale i náboženská. V tomto případě byl násilník buď usmrcen, nebo si znásilněnou ženu musel vzít za manželku a zaplatit otcí trojnásobek její ceny, která se odvíjela od sociální pozice jejího otce.

3.1.1 Obecný vývoj

Starý zákon už odplatné znásilnění neuznával, nařizoval pouze násilníkovi zaplatit otci „cenu nevěsty“, která se odvozovala od sociálního postavení teď už oběti, nebo násilníka. Začal se už zabývat provizorními důkazy a žena musela znásilnění dokazovat, například zda ve městě volala o pomoc a pokud se jí pomoci nedostalo, znamenalo to, že se znásilněním souhlasila.

Krétský Gortinský zákoník připouštěl dokonce i možnost vznést obvinění proti osobě, která znásilnila otroka, ačkoli v této době byl otrok brán jako osoba bez cti. Spíše se jednalo o urážku jeho pána, nikoli otroka samotného.

Podobně jako ve starověkých, tak i v raně křesťanských společnostech nebylo znásilnění primárně chápáno jako zločin na osobní integritě ženy, nýbrž opět jako útok na rodinnou čest a majetkovou hodnotu.

V rané feudální společnosti se znásilnění stalo naopak nástrojem k sociálnímu povýšení. Pokud muž unesl bohatou dědičku a zneužil ji souloží, musel si ji vzít a tím i převzít kontrolu nad veškerým majetkem rodiny.

Ke změnám v pojetí znásilnění došlo až v pozdějším anglickém zvykovém právu. Znásilnění určovaly tři aspekty: použití síly, nesouhlas a samotný pohlavní styk. Znásilnění bylo tehdy definováno jako nezákonná znalost ženy, která byla starší deseti let mužem, který nebyl její manžel a bylo vykonáno za pomoci síly nebo vynuceno vyvolaným strachem o její bezpečí.

Přibližně ve 12. století začalo být znásilnění vnímáno jako vážný zločin na ženě, nikoliv už na rodině nebo rodu. Další zlom představovalo podání žaloby pouze obětí, nikoli rodinou. Stále byl trest ve formě smrti, finanční pokuty a hrdelní trest za znásilnění dítěte.

3.1.2 Válečné znásilňování

V dobách vojenských konfliktů, revolucí a válek bylo pro vojáky kromě dobývání a obsazování území, kořistění, kolonizování a jiné podobné zotročování sebou neslo i pohled na ženu, jako na válečnou kořist. V historii prakticky nenalezneme žádný válečný konflikt či revoluci bez vlny znásilňování nebo jiných sexuálně agresivních zločinů.

V těchto časech a konfliktech nebylo znásilnění ovlivněno ani národností obětí, nebo geografickou polohou. Často bylo násilí na ženách schvalováno a přijímáno jako součást válečné taktiky.

Ve válkách a válečných konfliktech nabývá sexuální násilí na významu, neboť plní mnoho funkcí. Kromě přímé tzv. osobní dimenze válečné konflikty implikují i další dimenze tzv. dimenze strukturální. Samotné znásilnění žen jako primárně agresivní akt je přímo plánované a sleduje tak narušení lidské důstojnosti, poškození a předně její ponížení.

U obětí holocaustu byla zjištěna neschopnost hovořit o vlastních zážitcích, ale pouze o znásilnění jiných žen.

Mnohá pozorování navíc ukazují, že pouhá přítomnost při znásilnění může vést k sekundární traumatizaci. U těchto svědkyň byly psychiatrické následky mnohdy výraznější než u primárních obětí.

Hromadná znásilnění a mrzačení žen se nevyhýbají ani novodobým konfliktům. Například ve zdokumentování jugoslávského konfliktu jsou zdokumentovány případy znásilňování žen v rámci etnických čistek a genocidy.

„Ženevské úmluvy na ochranu obětí války ze srpna 1949 staví znásilnění i sexuální agresi na úroveň válečného zločinu. Jde o kriminální akt války spadající do mezinárodního práva. Přesto však je i nadále součástí strategie války.“

3.1.3 Vývoj v českých zemích

V českých zemích za období středověku a raného novověku jsou poznatky dochovány jen torzovitě. Trestní právo mělo především soukromý charakter, což povolovalo uplatnění msty, tudíž se na znásilněné ženy pohlíželo jako v mnoha zemích té doby jako na újmu rodu, cti a majetku. V době předhusitské se stát snaží zaštitovat svá práva a nastavuje jakýsi symbolismus v ukládání trestů a bere v potaz společenské postavení pachatelů. K omezení trestu smrti došlo až v době husitské revoluce. V patnáctém století byly představitelé hrdelní justice městské hrdelní soudy. V zákonících je zakotvena povinnost stíhat zločince a zákaz jim pomáhat.

V období válečných konfliktů byly obavy žen zejména z vojáků, kde se domáhat jakéhokoli trestu pro viníka, bylo víceméně zbytečné. V osmnáctém století se pak tresty z hrdelních přenesly na nucené práce.

V sedmnáctém století a první polovině osmnáctého století, mohli soudci u sexuálně motivovaných zločinů rozhodovat dle svého uvážení, bez ohledu na předpisy. Stejných pravidel se zastává i Tereziánský zákoník, který umožňuje odsoudit i toho, kdo takovému zločinu pomáhal a ženě nařčené z cizoložství dává možnost bránit se tvrzením, že byla znásilněna. Josefínský hrdelní řád odsuzuje pachatele únosu a násilníka k trestu smrti stětím, nebo vpletením do kola a při závažném únosu jeptišky k těmto dvěma trestům přidává ještě možnost upálení.

Na území Habsburské monarchie, byly k datu 1850 zřízeny okresní, krajské a zemské soudy a následně pak vznikla zastupitelství. Císařský patent platný i v zemích Koruny české přímo vymezuje násilné smilstvo, zprznění a další zločiny smilstva. Po 28. říjnu 1918 na území Československa trestní zákon platil až do roku 1949, kdy byl posléze nahrazen zákonem č. 86/1950 Sb.,²⁷ který již přesně v Hlavě sedmé, oddílu druhém pod názvem „Trestné činy proti důstojnosti člověka“ pod § 238 přesně vymezuje oblast znásilnění, za pachatele stále považuje jen muže a určuje přesné rozmezí trestů od pěti let až na doživotí dle okolností.²⁸

3.2 Legislativa od roku 1961

V roce 1960 byla Ústavním zákonem č. 100/1960 Sb. vytvořena nová Ústava Československé socialistické republiky která změnila komunistický režim na socialistický.²⁹ V důsledku toho byl vytvořen nový trestní zákon č. 140/1961 Sb. ve kterém bylo znásilnění obsaženo ve druhém oddílu, zvláštní části, Hlavy osmé. Tato hlava se dále vnitřně člení na dva oddíly. Oddíl trestných činů proti svobodě a druhý pod názvem trestné činy proti lidské důstojnosti.³⁰ Trestný čin znásilnění je uveden pod názvem „Trestné činy proti lidské důstojnosti,“ v § 241. Toto ustanovení vypadalo následovně:

„(1) Kdo násilím nebo pohrůžkou bezprostředního násilí donutí ženu k souloži, nebo kdo k takovému činu zneužije její bezbrannosti, bude potrestán odnětím svobody na tři léta až osm let.

(2) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán,

²⁷ KOVÁŘ, P., et al. *Sexuální agrese : znásilnění z pohledu medicíny a práva*. Praha, 2008, s. 10-29.

²⁸ ČESKOSLOVENSKO. Trestní zákon. In: Sbirka zákonů republiky Československé . Ministerstvo spravedlnosti – Státní tiskárna Praha, 1950. Dostupné z WWW: <<http://www.ustrcr.cz/data/pdf/projekty/tridni-justice/zakon86-87-1950.pdf>>.

²⁹ Dokumenty. NÁRODNÍ SHROMÁŽDĚNÍ REPUBLIKY ČESKOSLOVENSKÉ. *POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY* [online]. 1960 [cit. 2012-12-30]. Dostupné z WWW: <http://www.psp.cz/docs/texts/constitution_1960.html>.

³⁰ KOVÁŘ, P., et al. *Sexuální agrese : znásilnění z pohledu medicíny a práva*. Praha, 2008, s. 29.

a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 těžkou újmu na zdraví, nebo

b) spáchá-li takový čin na ženě mladší než patnáct let.

(3) Odnětím svobody na deset až patnáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt. ³¹

V roce 2001 bylo naštěstí ustanovení § 241 novelizováno zákonem č. 144/2001 Sb. a to ku prospěchu oběti. Novelizovaná podoba zní takto:

„(1) Kdo násilím nebo pohrůzkou bezprostředního násilí donutí jiného k souloži nebo k jinému obdobnému pohlavnímu styku nebo kdo k takovému činu zneužije bezbrannosti jiného, bude potrestán odnětím svobody na dvě až osm let.

(2) Odnětím svobody na tři až deset let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 na osobě mladší než osmnáct let.

(3) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán,

a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 těžkou újmu na zdraví, nebo

b) spáchá-li takový čin na osobě mladší než patnáct let.

(4) Odnětím svobody na deset až patnáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt. ³²

V tomto ohledu je největší změna v oblasti charakterizace oběti, neboť jí může být kdokoli, protože už se nevztahuje jen na ženy. V dalším případě se také jedná o přínos v oblasti vymezení znásilnění, neboť se už nesoustředí jen na přímou soulož, ale i na obdobný pohlavní styk.

3.3 Nový trestní zákoník z roku 2009

V roce 2009 přišel velký zlomový okamžik s vydáním nového trestního zákoníku čili zákona č. 40/2009, který plně nahradil stávající zákon č. 140/1961.

Největší změnou oproti stávajícímu znění, přineslo zařazení znásilnění do druhého oddílu, zvláštní části Hlavy třetí pod názvem „Trestné činy proti lidské

³¹ ČESKOSLOVENSKO. Trestní zákon. In: *Sbírka zákonů Československé socialistické republiky*. Ministerstvo spravedlnosti - Redakce: Praha: Statistické a evidenční vydavatelství tiskopisů Praha, 1961. s. 499-500. Dostupné z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?r=1961&cz=140>>.

³² ČESKOSLOVENSKO. Trestní zákon. In: *Sbírka zákonů Československé socialistické republiky*. Ministerstvo spravedlnosti - Redakce: Praha: Statistické a evidenční vydavatelství tiskopisů Praha, 1961. s. 3427. Dostupné z WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?o=3&t=718>>.

důstojnosti v sexuální oblasti,, pod § 185. Konečně tak sexuálně motivované činy byly zařazeny do samostatného oddílu a vše se stalo přehlednější.

3.3.1 Zákon č. 40/2009 Sb. § 185

Přesné znění toho zákona § 185 zní následovně:

„(1) Kdo jiného násilím nebo pohrůžkou násilí nebo pohrůžkou jiné těžké újmy donutí k pohlavnímu styku, nebo kdo k takovému činu zneužije jeho bezbrannosti, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až pět let.

(2) Odnětím svobody na dvě léta až deset let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1.

a) souloží nebo jiným pohlavním stykem provedeným způsobem srovnatelným se souloží,

b) na dítěti, nebo

c) se zbraní.

(3) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 na dítěti mladším čtrnácti let,

b) spáchá-li takový čin na osobě ve výkonu vazby, trestu odnětí svobody, ochranného léčení, zabezpečovací detence, ochranné nebo ústavní výchovy anebo v jiném místě, kde je omezována osobní svoboda, nebo

c) způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví.

(4) Odnětím svobody na deset až šestnáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt.

(5) Příprava je trestná. ‘³³

V tomto zákoně je plně zohledněno jakékoli postavení oběti, je jedno zda, je obětí žena nebo muž. Chrání svobodné rozhodování o pohlavním životě bez rozdílu pohlaví, věku, společenského postavení, a zda spolu oběť a pachatel pohlavně žijí.

Násilí je v právní praxi označováno jako jakkoli užití fyzické síly k překonání nebo zamezení odporu oběti. Ku prospěchu oběti nahrává i fakt, že za dokonané násilí je považováno i upuštění oběti od obrany potom, co shledá, že je neúčinné a beznadějně.

Slovem soulož je v právní praxi označen jakýkoli kontakt pohlavních orgánů, bez ohledu na jeho intenzitu či délku trvání. Jiný pohlavní styk zahrnuje ostatní

---

³³ ČESKO. Zákon č. 40 ze dne 8. dubna 2009 trestní zákoník. In *Trestní předpisy*. 2011, s. 52.

pronikání do intimní sféry oběti, jenž zahrnuje například orální a anální sexuální praktiky, nebo donucení ke stimulaci pohlavního údu pachatele.

Ve stavu bezbrannosti se v případě trestného činu posuzovaného podle výše uvedeného paragrafu nachází oběť, pokud je například pod vlivem návykových látek, v mdlobách, hlubkovém spánku, nebo je oběť tak nízkého věku, že nedokáže objektivně posoudit závažnost a význam pachatelova jednání a tudíž nedokáže posoudit význam důležitosti kladení odporu pachateli.³⁴ Osoba spoutaná, nebo osoba, která se nachází v takové fyzické neschopnosti, ve které není schopna se bránit. Také osoba trpící duševní poruchou. Ovšem o tento fakt se nejedná u poškozené osoby, která je sice nezletilá, ale fyzicky a psychicky natolik vyspělá, že je plně schopna posoudit jednání pachatele a výslovně dát najevo svůj nesouhlas. I hluboký spánek se dá považovat za stav bezbrannosti.

Není rozhodné, zda se osoba do stavu bezbrannosti dostala svým přičiněním, či zásahem jiné osoby než pachatele. Ovšem o znásilnění zneužitím bezbrannosti se bude jednat pouze v případě, kdy pachatel pojal úmysl s obětí souložit, nebo mít jiný obdobný pohlavní styk až po té, co ji sám svým přičiněním do stavu bezbrannosti přivedl.³⁵

Pokud se oběť nachází ve vztahu vůči pachateli například v manželství nebo jako druh či družka, je potřeba její souhlas se zahájením trestního stíhání, který může být následně odvolán.³⁶

---

³⁴ Pomoc obětem trestných činů. BÍLÝ KRUH BEZPEČNÍ A.S. *Bílý kruh bezpečí* [online]. 2009 [cit. 2012-12-31]. Dostupné z WWW: <<http://www.bkb.cz/pomoc-obetem/trestne-ciny/znasilneni/>>.

³⁵ KOVÁŘ, P., et al. *Sexuální agrese : znásilnění z pohledu medicíny a práva*. Praha, 2008, s. 32-33.

³⁶ Pomoc obětem trestných činů. BÍLÝ KRUH BEZPEČNÍ A.S. *Bílý kruh bezpečí* [online]. 2009 [cit. 2012-12-31]. Dostupné z WWW: <<http://www.bkb.cz/pomoc-obetem/trestne-ciny/znasilneni/>>.

4 POLICEJNÍ STATISTIKY A JEJICH VÝSLEDKY

Dle údajů získaných z policejních statistik, lze snadno určit, jak vysoké procento hraje mravnostní kriminalita a samotný čin znásilnění v životě občanů České republiky.

4.1 Mravnostní kriminalita

Mravnostní kriminalita patří mezi ty nejzávažnější kriminality. Statistiky policie však sledují bohužel jen prosté činy mravnostní kriminality a nelze v nich nalézt podrobnější rozlišení pachatelů a obětí podle jejich sexuologické diagnózy, abúzu o drogách, či jiné upřesňující údaje.

Dalším nedostatkem v policejních statistikách je také uvádění počtu pouze zjištěných činů, který se nerovná počtu skutečně žalovaných a odsouzených pachatelů.

„Základním problémem pak zůstává předpokládaná vysoká latentní kriminalita.“ Té napomáhá již samotná povaha těchto činů, mnohdy s propojením dalších okolností, které oběti stěžují nahlášení činu policii, jako je například vztahová, rodinná, nebo pracovní spojitost s pachatelem.

Skutečný počet těchto činů je podle odborníků desetinásobně vyšší oproti vyšetřovaným a počty nahlášených případů policii se pohybují mezi 3-4 %.³⁷

Níže uvedené počty zjištěných TČ se od 1. ledna 2010 kdy vstoupil v účinnost zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, dělení trestných činů na přečiny a zločiny.³⁸ Data uvedená od roku 2010 jsou zde uvedena již jako součet přečinů a zločinů.

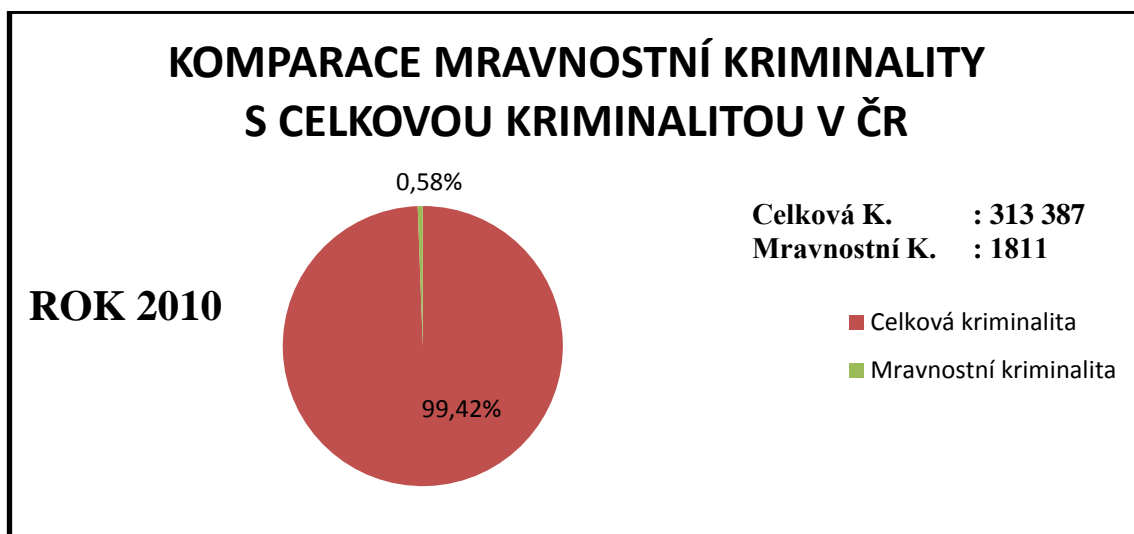
---

³⁷ KOVÁŘ, P., et al. *Sexuální agrese : znásilnění z pohledu medicíny a práva*. Praha, 2008, s. 44.

³⁸ STATISTIKY: Statistické přehledy kriminality. POLICIE ČR. Policie [online]. 2010 [cit. 2013-01-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/archiv-statistiky-statisticke-prehledy-kriminality.aspx>>, použití vlastních výpočtů.

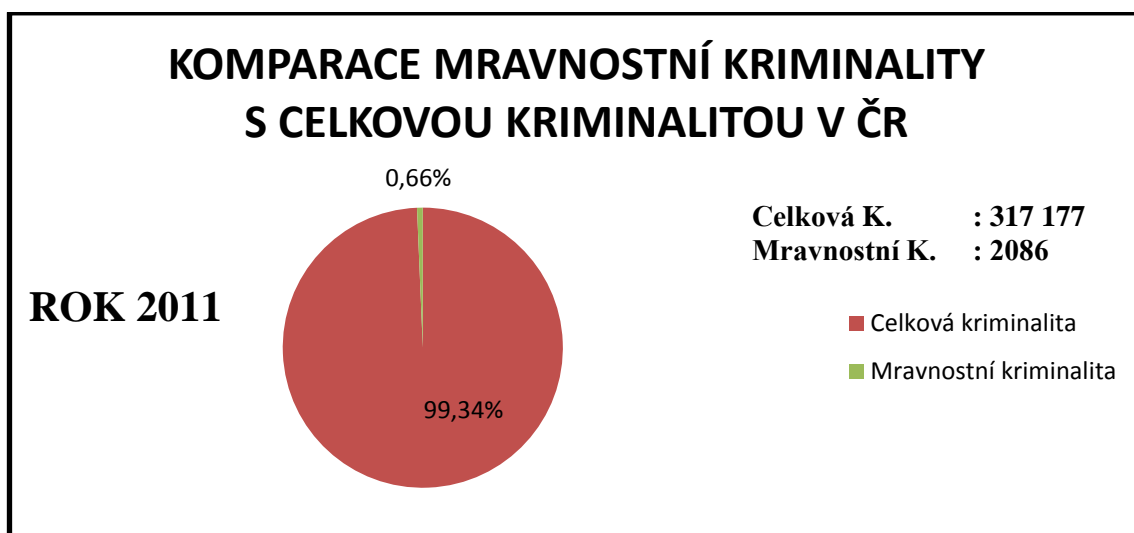
4.1.1 Statistiky

Graf č. 1³⁹

Vysvětlivka: Graf č. 1 ukazuje procentové vyčíslení mravnostní kriminality (zelené pole) v celkové kriminalitě v ČR (červené pole) za rok 2010.

Graf č. 2⁴⁰

Vysvětlivka: Graf č. 2 ukazuje procentové vyčíslení mravnostní kriminality (zelené pole) v celkové kriminalitě v ČR (červené pole) za rok 2011.

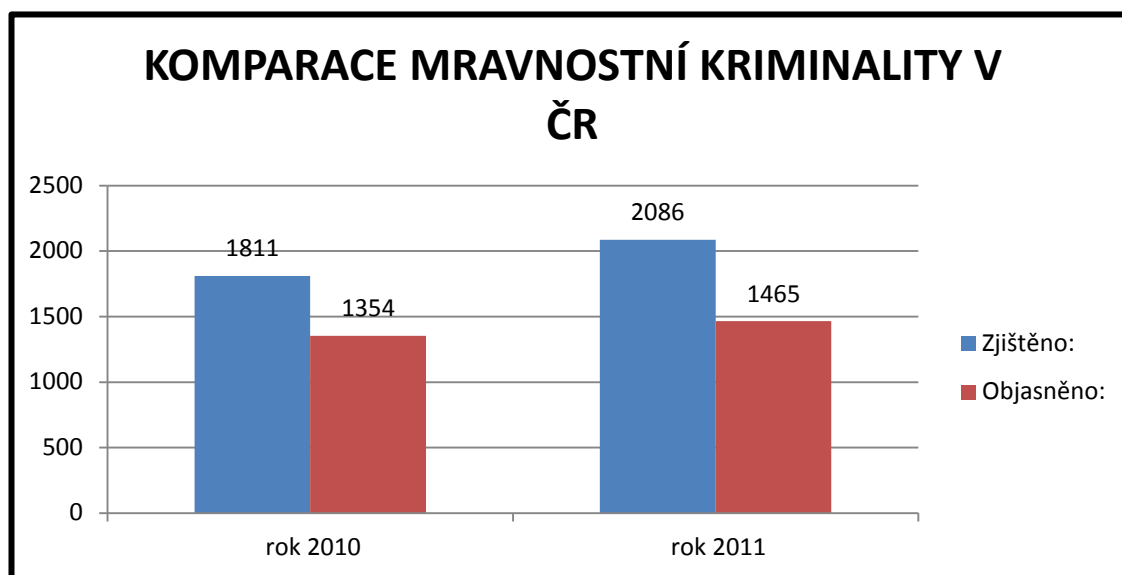
Z grafu 1 a grafu 2 jasně vyplývá, že mravnostní kriminalita zastává v České republice poměrně malou část, tedy necelé procento. Je viditelné, že se mravnostní kriminalita od roku 2010 zvýšila o 0,08 % což v přepočtu na čísla, činí zvýšení o 275

³⁹ STATISTIKY: Statistické přehledy kriminality. POLICIE ČR. Policie [online]. 2010 [cit. 2013-01-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/archiv-statistiky-statisticke-prehledy-kriminality.aspx>>, použití vlastních výpočtů.

⁴⁰ STATISTIKY: Statistické přehledy kriminality. POLICIE ČR. Policie [online]. 2010 [cit. 2013-01-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/archiv-statistiky-statisticke-prehledy-kriminality.aspx>>, použití vlastních výpočtů.

trestných činů. Vzhledem k rostoucímu číslu celkové kriminality není nárůst nijak rapidní.

Graf č. 3⁴¹

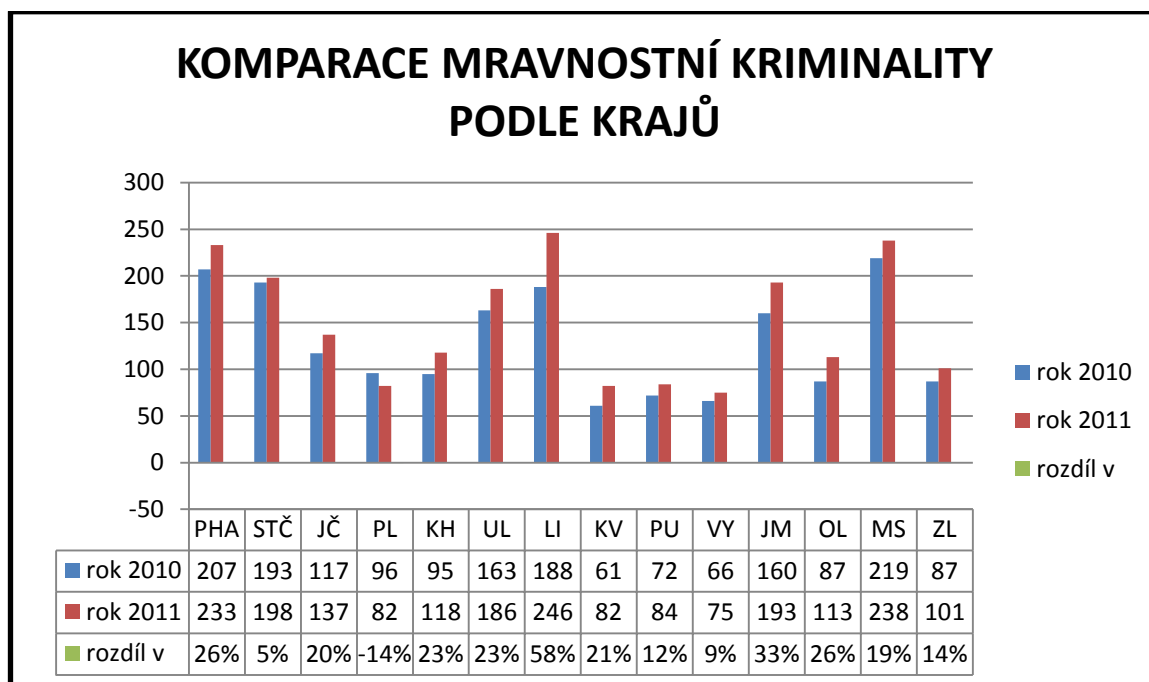

Vysvětlivka: Graf č. 3 ukazuje číselné údaje mravnostní kriminality za rok 2010 a 2011. Počet zjištěných případů (modrý sloupec) a počet objasněných případů (červený sloupec).

V České republice bylo v roce 2010 zjištěno 1811 činů spadajících pod mravnostní kriminalitu. O rok později bylo zaznamenáno o 275 činů více, jak již vyplývá z grafu č. 1. V prvním roce bylo z těchto činů objasněno téměř 75 %, což činí skoro tři čtvrtiny všech nahlášených činů spadajících pod mravnostní kriminalitu, v roce 2011 bylo objasněno o necelých 5 % činů méně. Celkový nárůst činů mravnostní kriminality v roce 2011 oproti předchozímu roku činí 15 %.

⁴¹ STATISTIKY: Statistické přehledy kriminality. POLICIE ČR. Policie [online]. 2010 [cit. 2013-01-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/archiv-statistiky-statisticke-prehledy-kriminality.aspx>>, použití vlastních výpočtů.

Graf č. 4⁴²

Vysvětlivka: Graf č. 4 zobrazuje počet zjištěných případů ve všech 14 krajích v ČR. Rok 2010 (modrý sloupec) a rok 2011 (červený sloupec). Přičemž poslední řádka tabulky ukazuje číselný rozdíl mezi oběma roky v %.

Nejvyšší počet výskytu mravnostní kriminality spadá pod moravskoslezský kraj v počtu 219 činů za rok 2010. V dalším roce byl na první příčce liberecký kraj s celkovým počtem 246 mravnostních činů. Ovšem nejvyšší procento nárůstu mravnostních činů spadá pod liberecký kraj čítající nárůst o 30,85 %.

⁴² STATISTIKY: Statistické přehledy kriminality. POLICIE ČR. Policie [online]. 2010 [cit. 2013-01-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/archiv-statistiky-statisticke-prehledy-kriminality.aspx>>, použití vlastních výpočtů.

Graf č. 5⁴³

Vysvětlivka: Graf č. 5 znázorňuje procentuální zastoupení krajů v celkovém počtu zjištěné mravnostní kriminality v ČR.

Z celkového počtu 14 krajů, se na prvním místě umístil s nejvyšším počtem mravnostních činů kraj liberecký (12 %), s druhým nejvyšším procentem hlavní město Praha (11 %) a kraj moravskoslezský (11 %). Poslední čtyři příčky se stejným počtem (4 %) obsadili kraj karlovarský, kraj vysočina, kraj pardubický a kraj plzeňský.

4.1.2 *Vyhodnocení statistik mravnostní kriminality*

Na výskyt mravnostní kriminality má zřejmě vliv i hustota osídlení krajů, neboť první dva kraje mají nejvyšší hustotu zalidnění, oproti tomu kraje s nejnižšími procenty mají hustotu zalidnění nejnižší.⁴⁴

Na závěr lze konstatovat, že u mravnostní kriminality pokračuje celkem setrvalý trend snižování v porovnání s trvalým nárůstem obecné kriminality. Dochází také ke snížení počtu nahlášených znásilnění.

⁴³ STATISTIKY: Statistické přehledy kriminality. POLICIE ČR. Policie [online]. 2010 [cit. 2013-01-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/archiv-statistiky-statisticke-prehledy-kriminality.aspx>>, použití vlastních výpočtů.

⁴⁴ Sčítání lidu, domů a bytů. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Český statistický úřad [online]. 2013 [cit. 2013-02-1]. Dostupné z WWW: <<http://vdb.czso.cz/sldbvo/#!stranka=podletematu&tu=30629&th=&v=&vo=null&vseuzemi=null&void=>>>.

„Je otázkou, do jaké míry je tento pokles dán skutečným snížením mravnostní delikvence a do jaké míry změnou hodnotového žebříčku a pohledu zejména mladších věkových kategorií na sexualitu, mravnost, pornografii, prostituci atd. ve svém důsledku mohou tyto změny spolu se změnami sociálních kompetencí vést i k dalšímu nárůstu latentní mravnostní kriminality.“

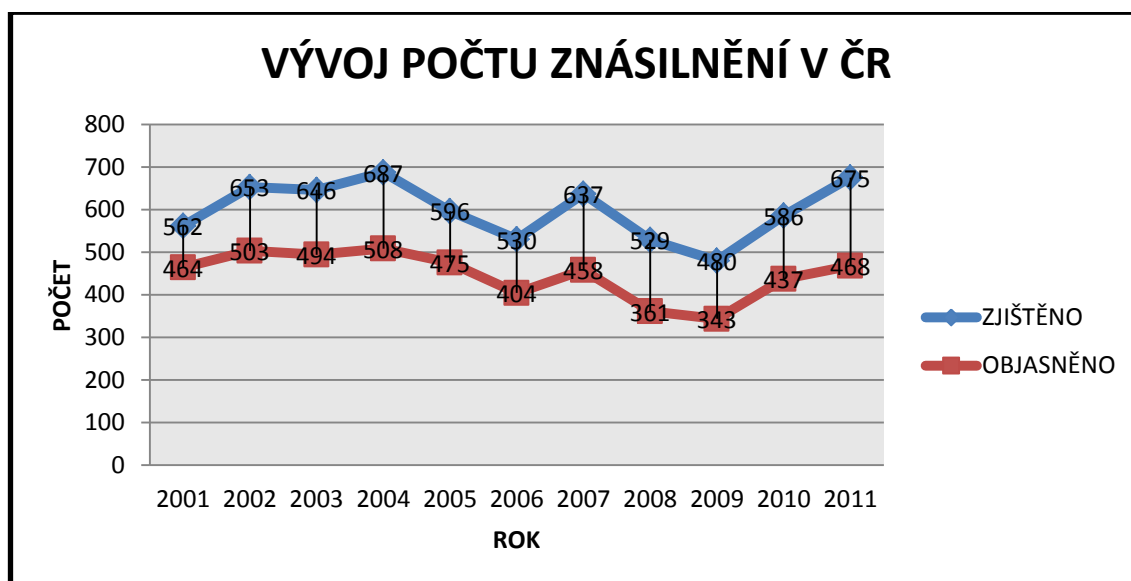
4.2 Znásilnění

Nejvyšší počet znásilnění bývá pravidelně evidován z oblastí, kde je rozšířena prostituce, zejména v příhraničních oblastech.

V posledních desetiletích představuje znásilnění přibližně 1/3 z celkové mravnostní kriminality a zastává druhé místo s nejvyšším počtem hlášených případů. Podle různých studií se podíl ohlášených znásilnění pohybuje pouze kolem 3 %. Častěji bývají ohlašovány až ty případy znásilnění, při kterých došlo k vážnějším tělesným zraněním, nebo čin spáchal neznámý agresor. Soudně znalecká praxe navíc uvádí, že trestní stíhání bylo často zastaveno i v případech, kdy byl delikt již oznámen policii a bylo zahájeno vyšetřování, právě pro tělesný vztah pachatele a oběti.⁴⁵

4.2.1 Statistiky

Graf č. 6⁴⁶

⁴⁵ KOVÁŘ, P., et al. *Sexuální agrese : znásilnění z pohledu medicíny a práva*. Praha, 2008, s. 47-55.

⁴⁶ STATISTIKY: Statistické přehledy kriminality. POLICIE ČR. Policie [online]. 2010 [cit. 2013-01-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/archiv-statistiky-statisticke-prehledy-kriminality.aspx>>, použití vlastních výpočtů.

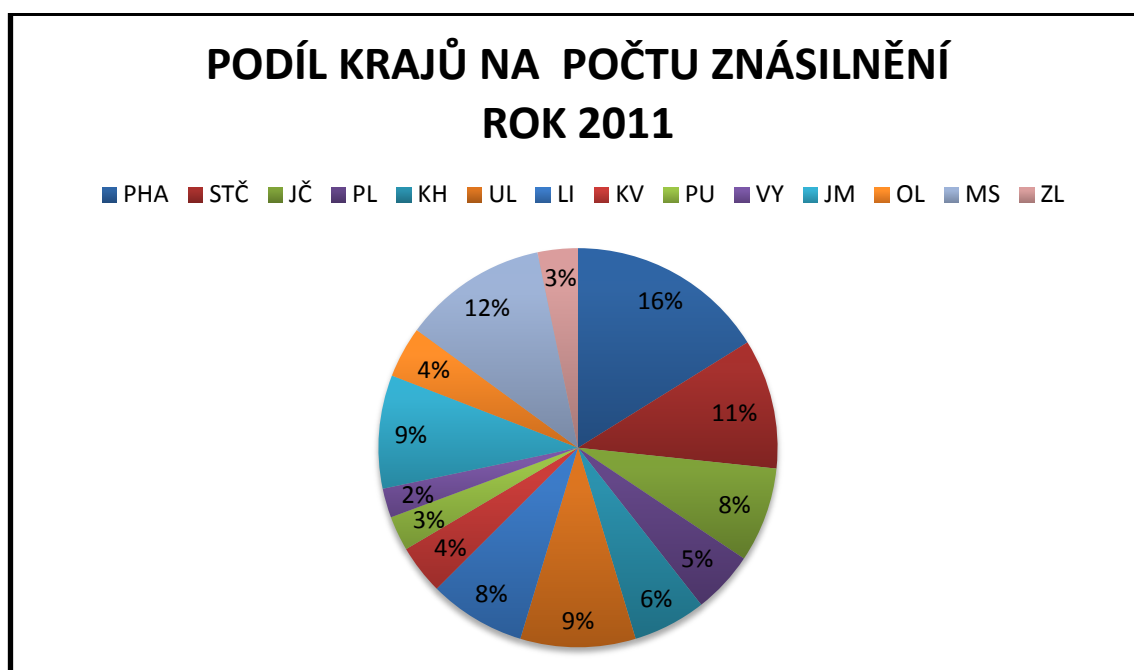

Vysvětlivka: Graf č. 6 znázorňuje vývoj zjištěných a objasněných činů znásilnění v ČR od roku 2001 do roku 2011. Zjištěné činy (modrá křivka), objasněné činy (červená křivka). Čísla uvedená vně křivek znázorňují přesný počet činů znásilnění v daný rok.

Z grafu jasně vyplývá, že nejvyšší počet činů znásilnění byl policisty zaznamenán v roce 2004 a to v počtu 687 případů. Poté počet činů pozvolna klesal až na číslo 530 v roce 2006. O rok později opět stoup na počet 637 činů. Poté opět nastal pokles až na 480 činů v roce 2009. Druhé nejvyšší příčky dosáhl v roce 2011 a to s počtem 657 činů. Je zjevné, že v posledních jedenácti letech jsou počty činů znásilnění kolísavé.

Objasněné počty znásilnění od roku 2006 ovšem spíše klesají. Což je pozoruhodné, protože zjištěných činů nepřibýlo v žádném rapidním počtu, jak již bylo výše uvedeno.

Graf č. 7⁴⁷

Vysvětlivka: Graf č. 7 znázorňuje procentuální zastoupení krajů v počtu zjištěných činů znásilnění v ČR.

Z grafu jasně vyplývá, že Hlavní město Praha drží prvenství ve zjištěných počtech činů znásilnění. Na druhém místě je kraj moravskoslezský a třetí příčku obsadil kraj střeodočeský. Opět jsou to kraje s nejvyšší hustotou osídlení.⁴⁸

⁴⁷ STATISTIKY: Statistické přehledy kriminality. POLICIE ČR. Policie [online]. 2010 [cit. 2013-01-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/archiv-statistiky-statisticke-prehledy-kriminality.aspx>>, použití vlastních výpočtů.

Tab. 1⁴⁹

**STATISTICKÝ VÝKAZ – ZNÁSILNĚNÍ V KRAJI HLAVNÍHO MĚSTA
PRAHY (1.1.2011 do 31.12.2011)**

	Zjištěno	Objasněno	Spácháno skutků						Stíháno, vyšetřováno osob			
			Pod vlivem	Z toho alkohol	Recidivisté	Nezletilí 1-14 let	Mladiství 15-17 let	Děti 1-17 let	Recidivisté	Nezletilí 1-14 let	Mladiství 15-17 let	Ženy
Znásilnění	109	52	5	5	24	0	4	4	15	0	3	1

Vysvětlivka: Tab. 1 znázorňuje počty činů znásilnění v kraji hlavního města Prahy. Pod červeným polem je uvedeno číslo zjištěných činů, pod zeleným jsou uvedeny činy objasněné. Ve fialovém poli jsou uvedeny druhy osob, kterými byly činy spáchány. Stíhané a vyšetřované osoby v modrém poli jsou rozděleny dle druhů osob.

V kraji hlavního města Prahy bylo zjištěno celkem 109 činů znásilnění. Objasněno jich bylo pouhých 52. Z těchto činů bylo 5 spácháno pod vlivem alkoholu. Recidivisté se na spáchání těchto činů podíleli celkem 24 krát. Podíl mladistvých (15-17 let) na tomto činu byl policisty zaznamenán 4 krát. Ze stíhaných a vyšetřovaných osob bylo 15 recidivistů, 3 osoby mladistvé (15-17 let) a jedna žena.

Tab. 2⁵⁰

**STATISTICKÝ VÝKAZ – ZNÁSILNĚNÍ V JIHOČESKÉM KRAJI
(1.1.2011 do 31.12.2011)**

	Zjištěno	Objasněno	Spácháno skutků						Stíháno, vyšetřováno osob			
			Pod vlivem	Z toho alkohol	Recidivisté	Nezletilí 1-14 let	Mladiství 15-17 let	Děti 1-17 let	Recidivisté	Nezletilí 1-14 let	Mladiství 15-17 let	Ženy
Znásilnění	52	38	7	7	18	2	4	6	11	4	5	0

Vysvětlivka: Tab. 2 znázorňuje počty znásilnění v Jihočeském kraji. Pod červeným polem je uvedeno číslo zjištěných činů, pod zeleným jsou uvedeny činy objasněné. Ve fialovém poli jsou uvedeny a rozděleny dle druhů osob, kterými byly činy spáchány. Stíhané a vyšetřované osoby v modrém poli jsou rozděleny dle druhů osob.

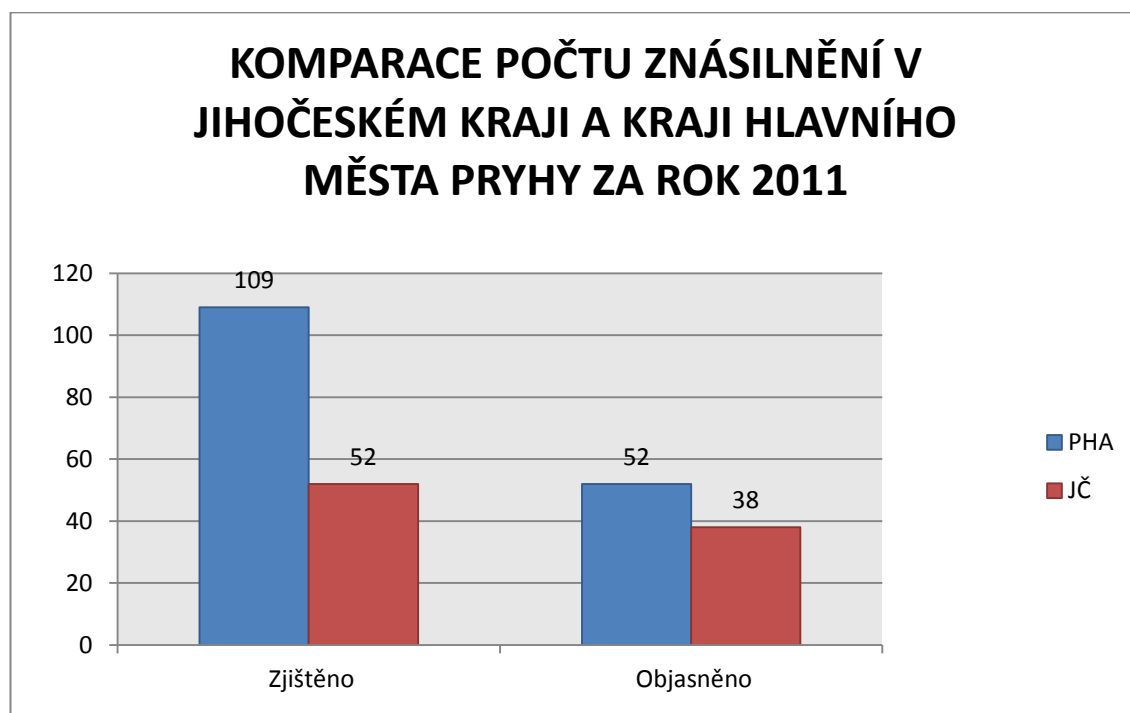
⁴⁸ Sčítání lidu, domů a bytů. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Český statistický úřad* [online]. 2013 [cit. 2013-02-1]. Dostupné z WWW: <<http://vdb.czso.cz/sldbvo/#!stranka=podletematu&tu=30629&th=&v=&vo=null&vseuzemi=null&void=>>>.

⁴⁹ STATISTIKY: Statistické přehledy kriminality. POLICIE ČR. Policie [online]. 2010 [cit. 2013-01-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/archiv-statistiky-statisticke-prehledy-kriminality.aspx>>, použití vlastních výpočtů.

⁵⁰ STATISTIKY: Statistické přehledy kriminality. POLICIE ČR. Policie [online]. 2010 [cit. 2013-01-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/archiv-statistiky-statisticke-prehledy-kriminality.aspx>>, použití vlastních výpočtů.

V jihočeském kraji bylo zjištěno celkem 52 činů znásilnění. Objasněno jich bylo celých 38. Z těchto činů bylo 7 spácháno pod vlivem alkoholu. Recidivisté se na spáchání těchto činů podíleli celkem 18 krát. Nezletilí (1-14 let) se na činu znásilnění podíleli celkem dvakrát. Podíl mladistvých (15-17 let) na tomto činu byl policisty zaznamenán 4 krát. Ze stíhaných a vyšetřovaných osob bylo 11 recidivistů, 4 osoby nezletilé (1-14 let) a 3 osoby mladistvé (15-17 let).

Graf č. 8⁵¹

Vysvětlivka: Graf č. 8 znázorňuje komparaci počtu zjištěných a objasněných činů v kraji hlavního města Prahy a jihočeského kraje v roce 2011. Jihočeský kraj znázorňují červené sloupce a kraj hlavního města Prahy představují modré sloupce. První znázornění zobrazuje zjištěné činy a druhé znázornění představuje činy objasněné.

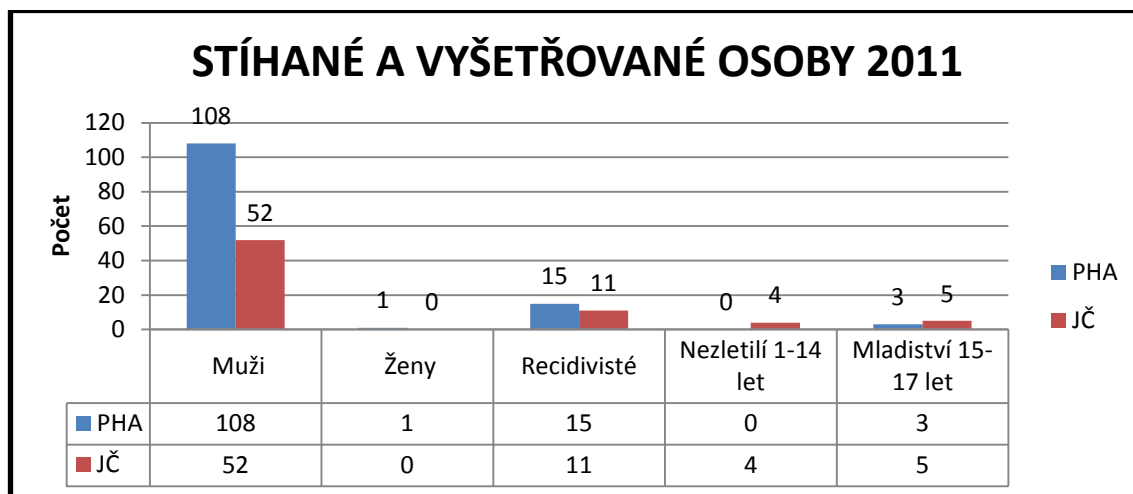
Z grafu 8 plyne, že v kraji hlavního města Prahy bylo v roce 2011 zjištěno 109 činů znásilnění, což činí o 57 činů více než v jihočeském kraji. Propastný rozdíl mezi zjištěnými činy je možný z důvodu hustoty osídlení. Kraj hlavního města Prahy je jedním s nejvyšší hustotou osídlení, naproti tomu kraj jihočeský je mezi kraji s nejnižší hustotou osídlení.⁵² V objasněných činech činí rozdíl pouhých 14 činů. Ovšem je

⁵¹ STATISTIKY: Statistické přehledy kriminality. POLICIE ČR. Policie [online]. 2010 [cit. 2013-01-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/archiv-statistiky-statisticke-prehledy-kriminality.aspx>>, použití vlastních výpočtů.

⁵² Sčítání lidu, domů a bytů. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Český statistický úřad [online]. 2013 [cit. 2013-02-1]. Dostupné z WWW: <<http://vdb.czso.cz/sldbvo/#!stranka=podletematu&tu=30629&th=&v=&vo=null&vseuzemi=null&void=>>>.

zavádějící, že objasněné činy v kraji hlavního města Prahy jsou méně než polovinou činů zjištěných.

Graf č. 9⁵³

Vysvětlivka: Graf č. 9 znázorňuje komparaci počtu a rozdělení osob stíhaných a vyšetřovaných osob v jihočeském kraji a kraji hlavního města Prahy. Počet stíhaných a vyšetřovaných osob v kraji hlavního města Prahy (modrý sloupec) a kraj jihočeský (červený sloupec).

Z grafu 9 vyplývá, že většinová část těchto osob jsou muži, kromě jedné ženy z kraje hlavního města Prahy. Počty recidivistů jsou obdobné, což je vzhledem k celkovému počtu stíhaných a vyšetřovaných osob v obou krajích nepředpokládané. V jihočeském kraji se dále mezi stíhané a vyšetřované osoby řadí 4 nezletilí. Mladistvých bylo v jihočeském kraji stíháno a vyšetřováno celkem 5 osob, což představuje 8 % ze všech osob. Naproti tomu v kraji hlavního města Prahy s celkovým počtem 109 osob toto číslo nepřesahuje 1,7 %.

4.2.2 Vyhodnocení statistik znásilnění

Rozdíly mezi počty znásilnění z obou porovnávaných krajů nejsou vzhledem k rozdílnosti v počtu hustoty osídlení⁵⁴ nijak zásadně rozdílné. Ovšem v oblasti objasněných případů jsou rozdíly propastné. V jihočeském kraji je objasněno 73 % činů, naopak v kraji hlavního města Prahy pouhých 48 %. Složitost objasnění tohoto činu

⁵³ STATISTIKY: Statistické přehledy kriminality. POLICIE ČR. Policie [online]. 2010 [cit. 2013-01-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/archiv-statistiky-statisticke-prehledy-kriminality.aspx>>, použití vlastních výpočtů.

⁵⁴ Sčítání lidu, domů a bytů. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Český statistický úřad [online]. 2013 [cit. 2013-02-1]. Dostupné z WWW: <<http://vdb.czso.cz/sldbvo/#!stranka=podletematu&tu=30629&th=&v=&vo=null&vseuzemi=null&void=>>>.

v kraji hlavního města Prahy komplikuje i větší anonymita v důsledku onoho osídlení již výše uvedeného. V oblasti rozdělení stíhaných a vyšetřovaných osob byly v obou krajích až na jednu ženu z kraje hlavního města Prahy výlučně muži.

4.3 Latentní kriminalita

Přesný počet činu znásilnění, včetně všech jeho pachatelů a obětí, zřejmě nikdy nebude přesně znám. Pouze 3% znásilněných žen uvedlo, že nahlásily svá znásilnění na policii.

Jak již uvádí mnoho kriminologů je znásilnění považováno za tzv. typický vztahový delikt a pouhých 30 % pachatelů svoji oběť dříve neznalo.⁵⁵ Jedná se tedy především o znásilnění, ve kterých byl pachatele kolega z práce, soused, současný partner, manžel, ale i bývalí partneři a manželé. V případech deviantních a sériových pachatelů jsou útoky na neznámé oběti statisticky vyhodnocené jako menšinové.

Dalším důvodem často bývají tzv. důkazní problémy. V případě znásilnění, při kterém nedošlo k vážnému ublížení na zdraví, je zajištění důkazů nesnadné. V případech kdy stopy přímo prokazující použití násilí ze strany pachatele chybí, může se případ ocitnout v důkazní nouzi. Znásilnění je navíc typický delikt odehrávající se v ústraní, kdy oběť bývá jediným svědkem. Pro odsouzení pachatele, pak největší roli hrají důvěryhodnost a věrohodnost oběti.

Problém dále představuje subjektivní zátěž plynoucí z trestního řízení. Výsledky, znalecké vyšetřování, ale i hlavní líčení je pro traumatizovanou oběť stresující a vysilující. Mají obavy, že se znovu budou muset setkat s pachatelem a odpovídat na zraňující otázky ohledně své sexuality při veřejném líčení.

Na oznamování případů znásilnění má jistě vliv také stigmatizace oběti a sekundární viktimizace. Představy společnosti, kdo a jakým způsobem se stává obětí znásilnění, jsou již uvedena v kapitole č. 3.3. Tyto a další obdobné mýty a předsudky vůči znásilnění podporují procesy stigmatizace.

Výše uvedené příčiny se mohou v mnoha případech prolínat a různě se k nim mohou přidávat další faktory jako obavy z reakce manžela, životního druha, či rodičů.

„Velká latence u sexuálních deliktů není zpochybňována a před odborníky z pomáhajících profesí otevírá specifickou problematiku latentních obětí sexuálního

---

⁵⁵ VESELÝ, M. *Vybrané kapitoly ze sociální patologie*. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 2011. s. 63.

násilí, které vyhledávají lékařskou a psychologickou pomoc, aniž by v prvním kontaktu uváděly skutečné příčiny svých obav a potíží. ⁵⁶

V posledních letech jsou však ženy, jenž se staly obětí znásilnění posilovány a podporovány činností feministek a bojovnic za ženská práva. Poukazují na počáteční fázi znásilnění jako pohled muže v hospodě či v kanceláři do výstřihu halenky, či poplácání po zadku a potírají tím jakoukoliv spoluvinu oběti na znásilnění.⁵⁷

---

⁵⁶ KOVÁŘ, P., et al. *Sexuální agrese : znásilnění z pohledu medicíny a práva*. Praha, 2008, s. 57-58.

⁵⁷ GÖDTEL, R. *Sexualita a násilí*. Praha, 1994, s. 67-84.

5 PACHATELÉ A OBĚTI ZNÁSILNĚNÍ

5.1 Pachatel

Prakticky každý člověk je potencionálním zločincem. Neexistuje tzv. neměnný typ tip zločinců, kteří by byli zásadně odlišní, než lidé v jejich okolí. Jedinec se stává pachatelem souhrou působení biologických, psychologických a sociálních faktorů.

Skutečností proč se ženy v roli pachatelek sexuálních deliktů vyskytují jen zřídka, lze zdůvodnit odlišně používanou sexualitou a morálními zábrany. Ženské úchylinky reprezentuje především incest s mladšími partnery.

Výzkumy dokazují, že mnoho z pachatelů neměli v dětství možnost navázat něžný vztah k druhému člověku. U pachatelů agresivních sexuálních deliktů často došlo ke znemožnění ztotožnění se s otcem a frustrující vztah k matce.

Nejčastěji páchají sexuálně motivovaný delikt jako je právě znásilnění nedevidantní pachatelé. Poměr zastoupení deviantních jedinců mezi pachateli sexuálních jedinců se mezi různými autory výrazně liší. Čísla se pohybují mezi několika málo procenty až k číslům, která by vypovídala o přítomnosti deviace téměř u každého pachatele sexuálně motivovaného TČ.

Sexuálně deviantně se ovšem může kdykoli v různých situacích chovat i nedevidantní jedinec, naopak deviantní jedinec se nemusí během svého života deviantně projevit vůbec, protože si potřeby nahrazuje například masturbací doplněnou preferovanou představou.⁵⁸

5.1.1 Nedevidantní pachatelé

U nedevidantních pachatelů se nejčastěji vyskytují problémy v oblasti osobnostních rysů a vývojových faktorů podmiňujících jejich sociální začlenění.

Nedevidantní pachatele lze rozdělit do několika skupin:

- **Sociosexuálně a psychosexuálně nezralí muži** – deliktů se dopouštějí z důvodů vysoké hladiny sexuální tenze, nedostatečné interiorizace společenských norem sexuálního chování, či pro nedostatečnou schopnost věkové či pohlavní diferenciaci sexuálního objektu.

---

⁵⁸ KOVÁŘ, P., et al. *Sexuální agrese: znásilnění z pohledu medicíny a práva*. Praha, 2008, s. 88.

- **Jedinci s psychopatickou strukturou osobnosti** – nejčastěji se jedná o pachatele s tendencí okamžitě vyhovět svým pudovým impulzům. Mívají rysy nezdrženlivosti a anetičnosti. Jejich trestná činnost mívá agresivní charakter.
- **Jedinci páchající delikty situačně podmíněné** – jde zejména o delikty pod vlivem alkoholu, dále o dlouhodobou sexuální deprivaci, či určitým podílem oběti na TČ.
- **Hypersexuální jedinci** – jedná se o jedince, kteří navíc trpí sníženou volní kontrolou a s převahou pudové složky nad erotickou komponentou.
- **Jedinci s vrozenou, či získanou sníženou schopností racionální kontroly sexuálního chování ve sféře rozumových schopností** – jedná se o mentálně retardované, či encefalopatické jedince mladšího věku, nebo o muže staršího věku trpící arteriosklerotickým onemocněním.
- **Psychotici s duševní poruchou** – v rámci celkové kriminality pravděpodobně čítají jen nepatrnou část.

5.1.2 *Deviantní pachatelé*

Mezi deviantními pachateli se nejčastěji objevují **patologičtí sexuální agresoři**. U této skupiny pachatelů se sexuálního vzrušení a uspokojení dosahováno pomocí překonávání odporu napadené neznáme oběti a její následné kooperace. Takto deviantní pachatelé patří k těm nejnebezpečnějším. Chování deviantních pachatelů se podobá predátorům. Své oběti po objevení pronásledují, přepadají je ze zálohy na opuštěných místech, či prostorech, které oběť nemůže opustit. Poté pachatel svou oběť povalí na zem, v některých případech použije zbraň či výhružky. Po oběti požaduje vaginální či anální styk, nebo orální styk či masturbaci. Tomuto jednání nepředchází žádný verbální, či jiný kontakt. Výzkumy zaměřující se na pachatele těchto deliktů poukazují na fakt, že ve srovnání s pachateli sexuálních deliktů jiného typu jsou ve věku do 30 let a první zkušenosti s činy tohoto charakteru mají kolem dvacátého roku věku. Dále je pak až u 70 % těchto pachatelů zjištěn abúzus alkoholu. Sexuální oblast u těchto pachatelů je problematická, špatně se citově angažují. Často mají první zkušenosti se sexuálním kontaktem z dřívějšího věku, ať už dobrovolným či nuceným. Na druhou stranu se u větší části z nich vyskytují celoživotně omezené sexuální zkušenosti, či dokonce puritánské postoje.

Jen u malé části těchto pachatelů jsou diagnostikovány psychopatologické nálezy způsobující vážnější duševní onemocnění. Nejčastěji se objevuje porucha

osobnosti především s rysy agresivity, nezdrženlivosti, explozivity, či sociální maladaptace.

Dalším typem deviantních pachatelů jsou **agresivní sadisté**. Ti jsou považováni za extrémně nebezpečné, neboť svou oběť znehybní a vylučují jakoukoliv její erotickou součinnost. Pro tyto devianty je především důležitá možnost libovolně s obětí manipulovat. Malá část z nich po činu dokonce poškozuje genitály, či uřezává části jejich těl. U agresivních sadistů se v anamnéze často objevují i jiné deviantní aktivity jako např. exhibicionismus, voyeurismus, extrémní krutost ke zvířatům, či zakládání požárů v dětství.

Posledním typem deviantních pachatelů jsou **sadisté**. U těchto pachatelů je vzrušení dosahováno pomocí dominance, totální kontroly objeti. Jsou vzrušováni duševní a fyzickým utrpením obětí a pocitem, že je oběť plně v jejich moci. Mírná bolest způsobovaná partnery je přitom obvykle přijatelná i v normálních vztazích jako manifestace vysokého stupně sexuálního zrušení. Vyvrcholení mohou sadisté dosáhnout masturbací, či bez fyzického přičinění, ještě před začátkem sexuálního styku v důsledku pocíťovaného vzrušení z utrpení oběti.⁵⁹

5.1.3 Recidivisté

„Především forenzní psychologie se výzkumně zabývá sériovými „znásilňovači“, tj. takovými pachateli, kteří vykazují značnou společenskou nebezpečnost, neboť znásilňují opakovaně a programově.“⁶⁰

Obecně lze pachatele spadající do této kategorie lze rozdělit do několika skupin, např.:

- Recidivisté jednotlivci.
- Recidivující skupiny pachatelů.
- Recidivisté se zbraní.
- Recidivisté speciálně zaměřeni na druh oběti a místo spáchání.⁶¹

Nejznámější typologie sériových znásilňovačů vznikla v roce 1980 v FBI a je výsledkem výzkumu faktických případů znásilnění. Základem jsou jednotky chování

⁵⁹ KOVÁŘ, P., et al. *Sexuální agrese : znásilnění z pohledu medicíny a práva*. Praha, 2008, s. 88-98.

⁶⁰ ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. 2. upravené vydání. Plzeň, 2009, s. 195.

⁶¹ VESELÝ, M. *Vybrané kapitoly ze sociální patologie*. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 2011. 127 s.

pachatele, do kterých je znásilnění rozčleněno. Za psychologicky významné jsou během znásilnění považovány tyto tři jednotky.

Navázání kontaktu s obětí. Prvotní kontakt může být uskutečněn *lživým přepadením*, při kterém se pachatel zprvu chová velice přátelsky do té doby, než získá kontrolu nad obětí. Pachatel může s obětí navázat kontakt také *bleskovým přepadením* a v poslední řadě *základním přepadením*, při kterém na oběť číhá v úkrytu, nebo ji překvapí ve spánku.

Komunikace pachatele s obětí. Pachatel může záměrně předstírat, že mu jde o blaho oběti. Chce v ní vyvolat dojem, že nejde o znásilnění, ale běžný sex mezi dvěma lidmi. Jde o tzv. *pseudozdvořilou komunikaci*. V opačném případě pachatel užívá tzv. *egocentrickou komunikaci*, při které používá obscénní nadávky, ponižování a výhrůžky.

Stupeň použitého násilí. Tato typologie rozlišuje čtyři stupně fyzického a psychického násilí, řazených podle újmy oběti od lehkých až po těžké.

Samotná typologie zahrnuje čtyři typy sériových znásilňovačů:

- **„Typ kompenzujícího pachatele** (*ujišťující se o své moci, kompenzuje tak svou sociální nedostačivost, osobnostně spíše podrobiv, submisiv*).
- **Typ pachatele testujícího svou moc** (*jde mu o zkoušku dominance, nadvlády, stylizuje se do role suveréna*).
- **Typ tzv. zlostného nepřítelky žen** (*je poháněn touhou po odplatě*).
- **Typ sadisty, který bývá sexuálně deviantní**, *vzrušuje ho utrpení oběti, často se chová jako lovec.*“⁶²

5.2 Oběť

Trauma oběti ze znásilnění představuje pravděpodobně nejvíce prostudovaný individuální jev. Poznatky o obětech znásilnění, které zde budou uvedeny, se týkají pouze ženských obětí, neboť sexuální agrese vůči mužům bývá častěji studována a uváděna pod záštitou sexuálního zneužívání.⁶³

Je pozoruhodné, že již v pohádkách typu, jako např. Červená Karkulka, je obsažena parabola znásilnění. V dalších dílech jako je Šípková Růženka, Popelka či

⁶² ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. 2. upravené vydání. Plzeň, 2009, s. 196.

⁶³ ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. 2. upravené vydání. Plzeň, 2009, s. 183.

Sněhurka je dívce vždy souzena role pasivní krásky. Nezúčastněně čeká na svého zachránce, který ji osvobodí a probuzením její ženské sexuality z ní učiní ženu.

V dnešní společnosti stále mnoho mužů věří, že ženy jsou masochisticky zaměřeny a znásilnění je pro ně příjemné. Podle tohoto tvrzení, by ženy měly milovat hrubého, silného muže, který je silně a hrubě sexuálně uspokojí.⁶⁴

5.2.1 *Obecná typologie obětí*

Mezi odborníky a znalci je nejpoužívanější a prakticky nejcennější následující členění obětí:

- **Typologie dle zažitého trestného činu** – členění obětí kopírují dle členění deliktů používaných v kriminologii. Nejčastěji, se rozlišují následující skupiny, jako jsou oběti přímého fyzického násilí, oběti sexuálního násilí apod.
- **Typologie dle reakce na trestný čin** – rozlišují se oběti například pasivní, odevzdané od oběti aktivní.
- **Typologie dle interakce v době kolem spáchání činu** – rozlišuje se 5 typů obětí. *Zúčastňující se oběť*, v jejímž případě dojde před činem k interakci s pachatelem, která nezanedbatelným způsobem ovlivní motivaci pachatele. *Nezúčastňující se oběť*, v tomto případě před činem nedochází k žádné interakci oběti s pachatelem, tudíž oběť nijak nemohla vnímat potenciál ohrožení před vznikem činu. *Provokující oběť* podcenila nebezpečnost situace, neodhadla pachatele a záměrně či bez vědomí se vystavila viktimogenní situaci. U mužů a žen, které byli označeny, jako provokující oběti jsou obvykle shledány výrazné osobnostní a behaviorálně viktimogenní faktory. *Latentní oběť* není veřejně známá. Vyznačuje se obvykle přítomností všech viktimogenních faktorů. Vyskytují se zejména u obtížněji kontrolovatelných jevů, jako je sexuální násilí v rodinách. *Nepravá oběť* se ve viktimogenní situaci ocitla omylem, nedopatřením, shodou náhod. Primární útok směřoval jiným směrem, na někoho jiného.⁶⁵

⁶⁴ GÖDTEL, R. *Sexualita a násilí*. Praha, 1994, s. 91-92.

⁶⁵ ČÍRTKOVÁ, L. *Kriminální psychologie*. Praha, 1998, s. 109-110.

5.2.2 *Previktivní faktory a reviktimizace obětí*

Po významu a roli previktivních faktorů se pátrá ve dvou oblastech. První oblast zkoumá, zda existují nějaké nedestinuující podmínky, které by zvýšily u ženy pravděpodobnost znásilnění nad hranici náhody. Druhá oblast je zaměřena více na následky znásilnění. Hledá odpověď na otázku, zda existují nějaké previktivní faktory či události, které mají vliv na dopad znásilnění na oběť.⁶⁶ Pátrá po klíčových momentech v anamnéze oběti, které mají za následek zmírnění či komplikaci následných potíží při následném návratu do normálního života.

Badatelé reprezentující první oblast, se snaží zjistit, jaké charakteristiky činí z ženy favorizovaný terč sexuálního útoku. Věří v existenci previktivních faktorů a zastávají názor, že riziko znásilnění je v populaci žen rozloženo pravidelně. Myšlenka těchto vědců zastává názor, že chování a některé osobnostní rysy oběti razantním způsobem ovlivňují rozhodování pachatele, a tím i samotné spáchání trestného činu. Vyzkoumané znaky se pak snaží pojmenovat a utřídit. Dosavadní výsledky jsou ovšem plně rozporů. „*Oblíbeným výstupem takto zaměřených studií jsou typologie obětí znásilnění.*“⁶⁷ V typologickém přístupu podle momentu podílu u znásilnění rozlišují prominentní viktimologové jako Mendelsohn a Fattah oběti na typ provokující a typ zúčastněné oběti. Nové, reálnější typologie vznikly kolem 80. let minulého století přihlížející k faktům a reálným případům rozlišující dva základní typy obětí:

- Oběti vztahového znásilnění,
- Oběti útočného znásilnění.

Vztahová znásilnění se odehrávají na pozadí původních kontaktu, nebo sympatií mezi pachatelem a obětí. Oběť bývá zaskočena, že v přátelském, známém a neutrálním prostředí dojde ke znásilnění. Při útočném znásilnění dochází u oběti k velkému strachu a stresu z překvapivého útoku. Mezi těmito dvěma typy jsou rozdíly především v dopadu na oběť. Oběti vztahové znásilnění často trpí pocity viny, naproti tomu oběti útočného znásilnění trpí silným strachem a častěji se u nich vyskytují příznaky podobné obrazu posttraumatické stresové poruchy (DÁLE JEN „PTSP“).⁶⁸

Dnešní výzkumné projekty jsou úzce zaměřeny na konkrétní zvláště ohrožené skupiny žen (prostitutky, drogově závislé dívky). Smyslem těchto aktivit je získání poznatků pro tvorbu fokusově pojatých programů prevence. Příkladem je projekt

⁶⁶ ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. 2. upravené vydání. Plzeň, 2009, s. 183.

⁶⁷ KOVÁŘ, P., et al. *Sexuální agrese: znásilnění z pohledu medicíny a práva*. Praha, 2008, s. 62.

⁶⁸ ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. 2. upravené vydání. Plzeň, 2009, s. 183-184.

zkoumající důvody vyšší pravděpodobnosti znásilnění v populaci drogově závislých mladých žen. V tomto případě bylo exaltované chování, konflikty se zákonem a střídání partnerů označeno za hlavní nositele zvýšeného rizika znásilnění u této skupiny.

Současné pokusy o identifikaci previktivních faktorů pracují s hypotézou zranitelnosti. V těchto případech je zranitelnost chápána jako komplexní vývojová charakteristika. Pro účely výzkumů bývá definována pomocí vzorců chování a myšlení, které má jedinec sklon používat při zvládání nebezpečných a obtížných situací. Momentálně se výzkumy snaží ověřit, zda má tato zranitelnost roli významného previktivního faktoru v případech znásilnění.

Při vysvětlování jevu mnohonásobných obětí hraje zranitelnost hlavní roli. Zranitelnost jedince je měnná veličina a při silných traumatických zážitcích ji mohou vykazovat dříve pevné a silné osobnosti.

Právě trestný čin může zranitelnost u jedince prudce zvýšit. Než se oběť z jednoho činu vzpamatuje, snadno se stane kořistí pro další útočníky. „*Čím hůře poškodil první trestný čin po psychické stránce oběť, tím vyšší je získaná zranitelnost i pravděpodobnost reviktimizace.*“ proto je nezbytné včas nabídnout obětem odbornou intervenci zaměřující se cíleně na problém zvýšené reviktimizace.⁶⁹

5.2.3 Rizikové skupiny žen

Obětí znásilnění se může stát kdokoli, ale některé skupiny žen mají větší riziko viktimizace než obecná populace.

Zdravotně postižené osoby jsou z dosavadních zkušeností pokládány za přitažlivé oběti pro násilníky, kteří mají vztahové a osobnostní problémy. Pouze v některých případech násilníci prvoplánově využijí toho, že se oběť díky svému handicapu nemůže dostatečně, nebo vůbec bránit.

Mezi rizikové faktory vyskytující se na straně oběti spadá především nedostatek zkušeností, ale také i podcenění nebezpečí, bezděčná provokace, očekávání, že bude respektováno závěrečné NE, služební a příbuzenská závislost a v neposlední řadě ona bezmocnost při postižení.

Anonymní anketní výzkum uvedl, že v téměř polovině případů znásilnění šlo o pachatele v příbuzenském vztahu s obětí, kde tyto činy nebyly oznámeny ze strachu z pachatelovy pomsty nebo závislosti na příbuzném. V oznámených případech

---

⁶⁹ KOVÁŘ, P., et al. *Sexuální agrese: znásilnění z pohledu medicíny a práva*. Praha, 2008, s. 62-64.

s neznámým pachatelem, který byl vypátrán, nebyla třetina těchto pachatelů odsouzena a ve třetině případů se věc obrátila proti postižené.

Ženy provozující prostituci jsou veřejností stále považované za neznásilnitelné. Určitá část společnosti zastává tvrzení, že prostituce je prospěšná a při zvýšení počtu prostitutek dostupných za nižší ceny, bude počet znásilnění snížen. Tato teorie v praxi selhala, neboť v okolí nevěstinců byl prokázán výskyt počtu znásilnění až 3x větší.

S použitím násilí nebo sexuálního násilí jako donucovacího prostředku v oblasti prostituce se lze setkat v 5 případech. První případ při organizování zločinu a obchodování s lidmi právě za účelem prostituce. V dalším případě se může jednat o situaci, kdy je prostitutka s kuplířem ve sporu ohledně odmítnutí splnění její práce ve vztahu prostitutka/klient, může dojít k neakceptaci klienta prostitutčino odmítnutí týkající se služeb, které prostitutka nabízí. Dalším případem může být rivalita mezi prostitutkami, eventuálně pokud je jedna z nich zároveň kuplířkou. V neposledním případě vyvinutí sadomasochistických praktik, které překročí rámec dohodnutých pravidel.

Gravidní ženy jsou jako objekt fyzického násilí považovány za významný zdravotní problém a jsou ohroženy mírným i hrubým násilím častěji než ženy negravidní. 0.9-20 % těhotných žen udává útok ze strany partnera.

Sexuální agrese může u gravidních žen způsobit kromě poškození jich samotných, také poškození plodu v děloze.

U gravidních žen se kromě obdobných fyzických následků agrese jako u žen negravidních, přidružují například poranění orgánů změněných či dislokovaných těhotenstvím. Při násilí může také dojít k přímému poškození samotného plodu, či pohlavně přenosná infekce, předčasná kontrakční činnost, předčasný odtok plodové vody, předporodní krvácení, předčasný porod či potrat. Naštěstí jde v praxi o raritní případy. Dále může dojít u gravidních žen k následujícím projevům PTSP jako je akcelerace fyzického a psychického stresu, sociální izolace těhotné vedoucí k zanedbání následné prenatalní péče, neadekvátní výživa gravidní ženy a v neposlední řadě užívání alkoholických nápojů a drog. V těchto případech může tedy dojít kromě přímého poškození plodu i k nepřímému v důsledku změny chování a životních návyků ženy.⁷⁰

---

⁷⁰ KOVÁŘ, P., et al. *Sexuální agrese : znásilnění z pohledu medicíny a práva*. Praha, 2008, s. 120-127.

5.2.4 Průběh znásilnění

Druhá oblast výzkumu naznačena v předchozí kapitole č. 6.2.1. Zaměřuje se na mentální pochody a chování obětí v průběhu znásilnění. Psychologové se pokouší o klasifikaci či kategorizaci základních mentálních a behaviorálních reakcí právě znásilněných žen na sexuální útok. Zjišťují, co napadená oběť v průběhu útoku cítí a jaké reakce či akce produkuje na místě ohrožení. Hlavním cílem těchto výzkumů, je zjištění způsobů reakcí oběti, které povedou k překažení úmyslů pachatele.

Jeden z výzkumů, který tvořilo 21 žen, které své znásilnění ohlásili na policii, byl zaměřen na emoce, které se u obětí během znásilnění objevují. Oběti měli zpětně posoudit, který z níže uvedených emocionálních stavů byl nejbližší skutečnosti, kterou prožily:

- Strach ze smrti,
- Ponižení,
- Bezmocnost,
- Hnus,
- Vztek,
- Pocit odstupu, distance.

Výsledek ukázal, že dominantním pocitem je strach ze smrti, zažívá ho většina napadených žen (90 %). Více než polovina dotazovaných pak zažívá pocit bezmocnosti (60 %) a vzteku (55 %). O ponižení se zmiňuje necelá polovina žen (40 %). Pouze každá pátá žena (20 %), je schopna řešit situaci s odstupem.⁷¹

V současné době se viktimologické studie zabývají především formami odporu a poté jejich výslednými efekty. Například Cohenův výzkum pokládal 127 ženám otázky, jaké možnosti jednání vnímaly během sexuální agrese a jak by popřípadě vyhodnotily jejich účinnost. Názory těchto žen na aktivní fyzický odpor byly odlišné, nicméně více než polovina byla přesvědčena, že fyzický odpor působí spíše jako provokace. Zdá se však, že názory na fyzický odpor jsou ovlivněny mýty než vlastní zkušeností. Za efektivní strategii považovaly komunikaci s pachatelem a velmi hlasitý křik.⁷²

Další zajímavé poznatky ohledně této problematiky přinesl výzkum, ve kterém bylo vyšetřeno 108 pachatelů znásilnění (setrvávajících ve vězení), a zároveň 389 jejich obětí. Analýzou všech nashromážděných dat, byly rozlišeny čtyři základní skupiny

⁷¹ ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. 2. upravené vydání. Plzeň, 2009, s. 185.

⁷² KOVÁŘ, P., et al. *Sexuální agrese : znásilnění z pohledu medicíny a práva*. Praha, 2008, s. 65.

pachatelů a následně pět typů obranných reakcí obětí. Základní skupina pachatelů znásilnění se dělí na následující:

- Kompenzačně jednající,
- Využívající příležitost,
- Ventilující svůj vztek,
- Sadistický.

Mezi základní obranné strategie obětí patří:

- Verbální odpor,
- Nekonfrontační odpor,
- Útěk,
- Konfrontační odpor,
- Pasivita.

Výzkum prokázal, že použitá obranná strategie, kterou oběť volila, se výrazně řídila typem pachatele.

Například u kompenzujícího pachatele volili oběti dle statistik nejvíce formu měkké obrany. Je ovšem pravděpodobné, že strategii volí oběti intuitivně, neboť dotazované ženy nebyly schopny uvést, podle jakých signálů se rozhodovaly při volbě své obrany. Zatím převládá názor, že oběti reakce na stopové, podprahové signály jsou spontánní. Podle samotných výpovědí žen se nejčastěji objevuje verbální obrana a fyzický odpor ve formě pokusů.⁷³

V této oblasti se ovšem více studií shoduje, že neenergický odpor je poměrně nebezpečnou obrannou strategií. Měkké a nejednoznačné odmítání, či prosby o smilování spíše zvyšují pravděpodobnost pokračujícího sexuálního útoku. Vnitřní monolog oběti je taktéž považován za neefektivní, neboť oběť nechává na pospas pachateli.

„Aktuální studie většinou pracují s následujícím schématem reakcí obětí na sexuální útok:

- *Fyzické strategie (fyzická sebeobrana,)*
- *Kognitivní strategie (mentální vyladění, iluze kontroly, víra ve vlastní kompetenci atd.),*
- *Verbální strategie (komunikace),*

---

⁷³ ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. 2. upravené vydání. Plzeň, 2009, s. 185.

- *Afektivní strategie (emocionální chování),*
- *Celkový psychický kolaps.*“

Konkrétní závěry ohledně doporučené obranné strategie zatím nejsou k dispozici, neboť se výzkumníci snaží zatím popsat jejich efekt, činnost, hlavní nosné prvky.

V poslední době se začínají zmiňovat o tzv. víře ve vlastní kompetenci, jako klíčovém bodu obranné strategie. Jejím základem jsou různé scénáře obrany formou vnitřních monologů. Výsledkem by měly být kurzy sebeobrany pro ženy nejen s náplní fyzických prvků, ale také s tréninkem mentálních schopností vztahujícím se na krizové a ohrožující situace.⁷⁴

5.2.5 *Následky znásilnění*

V literatuře označovány jako „rape trauma“. Jde o termín podobné hodnoty jako je například syndrom týrané ženy. Jde ovšem jen o polooficiální název zastupující především PTSP. U znásilněných žen jsou v klinickém obraze zjišťovány deprese, sociální fobie a kompulzivní poruchy. Viktimologické výzkumy řeší širší okruh následků. Pozornost je věnována především startérům a pochodům sekundární viktimizace.

Obecné dělení následků přeživší oběti:

- Bezprostřední, odehrávající se těsně po činu,
- Dlouhodobé (obvykle charakterizované jako PTSP).

Bezprostřední následky zaštiťují u obětí reakci na vzniklý silný stres. K poznatkům o chování oběti dále přihlíží i soud při právním posuzování činu. Bezprostřední chování obětí je závislé na charakteristice činu. Při deliktech vztahového typu bývá reakce oběti smírnější, než při případu kdy pachatel použije perverzní, či mučivé praktiky.

Při deliktech vztahového typu projevuje oběť spíše strategii redukování agrese a momentálního smíru. S pachatelem je ve zdánlivém smíru, nicméně to nesnižuje původní odpor a obranu před činem. Tímto nejde ani o usmíření nebo odpuštění, jde pouze o krátkodobou reakci navozenou strachem.

⁷⁴ KOVÁŘ, P., et al. *Sexuální agrese : znásilnění z pohledu medicíny a práva*. Praha, 2008, s. 65-66.

Při přepadení typu útočné sexuální, provedené cizím mužem jsou reakce obětí zaměřené především na zajištění své bezpečnosti. Pravidelně se vnitřně zaměřuje na rychlý odchod na bezpečné místo jako je domov, či místo s lidmi, kde se oběť cítí dobře. V případě výskytu tělesných zranění se u obětí často vyskytuje kontraproduktivní a paradoxní chování. Oběť se vrací se na místo činu, a hledá drobné předměty typu knoflík, náušnice, vlásenka. Objevuje se i strnulé, tupé a bezcílné setrvávání na místě činu.

V okamžik kdy dochází ke zveřejnění znásilnění je oběť ještě stále ve fázi, kdy bezprostřední následky odeznívají. Dochází k prvotním kontaktům s privátním i profesionálním okolím. Od tohoto okamžiku oběť primárně ohrožují předsudky a falešné stereotypy ukotvené mezi společnostmi, se kterou se oběť v době po činu setkává. Díky tomu jsou názory profesionálů ovlivněny tímto, nikoli fakty, čímž ve svém důsledku oběť vážně zraňuje a vede ji k sekundární viktimizace.⁷⁵

Rozsáhlá empirická studie z 80. let, zjišťující postoje a názory na znásilněné ženy potvrdila bonmot, že i policisté jsou jen obyčejní lidé v uniformě se stejnými názory jako společnost, snadno ovlivnitelní laickými stereotypy. Společnost je až překvapivě jednotná a homogenní v oblasti názorů o znásilněných ženách, které redukuje znásilnění pouze na jedinou podobu vzácně se vyskytujícího záludného a zákeřného napadení ženy úchylným pachatelem.

Následné studie zaměřené na výsledky znásilněných kriminální policíí a rozhodnutí soudců shodně ukazují, že například předcházející flirt či navázání známosti s pachatelem a místo činu soukromý byt negativně ovlivňují náhled ve smyslu na oběť. Je tedy zřejmé, že falešné stereotypní názory ohledně mýtů ke znásilnění ovlivňují vyšetřování a následně i rozhodování soudů.⁷⁶

Fyzické zdravotní následky mohou být u ženy, kromě tělesných zranění, například i nechtěné otěhotnění. Obecně pro všechny typy obětí mohou zdravotní fyzické následky znamenat nákazu pohlavně přenosných nemocí a infekcí.⁷⁷

Předejít rozvinutí rozsáhlých psychických i sexuologických následků, lze jen včasným oznámením činu, čímž oběť získá včasnou odbornou pomoc ve všech oblastech.⁷⁸

⁷⁵ ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. 2. upravené vydání. Plzeň, 2009, s. 185.

⁷⁶ KOVÁŘ, P., et al. *Sexuální agrese: znásilnění z pohledu medicíny a práva*. Praha, 2008, s. 67-68.

⁷⁷ VOREL, F., et al. *Soudní lékařství*. Praha, 1999, s. 566.

⁷⁸ KOVÁŘ, P., et al. *Sexuální agrese: znásilnění z pohledu medicíny a práva*. Praha, 2008, s. 110.

5.2.6 *Jednání s obětí*

Obecně se jedná o velmi náročnou situaci, neboť i policisté ji označují jako stresující. Psychologická doporučení rozdělují jednání do oblasti verbální a nonverbální.

Pro co nejuspěšnější komunikaci s obětí, je dobré dodržovat těchto sedm zásad. **Paralingvistika** doporučuje kladení otázek tlumeným hlasem, v pomalém intervalu s přestávkami mezi otázkami, což působí dojmem trpělivosti a ohleduplnost. **Aktivní naslouchání** umocňují např. shrnování a empatické mlčení. Po dokončení sdělení oběti je důležité **shrnování** např. pomocí otázky: „Porozuměl jsem Vám správně? Chápu Vás?“. V rozhovoru také na oběť pozitivně působí **empatické mlčení**, které dává oběti čas si srovnat myšlenky. Je důležité **osobní vyjadřování** na místo formální mluvy např.: „Mám pocit“. V rozhovoru zprostředkovává pocit zájmu a oběti. Na oběť působí uklidňujícím dojmem také **vyjádření samozřejmého** jako je ujištění o bezpečí oběti, pomoci ze strany policie. U zkušených policistů je možno využít poznatky z minulých jednání s obětí a odpovědět na otázky, které ještě nebyly položeny. Posledním důležitým doporučením je **vyjadřování pocitů**. I při dodržení nestrannosti může policista sdělit určité pocity, což usnadňuje komunikaci s obětí.

Při nonverbální komunikaci je důležitý **zrakový kontakt**, kterým lze signalizovat povzbuzení a podporu. Oběti se spíše zrakovému kontaktu vyhýbají, proto je důležité při komunikaci a kladení otázek ve zrakovém kontaktu vytrvat, neboť zlepšuje celkovou komunikaci a tím i odpovědi obětí. Dalším pozitivním prvkem při komunikaci je **držení těla**, důležité zejména když oběť hovoří. Odklánění se, či nahýbání od oběti vyjadřuje averzi, či odstup, oběť citlivě registruje, což na ni působí velice negativně. Posledním důležitým doporučením je **vzdálenost** od oběti. Je důležité, aby byla pro oběť optimální. Nejlépe tím docílím umožněním oběti zvolit si vzdálenost sama.⁷⁹

Nedodržení těchto zásad, či doporučení může vést k nespolupráci oběti, neochotě svědčit, či dokonce k její sekundární viktimizaci.⁸⁰

5.3 **Vliv drog na pachatele i oběť**

České i zahraniční výzkumy prokazují souvislost jednorázového užití alkoholu, či chronického zneužívání lihovin se sexuálně motivovanými činy. Rozšíření drogové

⁷⁹ ČÍRTKOVÁ, L. *Policejní psychologie*. Plzeň, 2006, s. 221-223.

⁸⁰ TROJAN, O. *Sexuální zneužívání dětí a sexuální násilí: sborník z konference East-West, Praha 1996*. Praha, 1997, s. 29.

scény ČR má na tyto činy také svůj vliv. Nelze však jednoznačně určit typologii, které látky, v jakém množství jsou významnými faktory. Pouze se dá ze zjištěných faktů vyvodit, že intoxikovaná oběť zvyšuje pravděpodobnost své viktimizace a naopak u intoxikovaného pachatele je míra dokonání znásilnění nižší v důsledku vlivu látek na sexuální výkon.

Drogy a alkohol ovlivňují jednání pachatele a oběti i v mnoha jiných směrech jako je např. změna kognitivních funkcí, zúžené vnímání, halucinace, dezorientace, či brzdění kontrolních mechanismů.

5.3.1 Časované znásilnění

Význam vystihuje samotnou podstatu problému. Pachatelé sexuálně motivovaných činů často volí tři základní strategie pro snadnější zdolání obětí:

- Použijí omamné látky pro odbourání sexuální zdrženlivosti a změnu kognitivních funkcí,
- Použijí takové omamné látky, které oběti znemožní se fyzicky bránit, či odmítnout sex,
- Použijí látky způsobující amnézii na předešlou událost.

V současné době je těmito způsoby zneužíváno mnoho látek, především ty, které jsou bezbarvé, bez zápachu a mají snadné použití jako např. vmíchání do nápoje, a dostupnost.⁸¹

---

⁸¹ KOVÁŘ, P., et al. *Sexuální agrese: znásilnění z pohledu medicíny a práva*. Praha, 2008, s. 130.

6 PŘÍČINY A PREVENCE ZNÁSILNĚNÍ

Samotné příčiny znásilnění jsou již uvedeny v kapitole 6.2.1 PREVIKTIMNÍ FAKTORY A REVIKTIMIZACE OBĚTÍ, kde každý previktimní faktor, je zároveň příčinou.

O prevenci mravnostní kriminality a tudíž i samotného znásilnění se diskutuje na poli různých odborných debat a je zjevné, že k pojetí prevence existuje více názorů a přístupů. Od jednoduchých návrhů na rychlá řešení tohoto negativního jevu až po lokální či republikové programy.

6.1 Pojem prevence

V širším slova smyslu zastává slovo prevence proces předcházení nežádoucímu jevu a ochranu před tímto jevem. Označuje všechna jednání, která mají zabránit výskytu tohoto nežádoucího jevu konaného konkrétním jednáním jednotlivců či skupin.

V užším slova smyslu označuje prevenci jednotlivých negativních jevů jako je samotná prevence znásilnění, prevence pohlavního zneužívání, prevence před negativními sexuálními praktikami.

Prevence samotné kriminality představuje cílené, záměrné, plánovité a koordinované působení na příčiny a podmínky vedoucí k jejímu páchání pro její úplné odstranění, nebo alespoň její omezení. Jsou tři základní roviny:

- **Generální prevence:** trestněprávní prevence zakotvená na účinku trestu, či jiných trestněprávních opatření včetně trestů alternativních,
- **Sociální prevence:** soubor společenských, sekundárních a terciárních preventivních opatření v ekonomice, kultuře, sociální oblasti atd.,
- **Situační prevence:** poznání aktů, míst, okolností, za kterých jsou určité činy páchány.

Nejdůležitější a nejproblémovější prevencí je ovšem individuální prevence. Vlastní chování potencionálních obětí, což bývá především vlastní neopatrnost, riskování, koketnost a provokování.

V současnosti je prevence chápána jako působení na již vzniklé podmínky a negativní jevy. Usiluje o zmírnění, omezení, či změnění následků.

6.2 Oblasti prevence

Oblasti prevence se dělí na tři základní:

- **Primární oblast:** Zaměřena do budoucna, postihuje širokou populaci. Je prováděna především působení masmédií, výchovně vzdělávacích zařízení a legislativy zaměřených na vytváření celospolečenského klimatu s nepříznivostí pro vznik negativních jevů podporujících násilnění. Působení je zaměřeno na nízké věkové skupiny, kdy se vytváří jejich hodnotová orientace na sociální vztahy.
- **Sekundární oblast:** Zaměřena na rizikové skupiny a jedince s předpokladem již vzniklé sociálně patologické situace, nebo v budoucnu předpokládané. Dále je zaměřena na rizikové faktory sociálního prostředí, ve kterém člověk žije, sociální vztahy. Primárním úkolem je vyhledávání problému, podávání informací, poradenská činnost a sociální péče. Tuto činnost zastávají poradny, linky důvěry, sociální pracovníci, či výchovní poradci ve školách.
- **Terciární oblast:** zajištění včasné odborné pomoci. Eliminuje recidivitu, minimalizuje škody, zajišťuje postpenitenciární péči. Zaměřena na skupiny i jedince, kteří již páchají trestnou činnost nebo spadají do kategorie sociálně negativního chování. Tuto oblast zajišťují léčebná zařízení, vězeňství, občanská a charitativní sdružení, církevní aktivity.⁸²

V oblasti prevence mravnostní kriminality působí řada institucí např. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvo práce a sociálních věcí, Ministerstvo vnitra, Ministerstvo zdravotnictví, Ministerstvo spravedlnosti a další nevládní a charitativní organizace.

Obecně je platná zásada, že s prevencí je nejlépe začít již v nejtětlejším věku. V oblasti prevence u dětí a mládeže je nutné rozdělení do určitých věkových skupin, neboť každá z nich má svá specifika a odlišnosti. Smysluplná prevence spočívá v poučení dítěte o sexualitě, tak aby samo bylo schopno rozpoznat nebezpečí, kterému v případě potřeby umět vzdorovat, znalo svá práva a aby dokázalo minimalizovat nebezpečí.

---

⁸² CHMELÍK, J., et al. Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita. Praha, 2003, s. 32-35.

Základem společnosti je rodina a nebude-li rodina schopna poskytnout dítěti výchovné působení ve všech oblastech na potřebné úrovni, nelze předpokládat jeho vyspění v uvědomělého a odolného jedince.⁸³

6.3 Organizace pro pomoc obětem znásilnění

Policie ČR, Záchranná služba, Tísňová volání, Antikoncepční linka Cilestýna, Linka naděje Brno, HELP LINE AIDS, Sexuologové v jednotlivých krajích ČR, Linka důvěry CSS, Bílý kruh bezpečí, Persefona jsou místa, která oběti mohou kontaktovat.⁸⁴

Bílý kruh bezpečí poskytuje odborné, bezplatné a diskrétní sociální poradenství, telefonickou krizovou pomoc a služby intervenčního centra pro všechny oběti trestných činů v ČR. V této organizaci pomáhají obětem způsobilí poradci, jako jsou právníci, psychologové, lékaři, sociální pracovníci. Působí po celé ČR.⁸⁵

Persefona poskytuje pomoc v oblastech odborného sociálního poradenství obětem domácího násilí, sexuálního zneužívání a znásilnění. Služby jsou zaměřeny na sociální, psychologickou a právní pomoc obětem v rámci města Brna a Jihomoravského kraje. Celorepublikově působí Persefona ve vzdělávacích a expertních aktivitách zaměřených na školení širší odborné veřejnosti.⁸⁶

---

⁸³ KOVÁŘ, P., et al. *Sexuální agrese: znásilnění z pohledu medicíny a práva*. Praha, 2008, s. 166.

⁸⁴ Sexuální násilí - Kde hledat pomoc. In: *Persefona* [online]. 2010 [cit. 2013-02-1]. Dostupné z WWW: <<http://persefona.cz/n-sexualni-nasili.php?page=sn-odkazy>>.

⁸⁵ BÍLÝ KRUH BEZPEČÍ. *Bílý kruh bezpečí* [online]. 2009 [cit. 2013-02-1]. Dostupné z WWW: <<http://www.bkb.cz/>>.

⁸⁶ PERSEFONA. *Persefona* [online]. 2010 [cit. 2013-02-1]. Dostupné z WWW: <<http://www.persefona.cz/>>.

7 VYHODNOCENÍ SOCIÁLNÍHO ŠETŘENÍ

Sociální šetření pro tuto bakalářskou práci obsahuje dotazníkové šetření a řízené rozhovory.

7.1 Dotazníkové šetření

Cílem dotazníkového šetření bylo pomocí komparace zjistit, zda se dotazovaní z Českých Budějovic a Prahy ve svém okolí s TČ znásilnění setkali, popřípadě pokud se oni sami stali oběťmi tohoto TČ. Zda se snaží předejít případům stát se oběťmi útočného znásilnění a v neposlední řadě zjistit rozsah jejich znalostí prevence proti tomuto TČ a názor na prevenci.

Dotazníky byly rozdány mezi studenty ve věku 15-18 let ve střední škole v Českých Budějovicích (Střední škola a Vyšší odborná škola cestovního ruchu, Senovážné náměstí 12, 370 01 České Budějovice) a střední škole v kraji Praze (Obchodní akademie Holašovice, Jablonského 3, 170 00 Praha 7).

Sběr dat byl realizován pomocí dotazníku, který obsahoval 3 všeobecné otázky vypovídajících o pohlaví, věku a místě, kde se respondenti nachází a dalších konkrétních 15 otázek. V každé škole byl rozdán v počtu 20 kusů v každém ročníku, tudíž celkový počet z každé školy byl 80 kusů. Dotazník byl opatřen hlavičkou s úvodními informacemi o důvodu uskutečnění šetření a názvem bakalářské práce, pro kterou budou data vyhodnocena. Dotazník byl dobrovolný a plně anonymní. Cílem dotazníkového šetření bylo získat odpovědi k následujícím třem hypotézám:

H 1 - Dotazovaní studenti neberou hrozící nebezpečí TČ znásilnění vážně a v situacích při kterých toto nebezpečí hrozí, se chovají nerozvázně.

H 2 - Mezi studenty středních škol je prevence proti TČ znásilnění na nízké úrovni a studenti nemají dostatečné znalosti.

H 3 - Dotazovaní studenti nebudou cítit potřebu zvýšení prevence proti TČ znásilnění a jeho propagování v médiích a středních školách.

7.1.1 Vyhodnocení dotazníků

Tab. 3

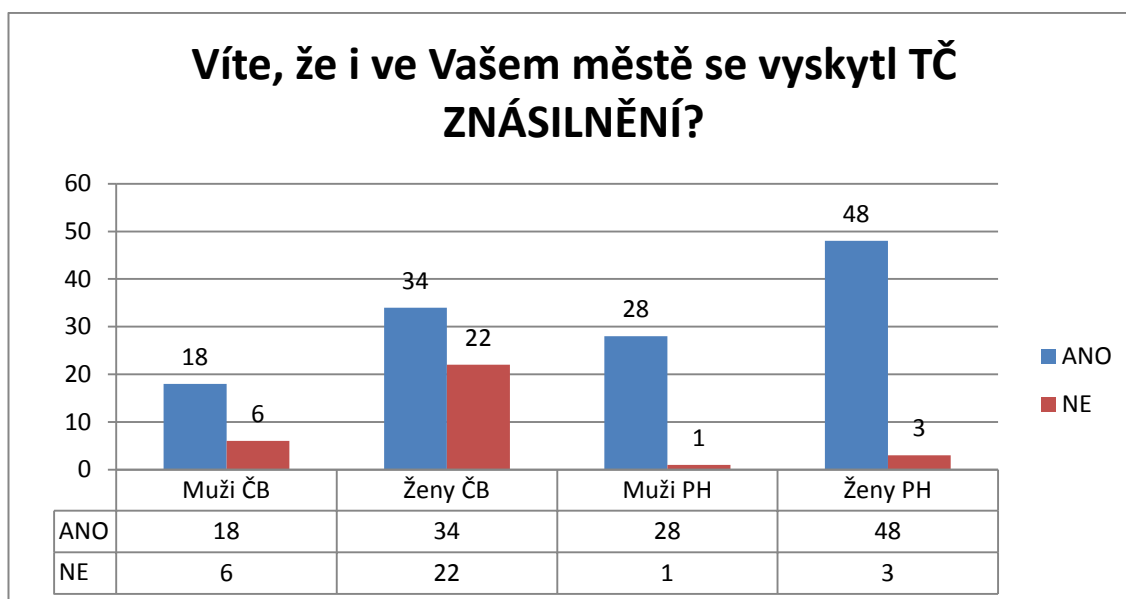
ROZDĚLENÍ RESPONDENTŮ DLE MÍSTA, VĚKU A POHLAVÍ

	Č. BUDĚJOVICE		PRAHA	
	Muži	Ženy	Muži	Ženy
15 let	0	10	2	3
16 let	7	13	5	11
17 let	5	12	9	15
18 let	13	20	13	22

Vysvětlivka: Tab. 3 znázorňuje počet respondentů, jejich věk, pohlaví a místo pobytu.

Z tab. 3 vyplývá, že dotazníkového šetření se celkem zúčastnilo 160 studentů, z čehož bylo celkem 55 žen a 25 mužů v Českých Budějovicích, dále pak 51 žen a 29 mužů v Praze.

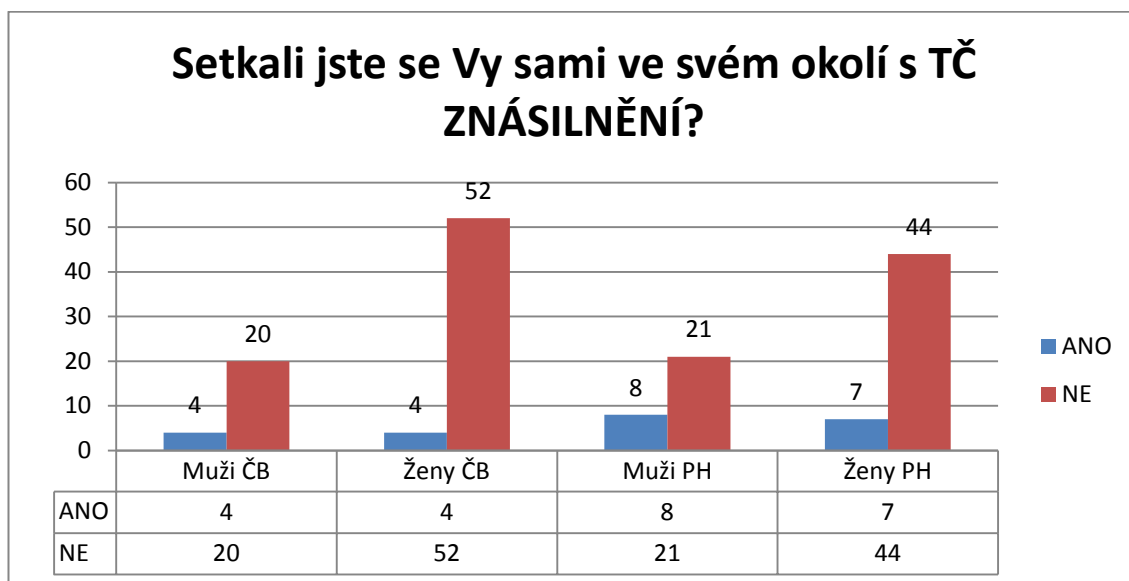
Graf č. 10

Vysvětlivka: Graf č. 10 znázorňuje odpovědi respondentů rozdělených na muže a ženy dle místa dotazování. Modrý sloupec označuje počet odpovědí ANO a červený sloupec počet odpovědí NE.

Z tohoto grafu vyplývá, že celkově mají vyšší povědomí o výskytu TČ znásilnění respondenti z Prahy, ať už se jedná o muže, či ženy.

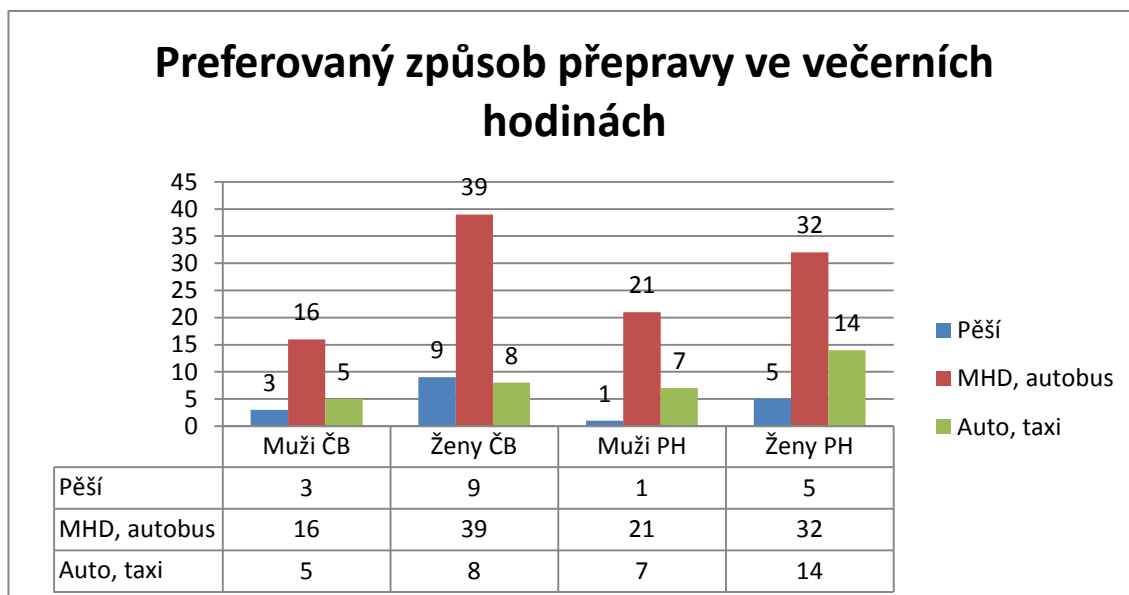
Graf č. 11

Vysvětlivka: Graf č. 11 znázorňuje odpovědi respondentů rozdělených na muže a ženy dle místa dotazování. Modrý sloupec označuje počet odpovědí ANO a červený sloupec počet odpovědí NE.

Z grafu je zjevné, že převážná většina dotazovaných z obou měst, se osobně ve svém okolí s TČ znásilnění nikdy nesečkala, bez rozdílu při rozdělení na muže a ženy.

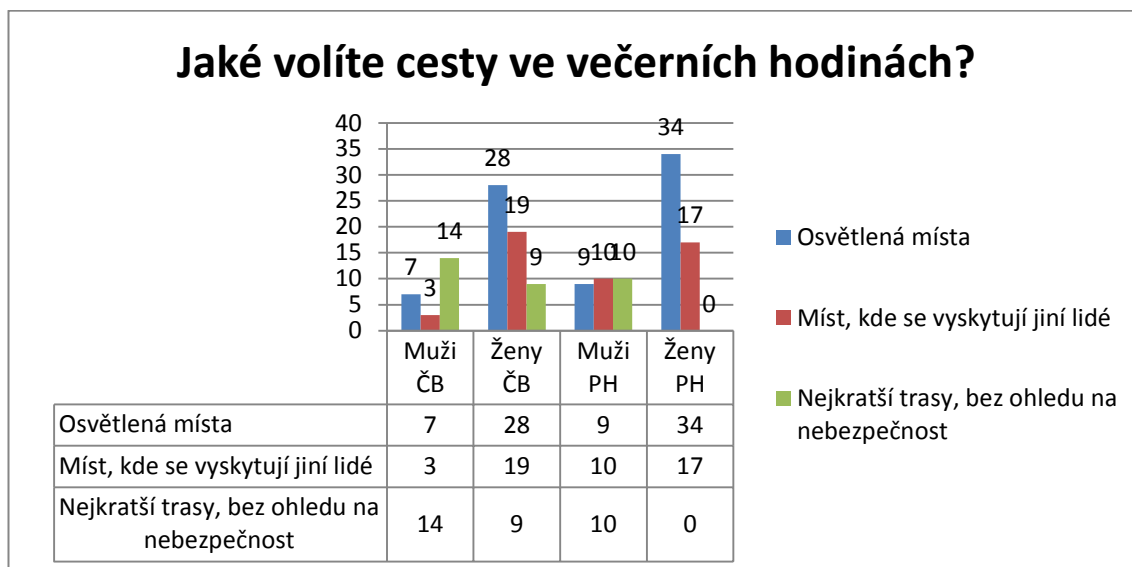
Graf č. 12

Vysvětlivka: Graf č. 12 znázorňuje odpovědi respondentů rozdělených na muže a ženy dle místa dotazování. Modrý sloupec označuje počet dotazovaných preferujících Pěší způsob, červený sloupec MHD a autobus, zelený sloupec Auto a taxi.

Z grafu vyplývá, že respondenti z obou měst nejčastěji volí jako způsob přepravy MHD, nebo autobus. Na druhém místě je voleno Auto, či taxi. Třetí nejnebezpečnější volbu označilo celkově pouhých 18 respondentů.

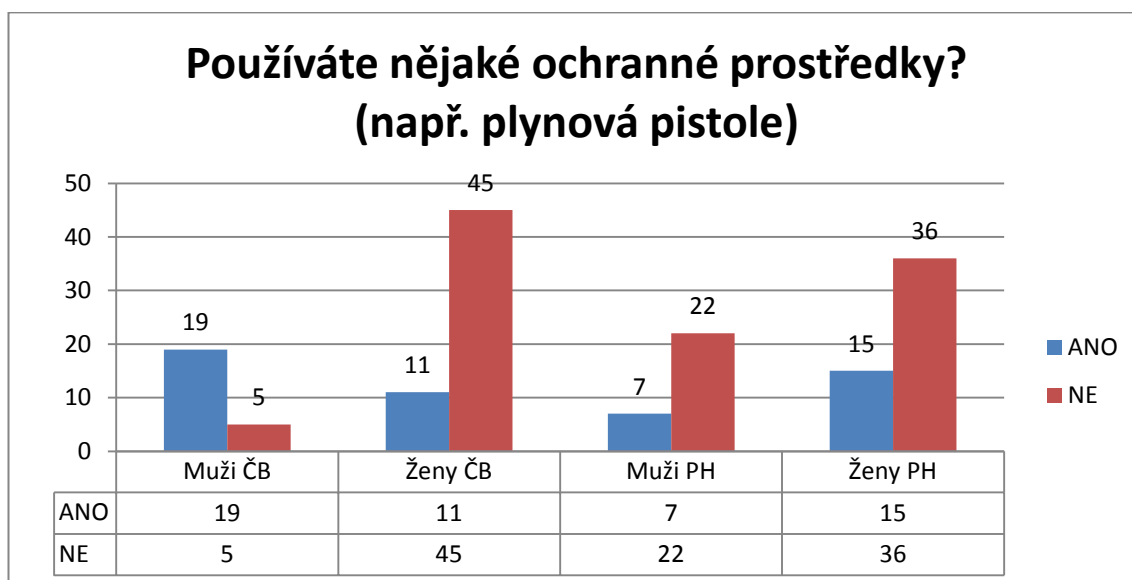
Graf č. 13

Vysvětlivka: Graf č. 13 znázorňuje odpovědi respondentů rozdělených na muže a ženy dle místa dotazování. Modrý sloupec označuje počet dotazovaných preferujících cesty, které jsou osvětlené, červený sloupec zalidněná místa, zelený sloupec trasy nejkratší bez ohledu na jejich nebezpečnost.

Z grafu vyplývá, že u dotazovaných žen z obou měst jasně převažuje volba osvětlených míst a zalidněných míst. V tomto ohledu muži z obou měst preferují trasy nejkratší, bez ohledu na jejich bezpečnost.

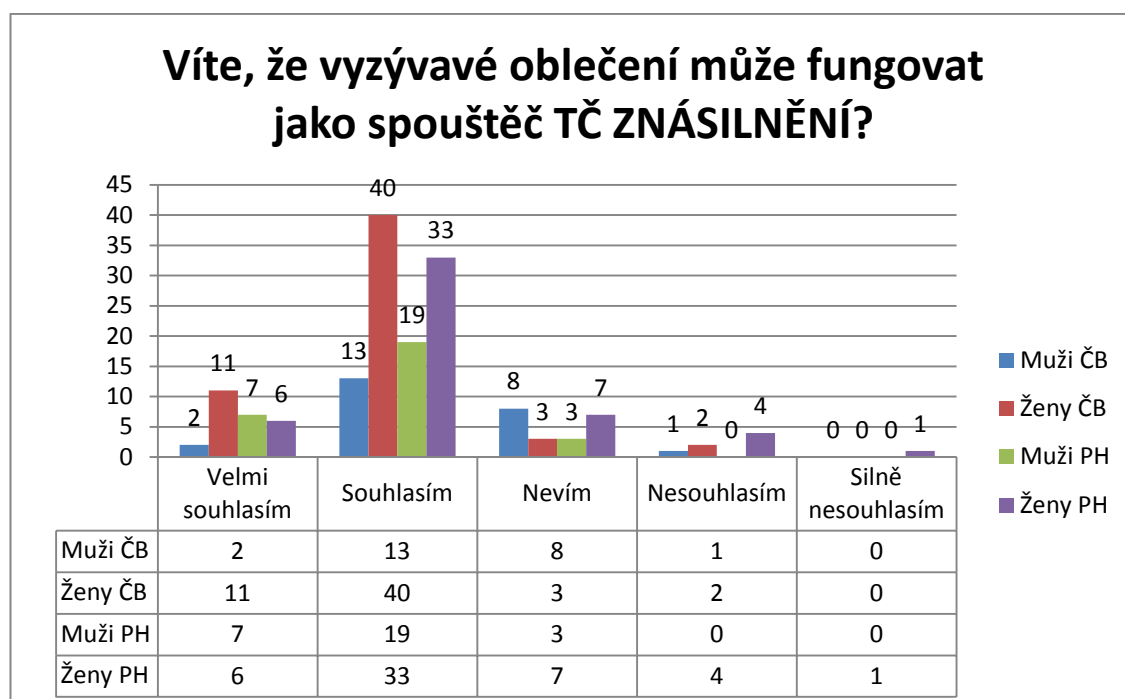
Graf č. 14

Vysvětlivka: Graf č. 14 znázorňuje odpovědi respondentů rozdělených na muže a ženy dle místa dotazování. Modrý sloupec označuje počet odpovědí ANO a červený sloupec počet odpovědí NE.

V této otázce jsou respondenti jasně negativně laděni, jak z grafu vyplývá. Pouze 52 dotazovaných z celkového počtu nějaké ochranné prostředky používá. Ovšem dotazovaní muži z Českých Budějovic používají ochranné prostředky oproti Praze ve velké míře.

Graf č. 15

Vysvětlivka: Graf č. 15 znázorňuje odpovědi respondentů rozdělených na muže a ženy dle místa dotazování. Modrý sloupec označuje počet mužů z Českých Budějovic, červený sloupec ženy z Českých Budějovic. Dále pak zelený sloupec označuje odpovědi mužů z Prahy, fialový sloupec odpovědi žen z Prahy. Respondenti vybírali z pěti možných odpovědí.

Z grafu jasně vyplývá, že převážná většina dotazovaných s informací souhlasí. Pouze 3 respondenti z ČB a 4 z Prahy s tvrzením nesouhlasí a jen 1 žena z Prahy je silně proti. Respondenti z obou měst se tedy v této otázce převážně shodují.

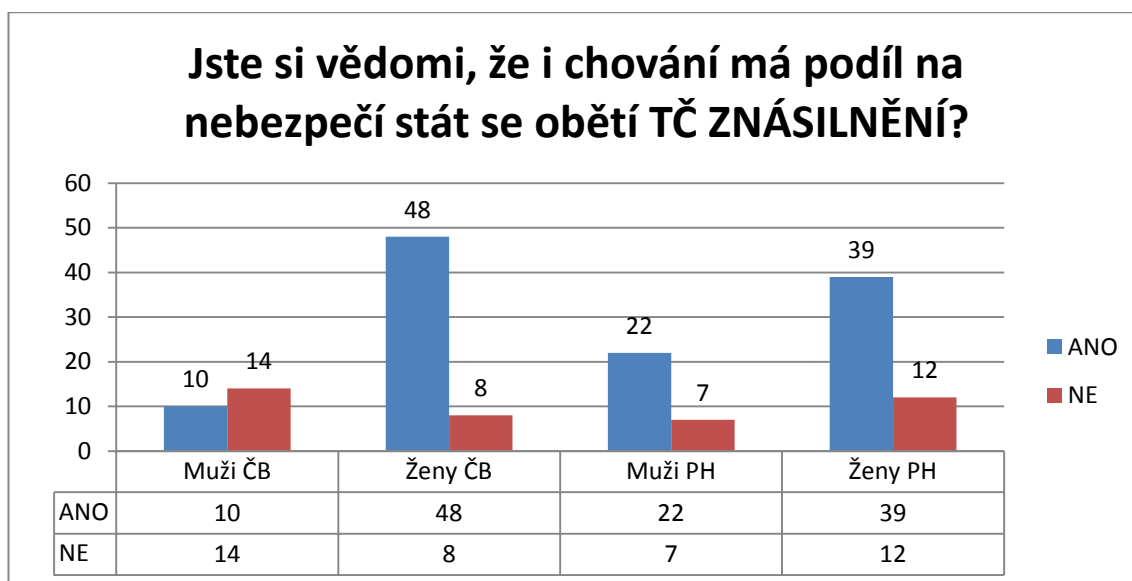
Graf č. 16

Vysvětlivka: Graf č. 16 znázorňuje odpovědi respondentů rozdělených na muže a ženy dle místa dotazování. Modrý sloupec označuje počet odpovědí ANO a červený sloupec počet odpovědí NE.

Z grafu je zjevné, že pro respondenty je fakt, že vyzývavé oblečení může působit jako spouštěč TČ znásilnění nedůležitý a opětovně by si jej oblékli. Tento výsledek je společný jak pro respondenty z Prahy, tak i z Českých Budějovic.

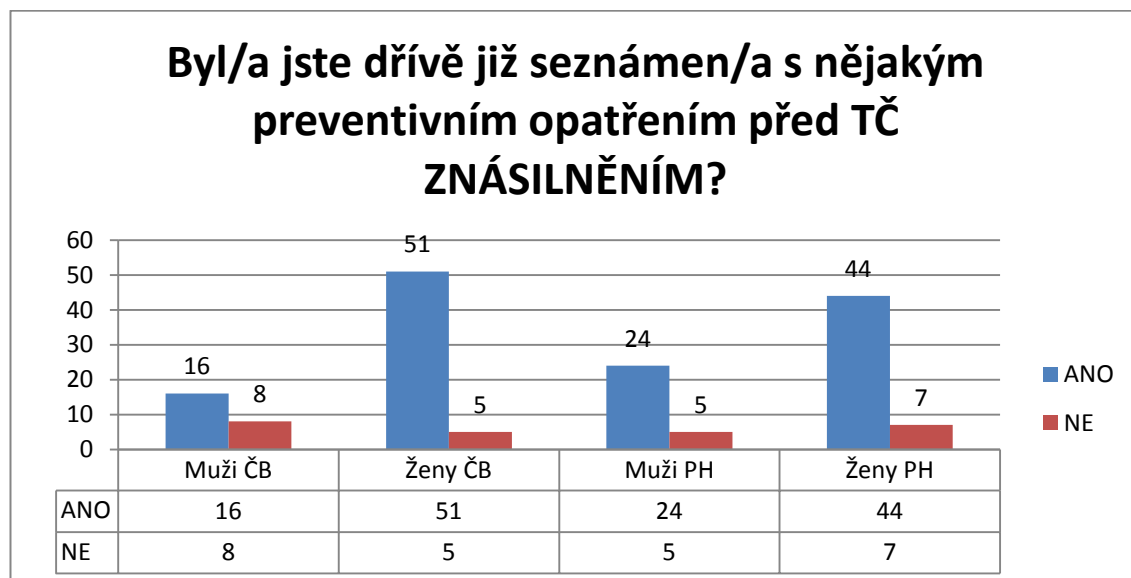
Graf č. 17

Vysvětlivka: Graf č. 17 znázorňuje odpovědi respondentů rozdělených na muže a ženy dle místa dotazování. Modrý sloupec označuje počet odpovědí ANO a červený sloupec počet odpovědí NE.

Jak znázorňuje graf, respondenti jsou si tohoto faktu převážně vědomi, ovšem dotazovaní muži z Českých Budějovic odpověděli ve více případech oproti mužům z Prahy negativně.

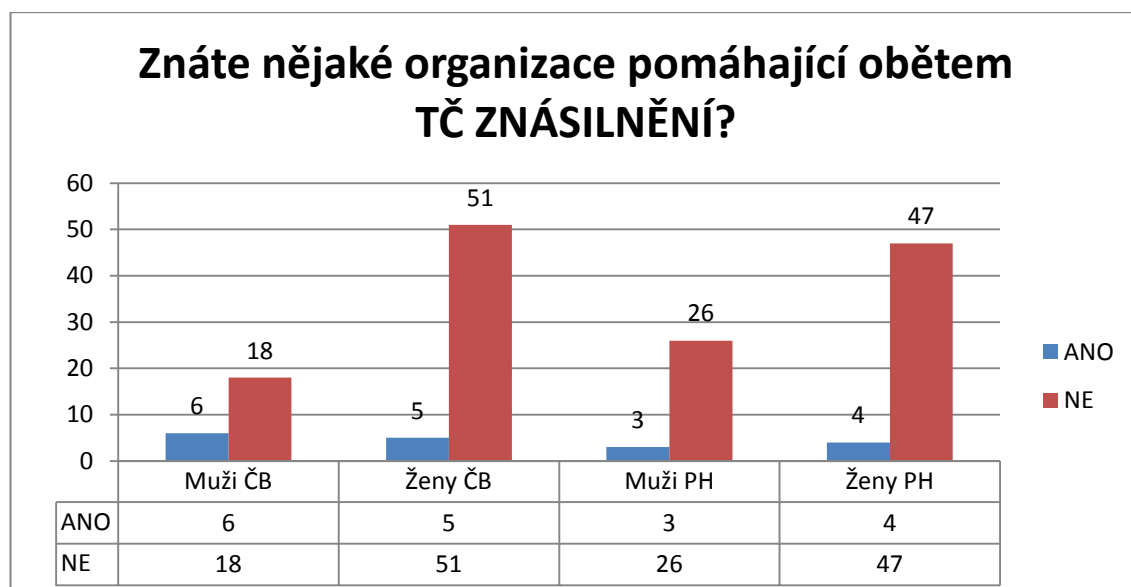
Graf č. 18

Vysvětlivka: Graf č. 18 znázorňuje odpovědi respondentů rozdělených na muže a ženy dle místa dotazování. Modrý sloupec označuje počet odpovědí ANO a červený sloupec počet odpovědí NE.

Z grafu je zjevné, že většina žen z obou měst byla již dříve s nějakými preventivními opatřeními seznámena. U mužů z obou měst je stanovisko podobné, když vezmeme v potaz celkový počet dotazovaných mužů z obou měst.

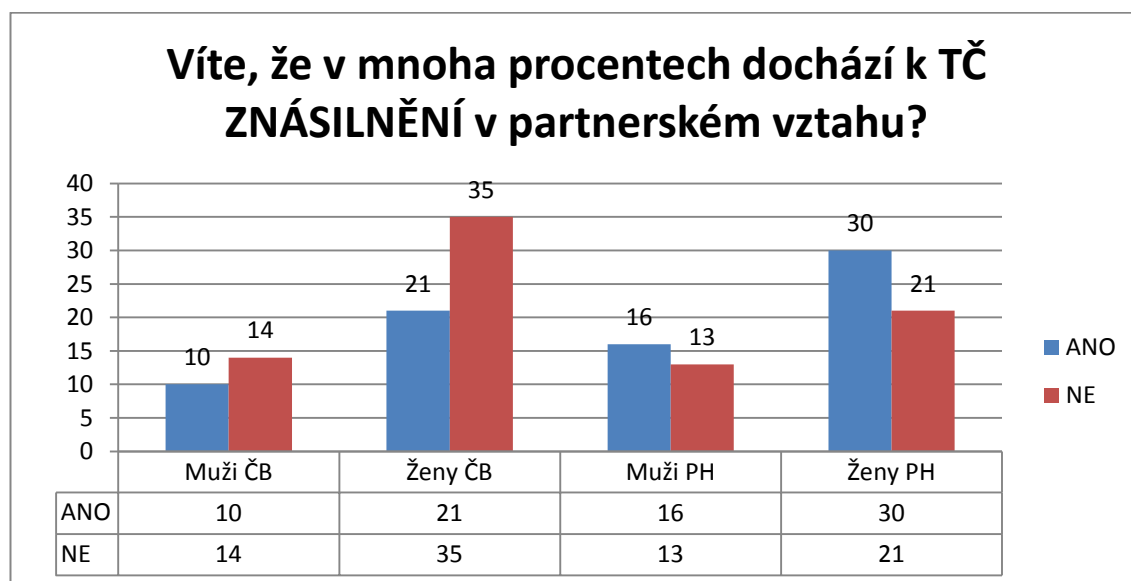
Graf č. 19

Vysvětlivka: Graf č. 19 znázorňuje odpovědi respondentů rozdělených na muže a ženy dle místa dotazování. Modrý sloupec označuje počet odpovědí ANO a červený sloupec počet odpovědí NE.

Z grafu vyplývá, že naprostá většina dotazovaných z obou měst, bez ohledu na rozdělení pohlaví, nemá tušení o fungujících organizacích na pomoc obětem TČ znásilnění. Pouze 18 lidí z celkového počtu 160 respondentů nějaké organizace zná.

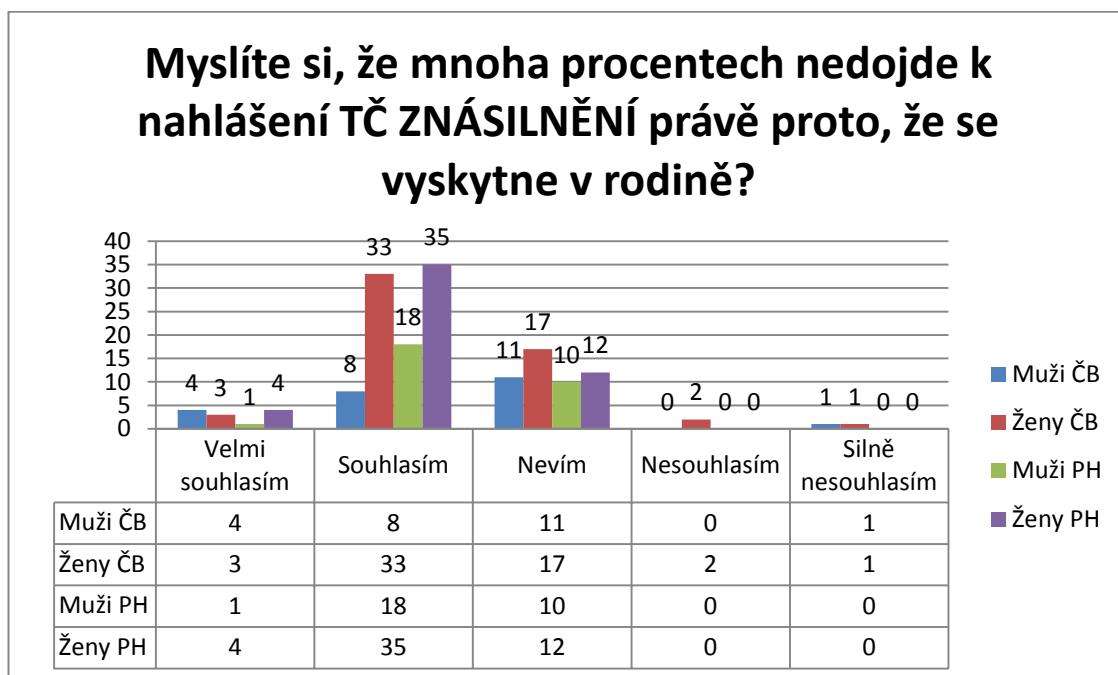
Graf č. 20

Vysvětlivka: Graf č. 20 znázorňuje odpovědi respondentů rozdělených na muže a ženy dle místa dotazování. Modrý sloupec označuje počet odpovědí ANO a červený sloupec počet odpovědí NE.

Graf jasně znázorňuje, že respondenti z ČB ve většině neví, že k TČ znásilnění dochází v partnerských vztazích. Naproti tomu respondenti z Prahy jak muži, tak i ženy mají povědomí o výskytu TČ znásilnění v této oblasti.

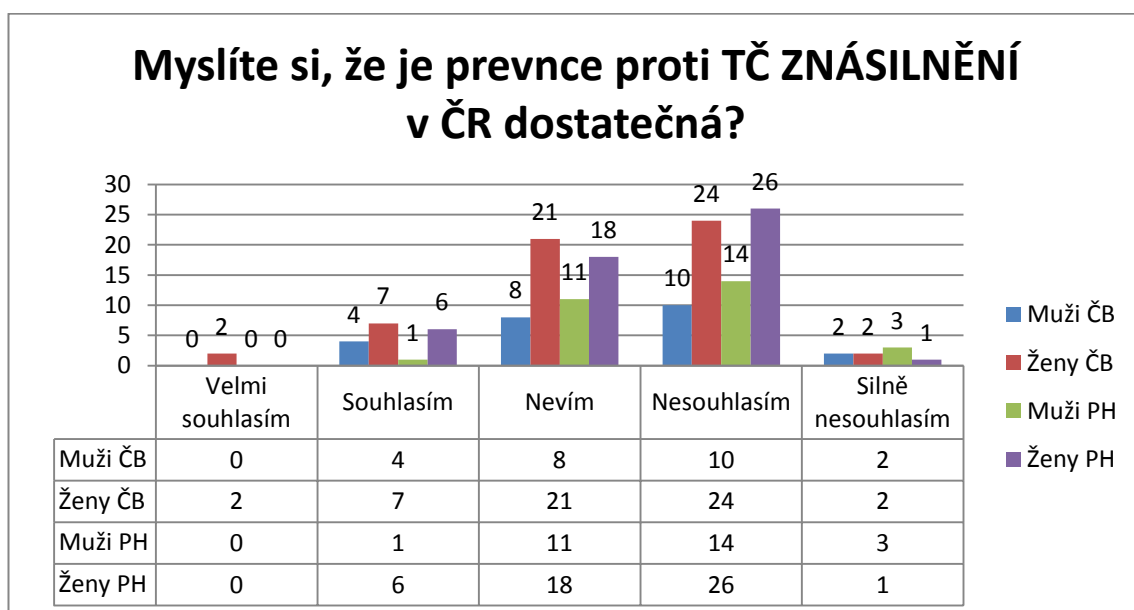
Graf č. 21

Vysvětlivka: Graf č. 21 znázorňuje odpovědi respondentů rozdělených na muže a ženy dle místa dotazování. Modrý sloupec označuje počet mužů z Českých Budějovic, červený sloupec ženy z Českých Budějovic. Dále pak zelený sloupec označuje odpovědi mužů z Prahy, fialový sloupec odpovědi žen z Prahy. Respondenti vybírali z pěti možných odpovědí.

Z grafu je jasné, že většina dotazovaných z obou měst s otázkou souhlasí. Pouze 2 ženy z ČB nesouhlasí a 2 respondenti z ČB jsou silně proti tvrzení. Jinak je poměr odpovědí v obou městech velice podobný.

Graf č. 22

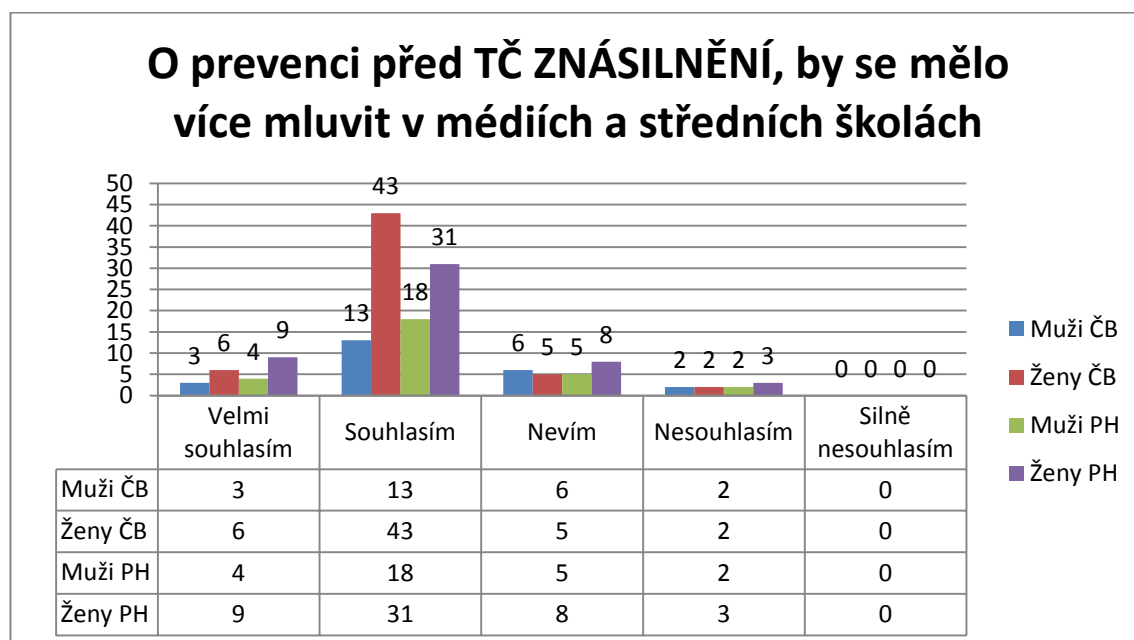

Vysvětlivka: Graf č. 22 znázorňuje odpovědi respondentů rozdělených na muže a ženy dle místa dotazování. Modrý sloupec označuje počet mužů z Českých Budějovic, červený sloupec ženy z Českých Budějovic. Dále pak zelený sloupec označuje odpovědi mužů z Prahy, fialový sloupec odpovědi žen z Prahy. Respondenti vybírali z pěti možných odpovědí.

Z grafu vyplývá, že pouze 2 ženy z ČB jsou silně přesvědčené o dostatečné prevenci. 11 respondentů z ČB a 7 respondentů z Prahy označuje prevenci za dostatečnou. Poměrně vysoký počet dotazovaných uvedl jako svou odpověď nevím. Prevenci jako nedostatečnou označili respondenti z obou měst převážně ve stejném počtu.

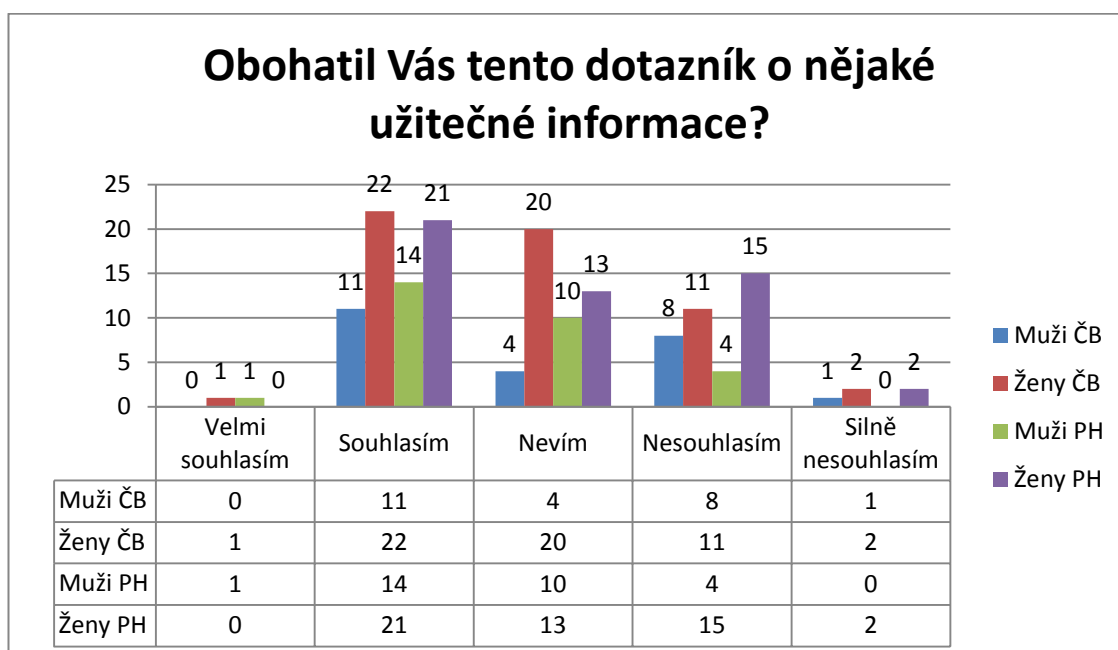
Graf č. 23

Vysvětlivka: Graf č. 23 znázorňuje odpovědi respondentů rozdělených na muže a ženy dle místa dotazování. Modrý sloupec označuje počet mužů z Českých Budějovic, červený sloupec ženy z Českých Budějovic. Dále pak zelený sloupec označuje odpovědi mužů z Prahy, fialový sloupec odpovědi žen z Prahy. Respondenti vybírali z pěti možných odpovědí.

Z grafu vyplývá, že v této otázce jsou více pozitivně laděny ženy z ČB, které s otázkou prevence souhlasí v počtu 43 dotazovaných, naproti tomu ženy z Prahy souhlasí pouze v počtu 21 dotazovaných a v počtu 17 dotazovaných se k otázce staví negativně. U mužů z obou měst jsou odpovědi převážně kladné a shodné.

Graf č. 24

Vysvětlivka: Graf č. 24 znázorňuje odpovědi respondentů rozdělených na muže a ženy dle místa dotazování. Modrý sloupec označuje počet mužů z Českých Budějovic, červený sloupec ženy z Českých Budějovic. Dále pak zelený sloupec označuje odpovědi mužů z Prahy, fialový sloupec odpovědi žen z Prahy. Respondenti vybírali z pěti možných odpovědí.

Z grafu vyplývá, že téměř polovinu respondentů dotazník obohatil. Čtvrtina respondentů zvolila odpověď nevíím a další čtvrtina s otázkou nesouhlasí.

7.1.2 Vyhodnocení hypotéz

Dle výsledků dotazníkového šetření, se studenti v situacích, ve kterých můžou oni sami předejít svým chováním a činy TČ znásilnění, rozhodují rozvážně a volí především možnosti, které jsou pro ně bezpečné. Je ovšem otázkou, zda se studenti opravdu v takových situacích chovají učebnicově, či odpovědi, které zaznamenaly, jsou jen jakousi kulisou, za kterou se skovávají. I když byl dotazník anonymní, mohli uvést zkrácené informace. První stanovená hypotéza se **nepotvrdila**.

Převážná většina všech studentů uvedla v dotazníkovém šetření informace, které svědčí o jisté míře prevence, kterou již dříve získali. Je ovšem otázkou jak kvalitní znalosti mají. Protože sice uvedli, že se s prevencí již setkali, ovšem některé další odpovědi v dotaznících byly naprostým opakem. Je těžké posoudit, zda se s prevencí

nikdy nesetkali, či setkali, ale neměla na ně žádný vliv. Druhá stanovená hypotéza se také **nepotvrdila**.

Z dotazníků jasně vyplývá, že v naprosté většině se studenti domnívají, že prevence proti TČ znásilnění je v ČR nedostatečná. Dále mají kladný názor na otázku v oblasti větší propagace prevence proti TČ znásilnění v médiích a právě středních školách. Otázky směřující k této hypotéze jsou ze všech nejdůležitější, neboť prevence je počátkem veškerého boje nejen proti TČ znásilnění, ale jakékoliv jiné kriminalitě.

Třetí stanovená hypotéza se také **nepotvrdila**.

7.2 Řízené rozhovory

Řízené rozhovory byly uskutečněny se dvěma odborníky v oblasti znásilnění. První rozhovor byl vytvořen pro lepší pohled na znásilnění v oblasti vyšetřování a názor vyšetřovatele k současné právní úpravě a prevenci. Rozhovor byl uskutečněn s paní Mgr. Renatou Hajnovou, vrchním komisařem na oddělení vyšetřování obecné trestné činnosti Služby kriminální policie a vyšetřování. Druhý rozhovor byl poskytnut panem Mgr. Richardem Mottlem, který je psychologem a soudním znalcem v oblasti psychologie. Cílem řízených rozhovorů bylo získat odpovědi na následující hypotézy:

- Při prvotních kontaktech s oběťmi znásilnění hraje přítomnost psychologa zásadní roli, pro úspěšnost další spolupráce s obětí při vyšetřování samotného TČ znásilnění, a pro pozdější psychický vývoj oběti.
- Průběh vyšetřování TČ znásilnění je stejný jako u ostatních TČ a současná právní úprava tohoto TČ je dostačující.
- Vysoká latentnost TČ znásilnění je důsledkem hlubokého zásahu do integrity osobnosti, který zabraňuje jedinci TČ ohlásit.
- Většina pachatelů TČ znásilnění jsou muži, neboť ženy nemají k agresi psychicky blízko tak jako muži, navíc mají nižší fyzickou zdatnost pro překonání odporu oběti.
- Prevence proti TČ znásilnění je v ČR nedostatečná, protože společnost nemá dostatek informací a je ovlivněna kolujícími mýty o tomto TČ.

7.2.1 Vyhodnocení řízených rozhovorů

Na základě analýzy řízených rozhovorů, lze konstatovat, že prvotní kontakt psychologa s obětí znásilnění není nezbytně nutný již při prvním kontaktu oběti

s policií. Prakticky není možné zajistit přítomnost psychologů při každém nahlášení tohoto TČ v důsledku nedostatečné kapacity policie. Na úspěšnosti spolupráce oběti s policií mají spíše vliv zkušenost a jednání kriminalisty, ale především okolnosti a závažnost TČ, kterým si oběť prošla. Tudíž má hypotéza byla mnoha argumenty **vyloučena**.

Průběh vyšetřování TČ znásilnění je shodný s vyšetřováním ostatních TČ, pouze se kriminalisté chovají k obětem citlivěji, protože TČ znásilnění hluboce zasahuje integritu osobnosti a vyšetřovatelé se tímto šetrnějším způsobem snaží zabránit následné reviktimizaci. Následný trest pro pachatele by měl být v současné době na nejvyšší propracované úrovni, protože byl v roce 2009 vydán nový trestní zákoník. Tudíž druhá hypotéza byla **potvrzena**.

Třetí hypotézu rozhovory **potvrdily**. Vysoká latentnost je způsobena intimností tohoto TČ. Většina osob o sexuální oblasti navíc ve spojitosti s násilím není schopna hovořit. Dalším významnou okolností, hraje v těchto případech vztah oběti k pachateli, neboť oběť při blízkém vztahu s pachatelem odmítá nahlásit TČ např. ze strachu z pomsty, nebo se jednoduše za chování svého blízkého stydí.

Čtvrtá hypotéza byla opět **potvrzena**. Muži mají k agresi a násilí v sexuální oblasti blíže než ženy již od historie. Muži jsou také, více živočišnější než ženy, které své sexuální touhy a pudy řídí rozumem a city.

Poslední dokazovaná hypotéza byla **potvrzena**. Dle kriminalisty jsou v ČR pouze policejní oddělení zaměřené na prevenci, což ovšem podle Mgr. Hajnové není důvodem k označení prevence jako nedostatečné, ale ani jako dostatečné. Dle Mgr. Mottla je česká veřejnost silně ovlivněna mýty. Prevence u tohoto TČ by měla být zařazena již do povinné školní docházky, kdy jsou děti ovlivnitelné. Tato prevence v současnosti chybí.

8 POROVNÁNÍ VÝSLEDKŮ ŠETŘENÍ V ČB A PRAZE

Z vyhodnocených grafů uvedených v kapitole 7.1.1 je zjevné, že se dotazovaní respondenti z obou měst ve většině odpovědí shodli. Detailní porovnání grafů spíše ukazuje drobné rozdíly než důležité informace.

V **otázce č. 1**, která vypovídá o rozhledu respondentů je rozdíl pouze v počtu odpovědí u žen. Ženy z Prahy odpověděly na otázku Ano ve více než 94 %, ženy z Českých Budějovic pouze v 61 %. Myslím, že tato otázka ukazuje na rozhled všech respondentů, který je u žen v ČB nižší než u žen v Praze.

Otázka č. 2 vypovídá o spojení TČ znásilnění s okolím respondentů. V Obou městech zodpověděli dotazovaní téměř v 90 % shodně NE, bez rozdílu pohlaví. Je tedy zjevné, že v blízkém okolí respondentů z ČB ani Prahy se TČ znásilnění nestal.

Otázka č. 3 dává respondentům na výběr ze tří možností zvolené přepravy při cestě ve večerních hodinách. Podle mého názoru nejbezpečnější cestu automobilem, nebo taxi zvolilo v ČB pouhých 16 % a v Praze 26 %, což je podle mě způsobeno tím, že v Praze žijí lidé s vyššími platy, tudíž si mohou snadněji zaplatit taxi, či vlastnit automobil. Pěší způsob přepravy zvolilo v ČB 15% respondentů a v Praze pouhých 7 %, což je zřejmě způsobeno rozlehlostí Prahy. Střední cestu označující MHD a autobus zvolilo v ČB 68 % a v Praze 66 %, což je téměř totožné. V této otázce se tedy odpovědi respondentů z obou měst nijak zvlášť neliší.

Otázka č. 4 přináší odpovědi na otázku, jakou trasu respondenti nejčastěji volí. V ČB volí nejkratší trasy i s vědomím toho, že mohou být nebezpečné 28 % respondentů, v Praze pouhých 12 %. Zbýlý počet respondentů z obou měst volil bezpečná místa, která jsou buď osvětlená, nebo se zde vyskytují jiní lidé. V tomto ohledu jsou tedy pražané ve výběru trasy zodpovědnější než respondenti v ČB.

Otázka č. 5 zodpovídá dotaz, zda respondenti používají nějaké ochranné prostředky. V ČB tyto prostředky používá pouhých 20 % respondentů, naproti tomu v Praze 27 % respondentů. Není to nijak rapidní rozdíl. Ovšem respondenti z ČB v 25 případech dopsali do dotazníků, že na obranu používají hůl, kámen, či boty s kovovou špičkou. Je ovšem otázkou, zda to lze brát vážně, či jako recesi.

Otázka č. 6 poukazuje na míru prevence mezi respondenty, zda vědí, že i vyzývavé oblečení může fungovat jako spouštěč znásilnění. V ČB s tímto tvrzením souhlasí celkem 72 % respondentů, v Praze souhlasí 81 % respondentů. Opět je tedy rozdíl mezi oběma městy nepatrný.

Otázka č. 7 navazuje na předchozí otázku. Respondenti odpověděli, zda by si po přečtení předchozí otázky stále oblékli na večírek vyzývavé oblečení i s vědomím, že tím mohou zapříčinit TČ znásilnění. V ČB i v Praze by si shodně obléklo vyzývavé oblečení 72 % respondentů. V této otázce se tedy obě města plně shodují.

Otázka č. 8 obeznamuje respondenty s faktem, že i chování má podíl na nebezpečí stát se obětí TČ znásilnění. Respondenti měli odpovědět, zda jsou s tímto faktem seznámeni. V ČB o této skutečnosti ví 72 % respondentů, v Praze 76 % respondentů. Výsledky jsou tedy z obou měst téměř totožné. Do 10 dotazníků z ČB ovšem respondenti dopsali, že nehodlají podřizovat své chování deviantním a jinak nemocným lidem. Což vypovídá o nevědomosti o závažnosti TČ znásilnění.

Otázka č. 9 dává odpověď na míru rozšířené prevence mezi studenty a samotnou prevenci vůbec. V ČB bylo již dříve seznámeno a má ponětí o prevenci 84 % respondentů. V Praze pak 85 % respondentů. Výsledky z obou měst jsou tedy totožné a o prevenci se dozvěděli již dříve.

Otázka č. 10 je zaměřená na znalost organizací pomáhajících obětem znásilnění. Je až alarmující, že pouze 14 % respondentů z ČB a 9 % z Prahy, nějaké organizace zná. V této oblasti je tedy informovanost nedostatečná v obou městech.

Otázka č. 11 se respondentů dotazuje, zda vědí, že v mnoha procentech dochází k TČ znásilnění v mezi partnery. V ČB je s tímto faktem obeznámeno pouhých 39 respondentů a v Praze 58 %. Rozdíl je tedy mezi oběma městy vyšší.

Otázka č. 12 nepřímo navazuje na předchozí otázku a táže se respondentů, zda si myslí, že je u TČ znásilnění vysoká míra latence právě z důvodu, že se mnoho případů odehrává v partnerském soužití. V ČB s tímto faktem souhlasí 60 % respondentů a v Praze 85 % respondentů. Rozdíl mezi oběma městy je tedy 15 %. Respondenti z Prahy mají dle dotazníků širší vědomosti o TČ znásilnění.

Otázka č. 13 zodpovídá, zda si respondenti myslí o prevenci proti TČ znásilnění, že je dostatečná. Pouhých 16 % respondentů z ČB považuje prevenci za dostatečnou, v Praze pouhých 9 %. Převážná část respondentů z obou měst tedy považuje prevenci za nedostatečnou. S tímto názorem se ztotožňují i já.

Otázka č. 14 se respondentů táže, zda by se o prevenci mělo více mluvit ve veřejných médiích a na středních školách. Studenti z ČB si v 81 % myslí, že by prevence proti znásilnění měla být více rozšířena právě těmito způsoby. Respondenti z Prahy tento postoj zastávají v 76 %. S těmito odpověďmi se ztotožňují i já.

Otázka č. 15 měla za úkol ukázat, zda celý dotazník nějak přispěl, či obohatil respondenty o užitečné informace. Studenty v ČB obohatil ve 42 % a studenty z Prahy ve 45 %, což je necelá polovina a tím splnil dotazník svůj účel.

Celkově se ukázalo, že studenti z obou měst mají podobné názory na většinu věcí. Vyšlo najevo, že prevence není sice na nejnižší úrovni, ale studenti se preventivními pokyny, či opatřením nechtějí v mnoha případech řídit a přizpůsobovat se. Je tedy důležité, aby se o prevenci mluvilo a to veřejně, neboť média na nás působí každý den od rána do večera a tudíž by mohla být v ohledu prevence proti TČ znásilnění přínosná.

9 NÁVRHY NA OPATŘENÍ KE ZVÝŠENÍ ÚČINNOSTI PREVENCE

Po vyhodnocení řízených rozhovorů a dotazníkového šetření byly výsledkem alarmující informace. Prevence v České republice je nedostatečná. Dle rozhovoru s panem Mgr. Richardem Mottlem je zapotřebí, aby se s prevencí proti tomuto TČ začalo již na základních školách. Je otázkou, zda věk žáků základních škol, není na přijetí těchto informací příliš nízký.

Podle respondentů, kteří se zúčastnili dotazníkového šetření, by prevence měla být více propagována. Zahájit program na zvýšení povědomí v oblasti prevence, by mohl být krok ke snížení celkového počtu zjištěných TČ znásilnění a následně i ke snížení latence.

Dle mého názoru by se prvky prevence proti tomuto TČ měly propagovat ve veřejných médiích a na středních školách. V období mé povinné školní docházky probíhaly na školách policejní preventivní akce proti šikaně a drogám. Proč by tedy nemohly vzniknout nějaké preventivní akce proti TČ znásilnění, které by studenty informovaly o tom, že jsou určité způsoby, jak snížit riziko stát se obětí tohoto TČ. Dle rozhovoru s paní Mgr. Renatou Hajnovou policie nemá žádný útvar, který by se samostatně zabýval prevencí proti mravnostní kriminalitě.

Nejúčinnější tedy zřejmě bude začít propagovat způsoby jak předejít situacím, při kterých je nebezpečí TČ znásilnění vysoké, aby se důležité informace dostali do podvědomí veřejnosti a rozšířili se do společnosti. Lze tak učinit právě prostřednictvím veřejných médií, nebo například přednáškami na středních školách, které povedou zkušení psychologové, či jen pedagog, který si daný problém pečlivě nastuduje a následně důležité informace předá studentům. Tento způsob prevence aplikuje již od roku 1974 Terapeutická léčebna pro znásilněné v Santa Monica. Nejen, že poskytuje bezplatné poradenství pro oběti TČ znásilnění jako organizace v ČR, ale zároveň uskutečňuje školní vzdělávací programy na bázi prevence před TČ znásilnění ve středních školách, vysokých školách i na vysokoškolských kampusech.⁸⁷ Tímto směrem by se měla vydat i ČR.

Nelze snížit výskyt TČ znásilnění ve společnosti ani jeho vysokou míru latence, dokud nebude dostatečně rozšířená prevence.

---

⁸⁷ Programs. THE RAPE FOUNDATION. *The Rape Foundation* [online]. 2013 [cit. 2013-03-28]. Dostupné z WWW: <<http://therapefoundation.org/programs/rape-treatment-center/>>.

ZÁVĚR

Svou bakalářskou práci jsem pojala informativně, každému kdo si ji přečte, by měly být jasné základní informace o TČ znásilnění. První stránky této práce jsou věnovány základním pojmům a charakteristikám TČ znásilnění, pro přiblížení daného tématu. Je zde také popsána právní úprava tohoto TČ od roku 1961 až do současnosti, která se po řadu let měnila, až získala snad již dostačující charakter, který je důležitý především z pohledu na oběti, protože již bere v potaz i muže jako oběť.

Dále vyhodnocuje policejní statistiky, které potvrzují, že oběti TČ znásilnění se stále oficiálně stávají pouze z žen, neboť zřejmě pro muže, který se stane obětí TČ znásilnění je nahlášení tohoto TČ policii, či příslušným orgánům nepřekonatelnou překážkou. Další zjištění vysoké míry latence je alarmující a vede k zamyšlení se nad působností prevence proti tomuto TČ v ČR a její dostatečnosti. Neboť bez účinné prevence, nelze předejít dalšímu výskytu TČ znásilnění a tím ani nelze zabránit takto vysoké latenci.

Poté je práce zaměřena na charakteristiku obětí a pachatelů TČ znásilnění, která mě silně překvapila, neboť jsem zastávala názor, že pachatelé TČ znásilnění jsou převážně deviantní lidé a oběťmi vyzývaví lidé s nápadným chováním, což se dle dostupných zdrojů ukázalo jako nepravdivé. Naopak pachatelem se může stát každý z nás a obětí i ten nejspřádanější občan, který nijak nepřispívá ke zvýšení míry rizika stát se obětí.

Předposlední část dále pak pomocí dotazníkového šetření zjistila míru znalostí prevence proti TČ znásilnění mezi studenty a díky řízeným rozhovorům pomohla proniknout do profesionálního pohledu na tento TČ. Díky těmto věcem byly na závěr vytvořeny návrhy na zlepšení prevence proti tomuto TČ. Cílem mé bakalářské práce tedy bylo popsat právní, sociální, zdravotní, psychologické aspekty znásilnění. Myslím tedy, že bakalářská práce své cíle kompletně splnila.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Literární zdroje

1. BORNEMAN, E. *Encyklopedie sexuality*. Přeložil Zuzana JAREŠOVÁ, Petr ZEMEK. Praha : Victoria Publishing, 1990. 666 s. ISBN 80-85605-17-1.
2. BOURKEOVÁ, J. *Znásilnění : dějiny od roku 1860 do současnosti*. Přeložila Radka KOLEBÁČOVÁ. Praha : Mladá fronta, 2010. 555 s. ISBN 978-80-204-1984-2.
3. ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. 2. upravené vydání. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. 439 s. ISBN 978-80-7380-213-4.
4. ČÍRTKOVÁ, L. *Kriminální psychologie*. Praha : Eurounion, 1998. 255 s. ISBN 80-85858-70-3.
5. ČÍRTKOVÁ, L. *Policejní psychologie*. 2. upravené vydání. Plzeň : Aleš Čeněk, 2006. 309 s. ISBN 80-86898-73-3.
6. GÖDTEL, R. *Sexualita a násilí*. Přeložily Františka FAKTOROVÁ, Olga GABÁŠOVÁ ; pro české vydání upravil Radim UZEL. Praha : Český spisovatel, 1994. 188 s. ISBN 80-202-0512-8.
7. CHMELÍK, J., et al. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. Praha : Portál, 2003. 208 s. ISBN 80-7178-739-6.
8. KOVÁŘ, P., et al. *Sexuální agrese : znásilnění z pohledu medicíny a práva*. Praha : Maxdorf, 2008. 292 s. ISBN 978-80-7345-161-5.
9. MORUS. [pseud. Richarda LEWINSOHN]. *Světové dějiny sexuality 1*. Přeložil Jiří STACH, Ivan BUREŠ, Rudolf MERTLÍK. Praha : Horizont, 1969. 79 s.
10. TROJAN, O. *Sexuální zneužívání dětí a sexuální násilí : sborník z konference East-West, Praha 1996*. Praha : Ministerstvo práce a sociálních věcí, 1997. 220 s. ISBN 80-85529-31-9.
11. VESELÝ, M. *Vybrané kapitoly ze sociální patologie*. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 2011. 127 s. ISBN 978-80-7394-272-4.
12. VOREL, F., et al. *Soudní lékařství*. Praha : Grada, 1999. 600 s. ISBN 80-7169-728-1.

13. ZÁHORSKÁ, J. *Psychologická intervence při vyšetřování trestných činů*. Praha : Portál, 2007. 135 s. ISBN 978-80-7367-236-2.

Elektronické zdroje

1. BÍLÝ KRUH BEZPEČÍ. *Bílý kruh bezpečí* [online]. 2009 [cit. 2013-02-1]. Dostupné z WWW: <<http://www.bkb.cz/>>.
2. CIPROVÁ, K., K COZLOVÁ, J ČECHOVÁ, S GUÐMUNDSÓTTI, B HAVELKOVÁ, T HENDLOVÁ, H JANDOVÁ a L SEDLÁČEK. *POD HLADINOU: fakta a mýty o znásilnění* [online]. 2010, 76 s. [cit. 2012-12-28]. ISBN 978-80-86520-31-. Dostupné z WWW: <http://www.feminismus.cz/download/publikace_final_pdf.pdf>.
3. Dokumenty. NÁRODNÍ SHROMÁŽDĚNÍ REPUBLIKY ČESKOSLOVENSKÉ. *POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY* [online]. 1960 [cit. 2012-12-30]. Dostupné z WWW: <http://www.psp.cz/docs/texts/constitution_1960.html>.
4. Mýty a fakta. GENDER STUDIES O.P.S., Persefona o. s. *Stop znásilnění* [online]. 2009 [cit. 2012-12-28]. Dostupné z WWW: <<http://www.stopznasilneni.cz/cz/znasilneni/myty-a-fakta>>.
5. Pomoc obětem trestných činů. BÍLÝ KRUH BEZPEČNÍ A.S. *Bílý kruh bezpečí* [online]. 2009 [cit. 2012-12-31]. Dostupné z WWW: <<http://www.bkb.cz/pomoc-obetem/trestne-ciny/znasilneni/>>.
6. Prevence. RESCUE TEAM SLOVAKIA. *Záchranný kruh* [online]. 2009 [cit. 2012-12-28]. Dostupné z WWW: <http://www.zachranny-kruh.cz/kriminalita/jaka_je_ochrana_proti_znasilneni.html>.
7. Programs. THE RAPE FOUNDATION. *The Rape Foundation* [online]. 2013 [cit. 2013-04-01]. Dostupné z WWW: <<http://therapefoundation.org/programs/rape-treatment-center/>>.
8. Sčítání lidu, domů a bytů. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Český statistický úřad* [online]. 2013 [cit. 2013-02-1]. Dostupné z WWW: <<http://vdb.czso.cz/sldbvo/#!stranka=podle-tematu&tu=30629&th=&v=&vo=null&vseuzemi=null&void=>>>.

9. Sexuální násilí - Kde hledat pomoc. In: *Persefona* [online]. 2010 [cit. 2013-02-1]. Dostupné z WWW: <<http://persefona.cz/n-sexualni-nasili.php?page=sn-odkazy>>.
10. STATISTIKY: Statistické přehledy kriminality. POLICIE ČR. Policie [online]. 2010 [cit. 2013-01-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/archiv-statistiky-statisticke-prehledy-kriminality.aspx>>.
11. Velký lékařský slovník online. *Velký lékařský slovník* [online]. 2008 [cit. 2012-12-28]. Dostupné z WWW: <<http://lekarske.slovníky.cz/pojem/sexualita>>.

Legislativní dokumenty

1. ČESKO. Zákon č. 40 ze dne 8. dubna 2009 trestní zákoník. In *Trestní předpisy*. 2011, částka 179, s. 14-135. ISBN 978-80-7208-843-0.
2. ČESKOSLOVENSKO. Trestní zákon. In: *Sbírka zákonů republiky Československé*. Ministerstvo spravedlnosti – Státní tiskárna Praha, 1950. Dostupné z WWW: <<http://www.ustrcr.cz/data/pdf/projekty/tridni-justice/zakon86-87-1950.pdf>>.

SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ

Seznam tabulek:

Tab. 1 Statistický výkaz znásilnění – kraj PHA r. 2011.....	34
Tab. 2 Statistický výkaz znásilnění – kraj JČ r. 2011.....	34
Tab. 3 Rozdělení respondentů dle místa, věku a pohlaví.....	57

Seznam grafů:

Graf č. 1 Komparace mravnostní kriminality s celkovou krim. v ČR r. 2010.....	28
Graf č. 2 Komparace mravnostní kriminality s celkovou krim. v ČR r. 2011.....	28
Graf č. 3 Komparace mravnostní kriminality v ČR r. 2010 a r. 2011.....	29
Graf č. 4 Komparace mravnostní kriminality podle krajů v ČR r. 2010 a r. 2011.....	30
Graf č. 5 Podíl krajů na mravnostní kriminalitě v ČR r. 2011.....	31
Graf č. 6 Vývoj počtu znásilnění v ČR r. 2001 až r. 2011.....	32
Graf č. 7 Podíl krajů na počtu znásilnění v ČR r. 2011.....	33
Graf č. 8 Komparace počtu znásilnění v JČ kraji a PHA kraji r. 2011.....	35
Graf č. 9 Stíhané a vyšetřované osoby r. 2011 – kraj PHA a kraj JČ.....	36
Graf č. 10 Dotazník – otázka č. 1.....	57
Graf č. 11 Dotazník – otázka č. 2.....	58
Graf č. 12 Dotazník – otázka č. 3.....	58
Graf č. 13 Dotazník – otázka č. 4.....	59
Graf č. 14 Dotazník – otázka č. 5.....	59
Graf č. 15 Dotazník – otázka č. 6.....	60
Graf č. 16 Dotazník – otázka č. 7.....	61
Graf č. 17 Dotazník – otázka č. 8.....	61
Graf č. 18 Dotazník – otázka č. 9.....	62
Graf č. 19 Dotazník – otázka č. 10.....	62
Graf č. 20 Dotazník – otázka č. 11.....	63
Graf č. 21 Dotazník – otázka č. 12.....	64
Graf č. 22 Dotazník – otázka č. 13.....	64

Graf č. 23 Dotazník – otázka č. 14.....	65
Graf č. 24 Dotazník – otázka č. 15.....	66

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. I – Řízený rozhovor s Mgr. Renatou Hajnovou

Příloha č. II – Řízený rozhovor s Mgr. Richardem Mottlem

Příloha č. III – Dotazník - Vzor

PŘÍLOHY

Příloha č. I

Řízený rozhovor – Mgr. Renata Hajnová

1. Setkala jste se Vy sám s trestným činem znásilnění?

- Ano, setkala. I když vzhledem k mé specializaci se ve většině případů jednalo o znásilnění spáchaném na dítěti (osoba mladší 18-ti let) nebo ještě častěji na dítěti mladším 15-ti let.

2. Jak je složitá komunikace s oběťmi tohoto trestného činu?

- Vždy je složitější komunikace s obětí jakéhokoli trestného činu, protože člověk, kterému je jakýmkoli způsobem ublíženo, je většinou neschopen se chovat zcela věcně a svůj stav emocionálně prožívá.

3. Jsou kriminalisté nějak školeni v oblasti styku s oběťmi tohoto trestného činu?

- Nevím o tom, že by existovala speciální školení pro policisty, která by se týkala výhradně kontaktu s oběťmi TČ. znásilnění. Dlouhodobě jsou ale realizována speciální školení pro policisty, jejich specializací je trestná činnost mládeže a páchaná na mládeži, jejichž součástí jsou i přednášky, ukázky a nácviky dovedností v souvislosti s výslechy dětských obětí trestných činů. Za účelem zkvalitnění výslechů dětí a zejména kvůli co možná největší šetrnosti při provádění tohoto úkonu, jsou již dlouhodobě zřizovány tzv. speciální výslechové místnosti, které svým uspořádáním umožňují vést výslech dítěte pouze za přítomnosti vyšetřovatele, případně psychologa, a ostatní osoby, které se výslechu nutně musí účastnit, jsou přítomni v jiné místnosti s možností sledovat průběh výslechu za použití audio a video techniky.

4. Poskytuje policie nějakou podporu nebo pomoc obětem znásilnění? (například psychologa, osobní ochranu pokud je pachatelem příbuzný, či známý člověk)

- Obecně je jakékoli oběti násilného trestného činu okamžitě nabízena psychologická intervence, kterou jsou připraveni poskytnout pracovníci psychologického pracoviště Krajského ředitelství policie, případně lze poskytnout kontakty na instituce mimo policii, které se pomocí obětem TČ zabývají. Co se týče přímo činnosti výkonné složky policie, tak na ochranu

oběti, zejména domácího násilí jakéhokoli druhu, lze využít institutu krátkodobé ochrany (viz. § 50 Zákona č. 273/2008 Sb. O Policii české republiky).

5. Jak probíhá vyšetřování tohoto trestného činu?

- Neexistuje příliš velký rozdíl ve vyšetřování trestného činu znásilnění vzhledem k vyšetřování ostatní násilné nebo majetkové trestné činnosti. Obecně je vedeno vyšetřování tak, aby byly procesním způsobem shromážděny důkazy tak, aby mohla být proti pachateli podána obžaloba. Pokud tedy začneme předpokladem, že je na základě předchozího prověřování potvrzeno podezření, že se konkrétní osoba dopustila trestného činu znásilnění (nelze vycházet jednoduše pouze z trestního oznámení oběti příp. jiné osoby), je proti této osobě zahájeno trestní stíhání (§ 160 odst. 1 tr. řádu). Následují výslechy obviněné osoby, poškozené osoby (oběti), svědků. Rozdíl oproti výslechům například u majetkové trestné činnosti je ten, že zde se dotýkáme velmi soukromých a intimních věcí člověka a proto je velmi důležité vést výslechy sice věcně, ale citlivě, s ohledem na důstojnost každého jedince a bez zbytečného narušování jeho integrity. Zejména u obětí je kladen důraz na eliminaci tzv. sekundární viktimizace. Při vyšetřování trestných činů znásilnění jsou velmi často využívány odborné znalosti soudních znalců z oblastí psychiatrie, sexuologie a psychologie. Nejen za účelem zjištění a posouzení osobnosti jak pachatele i oběti, ale i za účelem zjištění odpovědnosti pachatele za provedený čin, jeho případných sexuálních problémů (sex. deviace), případného způsobeného následku ve formě poškození zdraví oběti (posttraumatická stresová porucha). I další opatřování listinných podpůrných důkazů, zejména tzv. osobních materiálů, musí být vedeno s velkými ohledy, s důrazem na zamezení zbytečného zveřejňování a zpřístupňování citlivých informací.

6. Podle statistik je zjevné, že je vysoká latentnost toho trestného činu, jaký je podle Vás důvod této latence?

- Velká latence tohoto trestného činu je dána charakterem jednání pachatele, které je směřováno do specificky intimní oblasti dotčeného jedince. Ne každý je schopen o sexuálních otázkách volně hovořit ani v případě naprosté pohody, natož když je obětí sexuálně motivovaného útoku. Oběť se cítí pošpiněná, zneuctěná, a je těžké se s takovou myšlenkou vyrovnat sám v sobě, natož ji někomu dalšímu sdělovat. Mnohdy se oběť trápí myšlenkou, že si za útok na svou osobu může sama, buď pro vlastní nerozvážnost, nebo z důvodu

nevhodného chování. U znásilnění domácími osobami se navíc přidává ještě například pocit studu za blízkého člověka, obavy z toho, že oznámení takové věci nebude kladně přijato (příbuzní, sousedé, přátelé), anebo obavy z násilníka samotného.

7. Co se týče pachatelů, myslíte si, že výška trestů za tento trestný čin je adekvátní?

- Trestní sazba za znásilnění kvalifikované v odst. 1 § 185 tr. zákoníku je šest měsíců až pět let, ve 2. odst. dvě léta až deset let, ve 3. odst. pět až dvanáct let a ve 4. odst. deset až osmnáct let. Kvalifikace rozdělená do čtyř odstavců, s uvedenými trestními sazbami, které jsou v širokém rozpětí, dává dle mého názoru dostatečný prostor k náležitému posouzení všech okolností, způsobu provedení, motivace, míry způsobeného následku tak, aby mohlo být účelně využito široké rozpětí trestní sazby a tím dán prostor k zajištění spravedlivého potrestání.

8. Je podle Vás pro ochranu společnosti lepší výkon trestu odnětí svobody pachatelům trestného činu znásilnění, anebo by u všech pachatelů měla být nařízeno sexuologické a psychiatrické vyšetření a následně ambulantní léčba, i když u nich nebyla diagnostikována sexuální či deviantní porucha?

- Pokud je na základě znaleckého zkoumání shledáno, že obviněný/obžalovaný není trestně odpovědným za své jednání, je z mého pohledu vždy na místě trest odnětí svobody, pokud to závažnost jeho trestního jednání umožňuje. Je též na znalci, jakou léčbu v případě shledání nemoci nebo poruchy doporučí, zda ambulantní formou či ústavní. Jak už je řečeno, jedná se o doporučení, s kterým se soud může a nemusí ztotožnit. Podle mého názoru by si každý, kdo je shledán vinným a připadá v úvahu trest odnětí svobody, měl tento trest podstoupit a až poté nastoupit k výkonu buď ambulantní, nebo ústavní léčby. Zejména u ambulantní léčby je to žádoucí, neboť v současné době příliš nefunguje kontrola dodržování nařízené ambulantní léčby. V tomto případě, kdy není nařízená ambulantní léčba respektována, by ve svém důsledku zůstal pachatel nepotrestán.

9. Proč je mnohem větší procento pachatelů trestného činu znásilnění mužů než žen?

- Domnívám se, že je dáno již z historické podstaty fungování mužského a ženského principu. Muž byl lovec, žena udržovatelka domácího ohně, on dominantní, ona submisivní. Důležitý je i odlišný charakter fyziologického fungování pohlavních orgánů a s tím spojená i jiná forma potřeby uspokojení. Muži také fungují živočišněji, stačí pohled na přitažlivý objekt a jsou prakticky připraveni k výkonu. Ženy mívají své sexuální potřeby zčásti řízené i rozumem a city. Nechci tím říct, že nedochází ke znásilnění muže ženou, ale kladu si otázku, který z mužů takto postižených půjde podat trestní oznámení.

10. Myslíte si, že je prevence proti tomuto trestnému činu dostatečná a rozšířená na veřejnosti?

- Popravdě neumím na tuto otázku odpovědět. Prevencí se zabývá speciální oddělení policie. Práce vyšetřovatele, kriminalisty, je již spíš posunutá směrem k represí na jedné straně a zmírnění následků na straně druhé. Vzhledem k tomu, že jsem žádné akce ani projekty na prevenci tohoto trestného činu nezaznamenala, neznámá to tedy, že je nedostatečná? Co se týče informovanosti, tak jsem přesvědčena, že ve sdělovacích prostředcích jsou zprávy tohoto druhu velmi preferované, zájem ze strany médií obecně o trestné činy s prvky jakéhokoli násilí je velmi důrazný. Nejsem si ale jistá, že se jedná o tu správnou formu informovanosti, jaká by asi měla fungovat právě ve vztahu k možnosti prevence.

11. Jaká opatření byste doporučil, aby byla jak v trestně právní oblasti, tak i v oblasti preventivní činnosti přijata k zamezení vzniku samotného trestného činu znásilnění, tak i ke snížení vysoké latence tohoto trestného činu?

- Popravdě mě nenapadá nějaké smysluplné řešení, které by zamezilo vzniku tohoto trestného činu. Motivy k páčání znásilnění jsou celkem různorodé, od nutkové potřeby způsobené deviací až po znásilnění partnerky partnerem, motivovaném potřebou převahy a pocitu ovládnutí. Obecně by se ženy neměly vystavovat ohrožujícím situacím, ale to by každá žena měla vědět a nenapadá mě žádné konkrétní opatření, které by mohlo kohokoli přinutit, aby se nechoval jako potenciální oběť. Co se týče latence, tak zde by asi prospěl ohleduplnější, hlavně tedy profesionálnější, přístup ze strany policie. Je sice pravda, že určité procento oznámených znásilnění je účelově nepravdivých, ale nelze, až do

učinění takového konkrétního záměru, k oznamovateli přistupovat se skepsí a předjímáním výsledku, jak se někdy může dít.

Tento řízený rozhovor byl uskutečněn s paní Mgr. Renatou Hajnovou, vrchním komisařem na oddělení vyšetřování obecné trestné činnosti Služby kriminální policie a vyšetřování, dne 19.1.2013, pro účel mé bakalářské práce.

Dita Irmišová

Mgr. Renata Hajnová

Příloha č. II

Řízený rozhovor – Mgr. Richard Mottl

1. Setkal jste se Vy sám osobně s oběťmi a pachateli trestného činu znásilnění?

- Ano, mnohokrát, ať jinako psycholog PČR, soudní znalec v oblasti psychologie, aktuálně psycholog DDÚ Homole.

2. Jak je složitá komunikace s oběťmi tohoto trestného činu a jak složitá je s pachateli?

- Rozhodně nelze paušalizovat, jedná se vždy o individuální situaci, odvislou od jednotlivostí toho kterého jedince, jeho kognitivních a osobnostních struktur, kvality prožívání probanda. U viktimizovaného jedince hraje výraznou roli doba trvání trestné činnosti, docházelo-li k ní opakovaně, např. v rodinném kruhu, jednalo-li se o náhodný kontakt či se oběť a pachatel znají. Pachatel obvykle vnímá svojí roli odlišně od reality, často své jednání bagatelizuje, dává mu jiný význam. V případě doznání častěji přiznává pouze část jednání, kde uplatňuje nějaký obranný mechanismus. Mnohdy se ani později plně nedozná, či vše popře. Forenzní posudek pak může na mnoho otázek dát odpovědi či vysvětlení.

3. Je psycholog přítomen již při prvním kontaktu oběti s policií?

- Rozhodně tomu tak není, na to nemá policie dostatečné kapacity. V případě prvního kontaktu na základních útvarech, jako je OOP to není reálné. Zkušený vyšetřovatel-kriminalista již přítomnost psychologa obvykle vyžaduje a je to velmi důležité i pro případné znalecké posuzování, zejména v oblasti věrohodnosti výpovědi. U nedospělé populace, adolescentů a dětí, je psycholog obvykle přítomný, minimálně pracovník SPOD.

4. Domníváte se, že přítomnost psychologa při prvním kontaktu oběti s policií, má pozitivní vliv na pozdější psychický stav oběti a proč?

- Myslím, že není nezbytné, aby při prvním kontaktu oběti s policií, byl přítomný psycholog. Jako zcela zásadní však vnímám zkušenosti, výcvik policisty. Mnohdy je přínosnější pro budoucí stav oběti erudovaný přístup stran policie, zabezpečení diskrétnosti, pocit bezpečí atd. Umění „dotazování“ přímo nesouvisí s dosaženým vzděláním a potvrzují to i zkušenosti z krizového vyjednávání. Specialista (psycholog, psychiatr) se obvykle neubrání hodnocení, diagnostikování atd. Je potřeba zdůraznit, že každý případ je specifický, ať již situací, tak specifickou strukturou aktérů.

5. Jaký je Váš názor na vysoké procento trestných činů znásilnění v manželství, či v partnerských vztazích? (to, že je pachatelem blízká osoba)?

- Je zde otázkou, kolik trestných činů znásilnění, zůstává neoznámeno, neřešeno. Samotný, dokonaný akt znásilnění s koitem je poměrně duševně náročná činnost, tedy pro normálního jedince. Z výzkumů je patrné, že při stresu je málo pravděpodobné ztopoření penisu. Jinak je tomu u duševně nemocných probandů. Důležité je vnímání obsahu slova znásilnění. Řada násilníků totiž své jednání jako znásilnění nevnímá a své chování berou jako normu.

6. V mnoha publikacích je uvedeno, že oběti tohoto trestného činu se nevědomky sami stávají znovu oběťmi tohoto trestného činu, neboť mají narušenou psychiku, je to pravda?

- Oběť velmi často, zejména při dlouhotrvajícím a opakovaném jednání násilníka, přebírá vinu na sebe. Objevují se poruchy sebedůvěry, sebedůvěry, psychosomatické onemocnění.

7. Z jakého důvodu se domníváte, že je trestný čin znásilnění méně často nahlášen policii než jiné násilné trestné činy?

- Nepochybně se jedná o závažný vstup do integrity osobnosti oběti. Stud, pochybování o sobě, přejímání viny, obavy o náhled okolí, případná blízkost pachatele a oběti, to vše a řada dalších okolností, sehrává výraznou roli při neoznámení trestného činu.

8. Proč je mnohem větší procento pachatelů trestného činu znásilnění mužů než žen?

- Odpověď můžeme hledat v roli muže a ženy ve společnosti, není možné opomenout fyzickou konstituci.

9. Myslíte si, že je prevence proti tomuto trestnému činu dostatečná a rozšířená na veřejnosti?

- Ne, samotný akt znásilnění je opředen řadou mýtů, často publikovaných i odborníky, kde je muž aktivní a žena pasivní a samotná agrese je vlastně normou. Často je obraz vykreslen jako bezmocná žena a útočící deviant. Často právě takovéto zlehčování vede spíše k bagatelizaci závažnosti situace.

10. Domníváte se, že jsou lidé o ní dostatečně informováni?

- Myslím, že obecná informovanost lidí není na potřebné úrovni, která by mohla vest ke snížení takového chování.

11. Je mnoho organizací pomáhající obětem tohoto trestného činu, myslíte si, že informace o nich jsou dostatečně zveřejňovány a lidé o nich ví?

- Myslím, že obecné povědomí populace je nízké.

12. Na internetu je zveřejněno mnoho mýtů, kterých se veřejnost drží, myslíte si, že by s tímto problémem mělo, popřípadě dalo, vůbec něco dělat?

- Za kvalitu populace je do značné míry odpovědný stát, ten stanoví normy a kontroluje jejich dodržování. Stanovuje, co se smí a co se nesmí. Klesající kvalita dyadických vztahů, málo podnětné rodinné výchovně stimulační prostředí pro děti a adolescenty rovněž přináší své „plody“.

13. Jaká opatření byste Vy osobně doporučil, aby byla jak v trestně právní oblasti, tak i v oblasti preventivní činnosti přijata k zamezení vzniku samotného trestného činu znásilnění, tak i ke snížení vysoké latence tohoto trestného činu?

- Důvody takového chování spatřuji již v období školní docházky dětí. Často se objevují agresivní postoje, byť třeba jen verbální, jenž přerostou do otevřené agrese fyzické. Změnit hodnotový žebříček jedince, není práce nikterak lehká a mnohdy je to již málo reálné, avšak ne nemožné. Varující je zvyšující se procento dětí s poruchami chování, disociálními projevy, disharmonickým osobnostním rozvojem. Od sedmé třídy základní školy, je již velmi obtížné klienta pozitivně ovlivnit, zejména pochází-li z nespolupracující rodiny.

Tento řízený rozhovor byl uskutečněn s panem Mgr. Richardem Mottlem, psychologem a soudním znalcem v oblasti psychologie, dne 25.1.2013, pro účel mé bakalářské práce.

Dita Irmišová

Mgr. Richard Mottl

Příloha č. III

Dotazník - Vzor

Dobrý den, jmenuji se *Dita Irmišová*, jsem studentkou *3.ročníku VŠERS o.p.s.* v Českých Budějovicích. Chtěla bych Vás poprosit o pár minut Vašeho času, pro vyplnění tohoto dotazníku, který bude zařazen do mé bakalářské práce na téma *Právní, sociální, zdravotní a psychologické aspekty znásilnění v České republice.*

Děkuji, Irmišová Dita

✓ **Takto označte Vámi zvolenou odpověď.**

Pohlaví?

- ŽENA
- MUŽ

Věk?

- 15 let
- 16 let
- 17 let
- 18 let

V jakém městě se právě nacházíte?

- Praha
- České Budějovice

✓ **Takto označte Vámi zvolenou odpověď.**

1. Víte, že i ve Vašem městě se trestný čin znásilnění vyskytl?

- ANO
- NE

2. Setkali jste se Vy sami ve svém okolí s trestným činem znásilnění?

- ANO
- NE

3. Pokud cestujete ve večerních hodinách z místa na místo, jaký způsob přepravy preferujete?

- Pěší
- Městská hromadná doprava/Autobus
- Auto/Taxi

4. Pokud jdete ve večerních hodinách sám/sama, jaké cesty volíte?

- Osvětlená místa
- Místa, kde se vyskytují jiní lidé
- Nejkratší trasy, i s vědomím, že jsou neosvětlené a odlehlé

5. Používáte nějaké ochranné prostředky, když chodíte sami? (např. pepřový sprej, plynová pistole ...)
- ANO
  - NE
6. Víte, že i vyzývavé oblečení může fungovat jako spouštěč pro pachatele trestného činu znásilnění?
- Velmi souhlasím
  - Souhlasím
  - Nevím
  - Nesouhlasím
  - Silně nesouhlasím
7. Po přečtení předchozí otázky by jste si vzal/a na nějaký večírek vyzývavé oblečení?
- ANO
  - NE
8. Jste si vědom/a, že i Vaše chování má veliký podíl na nebezpečí stát se obětí trestného činu znásilnění? (např. přílišné sexuální vyjadřování na veřejnosti, chlubení se svým sexuálním životem...)
- ANO
  - NE
9. Byl/a jste již někdy dříve seznámen/a s nějakými preventivními opatřeními před trestným činem znásilnění? (např. nechodit sám v pozdních nočních hodinách, nenosit vyzývavé oblečení, nechovat se příliš nápadně...)
- ANO
  - NE
10. Znáte nějaké organizace, které pomáhají obětem trestného činu znásilnění?
- ANO

*které	organizace	znáte?
  - NE
11. Víte, že k trestnému činu znásilnění dochází v mnoha procentech v případech, kdy obětí je žena/ muž a pachatelem jeho/její partner/ka?
- ANO
  - NE
12. Myslíte si, že v mnoha procentech nedojde k nahlášení znásilnění právě proto, že se vyskytne v rodině?
- Velmi souhlasím
  - Souhlasím
  - Nevím
  - Nesouhlasím
  - Silně nesouhlasím

13. Myslíte si, že prevence proti trestnému činu je v ČR dostatečná?

- Velmi souhlasím
- Souhlasím
- Nevím
- Nesouhlasím
- Silně nesouhlasím

14. Myslíte si, že by se o prevenci před trestným činem znásilnění mělo více mluvit ve veřejných médiích a středních školách?

- Velmi souhlasím
- Souhlasím
- Nevím
- Nesouhlasím
- Silně nesouhlasím

15. Obohatil Vás tento dotazník o nějaké užitečné informace?

- Velmi souhlasím
- Souhlasím
- Nevím
- Nesouhlasím
- Silně nesouhlasím

Velice děkuji za Váš čas strávený při vyplňování tohoto dotazníku.